

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13405

FARSHEYDENE

Elie Kahan

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

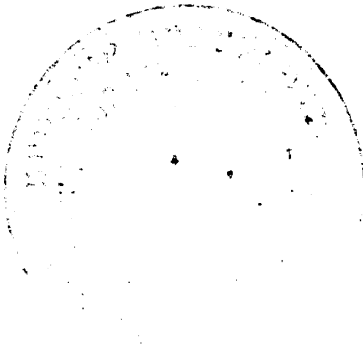
The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

עליע קאהאנ

פארשיידענע דערציילונגען

9446

מעלוכע-פארלאג באמ ראטפאלקאם פון חססר
מינסק — 1940

פונעם אווטאָר

אינ דער דאזיקער זאמלונג זײַנען אײַנגעשלאָסן
דערצײלונגען פֿון פֿארשיידענע יאָרן (אָנהײבנדיק
פֿונעם 1928 יאָר).

איך וויל האָפֿן, אז די בילדער פֿונעם אָנשטויס
פֿון דעם אלטן שטייגער מיטן נײַעם אינ די ערשטע
דערצײלונגען פֿון דעם בוך וועלן אויך פֿאַרשטעלן
א געזיסן אינטערעס, פֿונקט ווי די נאָוועלן וועגן
דער נײַער סאָוועטישער שטאַט, וועגן די נײַע סאָ-
וועטישע מענטשן, וואָס ווערן געשילדערט אין די
שפּעטערדיקע דערצײלונגען.

I

א ל ט א ו נ נ י

א ה א ר צ א פ ו ו ע ס ל ע ס

דער ארויספאָר

הילצערנע טשוועקלעך, אז מע פרעגלט זיי אביסל צו, קלאפן זיי זיך בעסער אריין, אז מע פרעגלט צו מיט א לידל, ארבעט זיך בעסער. כעוורע שוסטער קלאפן די צוגעפרעגלטע טשוועקלעך אין זייל אריין; אנדערע רייבן מיט גרויס קאוואָנע די וויקס פון אָפּצאָס און מע זינגט זיך — ווער הויכ אפ א קאָל, און ווער עס האַמוזעט אונטער דאָס לידל, וואָס מוישקע קאפּילאָוו האָט אָפּגעדרוקט אין וואנט-צייטונג פון קאָלעקטיוו.

אונדער לאָזונג — אלע ווייבער
זאָלן אין פּראָדוקציע זיין,
אלע שוסטער האָבן ווייבער
און ווער עס האָט ניט — כאַפּט אריין!

די לעצטע ווערטער פון דער אגוטקע האָבן זיך טיפּ פארקליבן צו הענעך פאטשורענ אין די אויערן. הענעך פאטשורע אין א שוסטער ווי אלע, נאָר קיין ווייב האָט ער ניט, און קלערנ קלערט ער — אז א ווייב באדארפּ מען טאקע האָבן.

— א פֿאַר שײַך קאַסטנ 12 רובל, וואָס איז ווערט איינ שוֹכ? —
קיינ הילצערנעם טשוּעקל נײַט ווערט, מע מוז האָבן א פֿאַר.
האַט לעצטנס פאטשורע גענומען טאקע אויסקוקן פאר זיך א
מידל.

פאטשורע האָט לאנג נײַט געקליבן. סטאשקע די אופראמערן איז
אימ געפעלן געוואָרן. איז צוליב וואָס ציען עס?
האַט ער איר דערקלערט זײַן ליבע גאנצ פאַשעט:
— הער זיך איינ, סטאשקע, האָסט א ליבהאַבער?
— יא, האָט זיך אויסגעפיינט סטאשקע.
— א ליבהאַבער האָסטע, מיינסט דאָס מיכ מיסטאַמע.
און אזוי ווייטער און ווייטער. פאטשורע דארף א וואָרט מיטן
שפאנדער נײַט שלעפן.

אינ ווארשטאט האָט מען זיך גלייב דערוויסט וועגן דער נײַער
פֿאַר. מוישקע קאפילאָוו האָט גלייב אופגעשטעלט א לידל וועגן דעם.
פאר פאטשורע — א גראם „צורע“, נאָר פאר סטאשקע?
אלע לאכן אונטער פון פאטשורע, נאָר פאטשורע לאכט פון
אלעמען.

פאר דער לעצטער צײַט האָט פאטשורע אָנגעהויבן אויסזען
כאַסנדיק. די אויגן האָבן בא אימ באקומען א גלאנצ, פונקט ווי מע
וואָלט זיי איבערגעברשטלט מיט שוואַקס, און די האָר אפן קאָפּ
זײַנען געווען צוגעקאמט מיט א געהעריקן טרונט אינמיטן.
ער גייט מיט סטאשקע אין גאַרטן שפאצירן און האָלט זי פעסט
אונטערן אָרעם. זיי גייען און קוקן אפ דער לעוואָנע, און פאטשורע
קויקט זיך:

אי, סארא שײַנע לעוואָנע היינט איז!
און די לעוואָנע איז טאקע שײַן, און זעט היינט אויס ווי א
קאלע. רויט און פול ווי סטאשקע.
זיי האָבן זיך פארטיפט אין א געשפרעכ און נײַט באמערקט

אפילע, ווי שווארצע וואַלקנס האָבן פארדעקט די קאלע — לעוואָנע מיט א שווארצן כופע־דעקטוכ (לויטן אלטן שטייגער, וואָרעם גאָס אין הימל הייל ניט וויסן פון קיין נײַעם).

זיי האָבן זיך אוועקגעזעצט אפ א באַנק, פאנאנדערגערעדט זיך, אויסגערעדט זיך אונ ניט געווסט וואָס צו ריידן ווייטער. איז אָבער ניט גוט צו זיצן און שוויגן. אָט גייען פארבייגייער און זיי ריידן קעסיידער. בא זיי וועט, דאכט זיך, קיינמאָל ניט אויסנעמען זיך קיין פאָדעם צו ריידן.

ער דערמאָנט זיך אָן דער לעוואָנע.

— איי, סארא לעוואָנע היינט איז!

סטאשקע האָט א קוק געטאָן אפן הימל. און די פארבייגייער, וואָס האָבן דאָס געהערט — אויך. שווארצע וואַלקנס אפן הימל. ניטאָ קיין לעוואָנע.

די פארבייגייער האָבן אימ מאָדנע באטראכט און זייענען ווייטער אוועק. בא סטאשקען איז אָבער געווען רעכט אזוי אויך.

פאטשורעס הארצ האָט וועסלעס

איידער סטאשקע איז געווען פאטשורעס ווייב, פלעגט ער זיך אָפט ציכאפן צו איר נאָך דער ארבעט און שטארק א קיצל טאָן איר אין זייט. זי פלעגט זיך הויכ צעהירושען.

— המ... איך לאכ פון דעם!

איצטער — גייט ער נאָר צו איר צו, נעמט זי יענטשען. וואָס וויל זי, סטאשקע?..

— זי וויל צוגיין צו איר מאמען.

— איז ווער לאָזט דיך ניט?

סטאשקע האָט זיך שוין פון לאנג גענומען קלאָגן. זי זאָגט, אז זי קאָן ניט צוגיין צו איר מאמען. זי קאָן זיך ניט ווייזן פאר אירע

אויגן. איר מאמע איז געווען א זאָגערקע, א װוילגעלערנטע יידענע. איז ניט געווען פון וואָס צו לעבן, האָט זי אָפגעגעבן סטאשקען אפ ארבעט, נאָר איצטער, אז פאטשורע האָט זיכ „פארשריבן“ מיט איר טאָכטער און ניט כאסענע געהאט, האָט זי איבערגעגעבן דורכ א צווייטער יידענע:

— זאָגט איר, אז איר טאכטיט איז ניט קיין קיסלאָמאָליעצ, מאָג ער מיט איר כאסליערע האָבן, און ביז דאן וויל איכ אירע אויגאנעס ניט אָנזען... ווי זאָגט מיין ברודער, דער ראָוו...

סטאשקע איז געווען צוגעבונדן צו איר מאמען מיט א קעלבערנער ליבע. ווי א קאלב, וואָס כאפט טאקע פון אלץ קעלבערנע היספילעס, נאָר זי מוז פילן די מאמע הינטער זיכ.

עס זאָל אָבער זיין א כאסענע — האָט זי ניט געקאָנט אויספירן, וויל בא פאטשורען פלעגט טרעפן, אז ער פלעגט ווערן מיטאמאָל אן אקשן, און אז ער האָט אויסגערעדט א וואָרט, האָט ער בעשומיפן ניט געוואָלט אָפטרעטן.

אזוי איז געווען מיט א כאסענע. ער האָט ניט געוואָלט שטעלן קיין כופע. מע וועט זאָכ לאכן פון אימ: דער שוסטער-קאלעקטיוו, די וואנטצייטונג...

ער איז אָבער געווען ווי א זויל. לעכאטכילע איז ער הארט, מע דארפ אימ אָבער אָנווייכן, שמידט ער זיכ. נאָכ דער כאסענע איז ער שטענדיק געווען אָנגעווייקט און איז געלעגן בא סטאשקען אינ די הענט.

פאטשורעס טאטע — פיטל פענכער — איז געווען א ייד א גאזלען. ער פלעגט שלאָגן אפ וואָס די וועלט שטייט. (האָט זיכ טאקע פא-טשורע געוונדערט, אפ וואָס פאר א טייל האָט מען גענומען און אוועקגעשטעלט א וועלט).

פאטשורע האָט געדארפט פינקטלעכ אויספילן זינע באפעלן און קאפריזן. אזוי איז ער אויסגעוואָקסן אָן אן אייגענעם ווילן, און ניט האָבנדיק קיין ווילן, האָבן צוויי וועסלעס געקערעוועט זיין וואסערדיק

הארצ. אפ איינער — דער שוסטער-קאלעקטיוו מיט דער וואנטצייטונג,
און אפ דער צווייטער — סטאשקע מיט דער מאמענ...

אן אנדערש מאָל פלעגט ער מעקאנע זײַן זײַנע כאַוויירימ שוסטער-
קאַמיוגיסטן — באַ זײַ איז אַ מאָטאָר אין האַרצן, וואָס אַרבעט גלײַכ-
מעסיק און רודערט.

בא אימ איז אָבער צוויי וועסלעס, און אפ איינער סטאשקע מיט
דער מאמענ, — די טראָגעדיקע סטאשקע אינ די הויכע כאדאָשימ, וואָס
האָט גענומען איצטער אורלויב און וואָס לאָזט ניט זײַן וועסלעדיק
הארצ שווימען מיטן שטראָמ.

זי האָט איצט פארפירט מיט אימ א שמועס:

— אז זי וועט האָבן א ינגל, וועט זי אימ געוויס מאל זײַן, דאָס
וועט זי שוין ניט דערלאָזן.

ווען פאטשורע האָט געפרווט זאָגן, אז ער וועט ניט לאָזן מאכנ
א בריס, האָט סטאשקע געענטפערט אנטשלאָסן:

— וועל איך אינגאנצן ניט האָבן...

נאָך א פּוּזע האָט זיך פאטשורע ארויסגעכאפט:

— סטאשקע, קאָנסט דאָך גאָר האָבן א מיידל!

סטאשקע האָט זיך א וויש געטאָן די אויגן:

— נו, טאקע...

פאטשורע האָט זיך פארקלערט. גוט איז צו האָבן א ינגל. אָבער
ניין, אזא פארדרייעניש וועט זײַן זאָל שוין בעסער זײַן א מיידל.

דעם אָונט, וואָס סטאשקע האָט געדארפט האָבן, האָט פאטשורע
ניט געקאָנט איינזיצן אינדערהיים. ער איז געזעסן אין קלוב,
געשפּילט אין דאָמינאָ און געקלערט, וואָס פאר א פאטשורקעלע וועט
זיך עס ווײַזן? א ינגל צי א מיידל? וואָלט ער זיך פריער פאר-
טראכט, אז סטאשקעלע וועט מאכנ א טומל, וואָלט ער גאָרניט
דערלאָזן דערצו, וואָלט ער גאָר די „כאשטעלונג“ ניט געמאכט, אָבער
איצט איז פארפאלן...

און קומענדיק אהיים, האָט ער האַסטיק געעפנט די טיר און האַט
טיק געפרעגט:

— א יינגל, צי א מיידל?

— א יינגל! — האָט מען אים אָפגעבאַמבעט.

געהאט א ליאלקע א יינגעלע. סטאשקע האָט זיך אָנגעלייגט אפ
איר וועסלע, און סטאשקעס וועסלע האָט פארקערעוועט פאטשורעס
הארצ. ער האָט נאָכגעגעבן, ווייל ער האָט ניט געקענט זיך קעגן-
שטעלן. האָבן זיי געמאכט א באראטונג און באשטימט:

— מאָרגן, דינסטיק, מאכט א הוליאנקע פארג קאַלעקטיוו, און
דערנאָך — בעסאָד, א בריס...

פריילעך, לעצטיק טרינקען מיר ביר

בא פאטשורען איז היינט פריילעך, ווייל כעוורע שוסטער קאָן
זיין פריילעך, ווייל א נעשאַמע איז פאראן איינע, א פילפטיקע נע-
שאַמע — אפ הייצערנע טשוועקלעך געקלאפטע. און זי איז צאפּל-
דיק, באוועגלעך, זי איז מיט וואקס באשמירט!

אייער נאָר איז דאָ ניט קיין שוסטער-נויעכ באנדורע, וואָס
שפילט-גאָר אפ א פידל. ער ציט דעם סמיק. דאכט זיך, ניט שווער-
און קרימט אזוי דעם פאָנעם — דאכט זיך, זייער שווער — טאקע
שווער!

נאָר די איינע נעשאַמע זינגט מיט פארשיידענע קוילעס, און
יעדער קאָל האָט זיין פארב, און יעדער פארב האָט איר גלאַנצ.
כעוורע שוסטער שרייען, זינגען:

איינ בוסל ביר,

צוויי בוסל ביר,

צוויי בוסל-בוטל ביר-ביר,

פריילעך, לעצטיק טרינקען מיר ביר!

יאשקע, דער פאָרשטייער פונ קולטקאָם באמ קאַלעקטיוו, האָט
צוגעגרייט א גרויסע רעדע וועגן נייעם שטייגער, וועגן דעם קליינעם
פאטשורקעלע און נאָך און נאָך. ער האָט געוואָלט זאָגן, - אז פא-

טשורע האָט זייער א גרויסע זאכ אוסגעטאָן, ברענגענדיק אפ דער
וועלט א נייעם קעמפער. נאָר אינ קאָפּ זיינענ געוויס פאראנ קליינע
דעכעלעכ מיט דינע אָלנ דורכשטאָכענע—אלע געדאנקענ זיינענ
דורכגעפאלנ דורכ זיי.

באנדורע שפילט, אונ מוישקע קאפילאָוו זינגט דאָס ספעציעל
אַנגעשריבענע לידל לעקאָוועד דעם קליינעם פאטשורקעלע מיט זיינ
גרויסנ קאָפּ:

עכ, פאטשורע, איי, פאטשורע,
טשוראטשוראטשוראדורא
האָט געוויזנ גרויסע נוזרע,
טשוראטשוראטשוראדורא...

פארומערט איז נאָר פאטשורע אליינ, אימ שטייט פאָר א פאר-
דרייעניש, א בריס. אונ וויל באנדורע איז א קלעזמער אונ דערצו
נאָכ א קאָדעוו, איז ער צוגענאנגענ צו אימ אונ אינגערנימט אימ
איז אויער אריינ.

ער האָט אימ אינגעלאדנ אפן בריס.
באנדורע האָט זיכ צעגאָסן אינ א שמיכל אונ האָט אונטערגעוואָגט:
כ'וועל קומענ... וויזשע...

באנדורע שפילט ווייטער אונ היינט פריילעכ זיינ, וויל
זאָגט ער -- קיינ יאטל האָט מענ ניט אלע צוויי וואָכנ, דאָס וועט
עפשר זיינ.

סטאשקע האָט געהאט א מאמע, אונ די מאמע האָט געהאט א
ברודער -- א ראָוו, ס'איז טאקע דער זעלבער ברודער, וואָס סטאש-
קעס מאמע דערמאָנט אימ זייער אָפּט: ווי זאָגט מיין ברודער --
דער ראָוו.

אונ צו אָט דעם פעטער איז סטאשקע געקומענ אינצולאדנ אימ
אפן בריס. אז זי איז אריינ אינ צימער, האָט זי אימ געטראַפּט מיט
א פאָר יינגלעכ, וואָס דארפן, קאָנטיק, לערנענ בא אימ -- נאָר זיי
האָבן זיכ גאָר געשלאָגנ. דער ראָוו איז זיכ געשטאנענ גאָר אָנאווייט,
אינ האָט געמוזט טראכטנ דעם געוויסנ פעראגאָישנ געדאנק: איכ,

קינדערלעך, האָב קיין קויעכ ניט אייך צו שלאָגן, און ווערט זיין זייט איר ווערט, טאָ שלאָגט-זשע איינע די אנדערע."

סטאשקע האָט אימ שטיל דערציילט וועגן איר געווינענ און פארבעטן אימ צו זיך אפן בריס.

דער ראָוו האָט זיך פאנאנדערגעשמייכלט מיט א דרייענדיקן, זעלבסטצופרידענעם שמייכל. א דרייענדיקער, ווייל, ערשטנס, האָבן זיך זיינע ליפן אויסגעשאלשעלעסט אינ א זריי, און, צווייטנס, האָבן אויסער אימ אויך געשמייכלט אינ די אויגן נאָך צוויי מענטשעלעך:
— און אפ דער כאַסענע האָט איר מיך גערופֿן?

און סטאשקע האָט אימ, נעבעך, ווייטער גענומען דערציילן פֿון אָנהייב, אז אזוי און אזוי, אז קיין כאַסענע איז ניט געווען, אז דער מאַן, זאָל געזונט זיין, האָט זיך פאראקשנט, כאַטש קיין קאָמיר גיסט איז ער ניט.

דער ראָוו האָט אָנגעשאַטן טאבעק אינ נאָז און האָט אָנגעצויגן צווישן די וואַנצן א שנירל כּוּן אַן אלטן שמייכל.

— מאַנעפּשעך, ווילט איר מאַכנ א בריס, מאַכט א כאַסענע אויך, אָבער אז קיין כאַסענע ניט, איז צוליב וואָס איז א בריס? ווילט איר אָבער מאַכנ א בריס, מאַכט א כאַסענע אויך.

סטאשקע האָט געהערט און געשוויגן. א נייע פארדרייעניש. זי האָט נאָר געזאָגט, אז פאטשורע וועט ניט וועלן פּאָלגן.

דער ראָוו האָט זיך ווידער פאנאנדערגעשמייכלט:
— דאָס פארלאָזט זיך שוינ אפ מיר, איך וועל שוינ זען, אז מע זאָל זאָגן דעם מויעל, ער זאָל ניט מאַל זיין, איידער מע וועט שטעלן א כּופּע.

און אזוי איז ער געבליבן שטיין מיט זיין פארגליווערט שמייכלעך.

און צו סטאשקע האָט ער דערנאָך געזאָגט:
— כּוועל קומען צו אייך, פארוואָס זאָל איך ניט קומען, א סודאס-מיצווע, געוויס וועל איך קומען... און דערצו... איר וועט דאָך מיך געוויס ניט קרייודען...

ער האָט זיך פאנאנדערגעשמייכלט און אריינגערוקט די הענט
אינ די קעשענעס אזוי, אז די קעשענעס האָבן זיך אויך צע-
שמייכלט.

סטאשקע האָט, אָפקערנדיק דעם קאָפּ, אימ אריינגעשטעקט א
מאטבייע אינ האנט.

שפעט איז אפמאָרגן געשלאָפן יאשקע פון קולטקאָמ, נאָר אופ-
כאפן זיך האָט ער געמוזט, ווייל די זונען-שטראלן האָבן געשטאָכט
פונקט ווי כאזער-האָר. אופכאפנדיק, האָט ער זיך דערמאָנט, אז ער
האָט זיין רעדע אפ דער הוליאנקע ניט געהאלטן... פון גרויס סימכע
פארגעסן... יא, פון סימכע פארגעסט מען אלץ.

יא... וואָס האָט מען נאָך פארגעסן? — מאטאָנעס! מאטאָנעס
דעם קליינעם פאטשורקעלע! האַיטאָכט, ניט צו טראָגן מאטאָנעס בא
אז פאל?

אינ ווארשטאט האָט זיך יאשקע צונויפגערעדט מיט די שוסטער
און איז געקומען צו אן אויספיר, אז מאטאָנעס פארשפעטיקט מען
קיינמאָל ניט צו טראָגן. א מאטאָנע האָט מען צוגעקלערט זייער א
גוטע און א שיינע (און ניט קיינ טייערע). מע וועט אימ צוטראָגן,
דעם קליינעם פאטשורקעלע, א ביכעלע, אז ער איז א מיטגליד פון
פאריין.

בא שוסטער ווערן קיינ אייזערנע טשוועקלעך קיינמאָל ניט פאר-
פאלן. מיטן מאנגעט קלייבט מען זיי טענדיק צונויפן. אנטקעגן וואָס
זאָג איך דאָס, אנטקעגן דעם, וואָס א רעדע ווערט קיינמאָל ניט פאר-
פאלן. יאשקע וועט נאָך זיין דראָשע האלטן.

ברי-ס-כאסענע-געט

ווען דער ראָוו מיטן מויעל זיינען געקומען, איז געזען שויג א
סיניען.

פאטשורע האָט גלייך צוגעטראָגן דאָס קינד צום מויעל:

— רעבע, שניידט!
נאָר דער ראָזן האָט זיך ניט געמילט, ער האָט זיך געשושקעט מיטן מויעל.

— וואָס איילט איר זיך, יונגערמאן?.. מאולטאָו אייך, איר זינט געבענטשט געוואָרן מיט א בעג-זאָכער, זאָל געזונט זיין... נאָכן וויפלעטן כוידעש איז עס? איר וועט אזוי גוט זיין יוויזן מיר די קסובע.

— וואָסער קסובע, רעבע? דאָס איז דאָך ניט קיין כאסענע... מע דארף דאָ שניידן, מאכן א בריס!..

— אָבער, — דריידלט דער ראָזן זיין כיטרען שמייכל, — מיר דארפן וויסן וועגן דער כאסענע, דאָס האָט א שייכעס צום איינע... — וואָס איז שייכעס איינס צום אנדערן, — זאָגט פאטשורע, — דאָס האָט א שייכעס ווי א כולער ראנט צו א קינדערשן שוּך, ווי היילצערנע אָפּזאסן צו לאפטיעס... ווי...

פאטשורע וואָלט נאָך אסאך אָנגערעדט, וואָרעם אונדזער פאָלק שוסטער איז ווי א שוּך, נעמט ער דורכנעצן — נעצט ער...

נאָר דער ראָזן האָט א שטארקן נאָס געטאָגן. א גאנצער זייל טאבעק איז ארויסגעפלוין פון זיין נאָז, און זיין רייכע איז אזש דערלאָפן צו פאטשורעס נאָז. איז פאטשורע עפעס מעווילוויל געוואָרן. דער ראָזן האָט א בורטשע געטאָגן דעם מויעל אין אויער אריין אין ארויסגעטראָגן אן אורטייל:

... פאר דער כאסענע קאָן מען קיין בריס ניט מאכן. מע דארף שטעלן א כופע.

פאטשורע האָט אלץ ניט געקאָנט באנעמען: וואָס איז שייכעס איינס צום אנדערן? ער האָט זיך פאנאנדערגעשרייען:

— רעבע, מע הייסט אייך שניידן, שניידט, ניט איינער אייסעקן, ניט אייך קוועטשט דער שוּך...

שטיל... עס הערט זיך נאָר ווי סטאשקע וויינט. ווייל בא איר, סטאשקען, איז עס רעכט די מינוט. איר ארט ניט, וואָס די וואנטצייט טונג וועט שרייבן.

פאטשורע איז געשטאנען מיט א פארשטיינערטן פאָנעם. —
— א הילצערנעם טשוועקל, — האָט ער געקלערט, — פארקלאפט
מען מיט צוויי קלעפ. אפרויער א גרעסערן, דערנאָך א קלענערן. מיט
אים האָט אויך אזוי געטראָפן. צוויי קלעפ, נאָר דער צווייטער, דער
איצטיקער, איז א שטארקערער. די קלעפ האָבן געטראָפן אין הארצן,
דאָרטן האָט געהאמערט.

ער איז פארפאָרן אינמיטן יאָר מיט זיינע וועללעס, און איצט ווייס
ער ניט, ווהיין צו קערן זיך.

א ווינט איז פארלאָפן אין הארצן, און דער ווינט האָט אים פאר-
שמיטן. געשמיטן מיטאמאָל, ווי א גוואלד־ריס. האָט ער גוואלד־ריסיק
אויסגעשריען:

— רעבע, צעשטעל'ט די פלאָקנס, נאָר אפגיכ!..
באנדורע איז אויך דאָ מיט זיינעם א יאָר. ער שיקט אים אוועק
אין שול' נאָך דער כופע, און אליינ לאַכט ער.
מע האָט געבראכט פון שול' די פלאָקנס, מע האָט פאטשורען
אינטערגעשטופט אונטער דער כופע, און דער ראָוו זאָגט אונטער:
— האריי... אט...

פאטשורע שטעקט אונטער דער כופע סטאשקען דעם זילבערנעם
האלבן רובל און ברומט אונטער:

— פארליר עס נאָר ניט!

— פאראן א צעבראָכענער טעלער?.. ברעכט! קלאפט!

עס הערט זיך א טעלער־בראָך. בעקלאפט די טעלער... נאָר וואָס
קלאפט עס ווייטער?..

דאָס האָט מען אין טיר אָנגעקלאפט. יאשקע מיט דער דעלעגאציע איז
דאָ. דאָס ביכעלע איז האנט, און די רעדע אפן שפיץ צונג. פאטשורע
איז ווי מיט טאלקע באשאָטן געוואָרן. שטיל, פויע. דער ראָוו מיטן
מויעל זעען גאָר אויס ווי קעלבער פאר דער שכיטע. זיי זעען אויס
ווי גאָר איבעריק, און עס דוכט, אז דער מויעל כאלעשט אריינשטעקן

זײַנע אויגן אינ מעסער־שיידל. די געסט זעען אויך נאריש אויס.
און באנדורע לאכט.

סטאשקע האָט אָנגעשטעלט אירע אויגן אפּן פּופיקל פּון קלײנעם
פּאַטשורקעלע, און מער ווי אײַם האָט זי נײַט געזען.

און פּאַטשורע? ער האָט אײַנגאַנצן אראָפּגעלאָזן די אויגן און ווי
טשוועקעס האָט ער זײ ארײַנגעקלאפּט אײַן דײַל. א גרויסן ווינט, א
גרויסן שטורעם־ווינט האָט געבראַכט מיט זיך יאַשקע, און ער האָט
אײַנגאַנצן צעשמעטערט די וועסלעס.

דער ערשטער האָט געעפּנט זײַן מויל יאַשקע. ער האָט באוויזן
זײַן שפּיצ צונג, אָבער פּון אײַם איז נײַט אראָפּגעפּאַלן די צוגעגרייטע
רעדע. לעכאַטכילע איז די צונג געבליבן שטעקן אײַן אָפּגענעם מויל,
א צונויפּגעדרײטע ווי א רויטער פּראַגע־צײכן, דערנאָך האָט זיך
די צונג אויסגעצויגן ווי א רויטער אויסרו־פּ־צײכן, אײַן גאָר און
אַנדער רעדע האָט זיך אראָפּגעגליטשט פּון זײַן צונג.

ער האָט אפּ קײנעם נײַט געקוקט און גערעדט אָפּגעהאַקט, ער
האַט גערעדט וועגן קלײנבירגערלעכקײַט, וועגן אַלטן שטייגער, וועגן
נאָך און נאָך, און וועגן דעם, אז עס ווײַזט זיך ארויס, אז פּאַטשורע
איז און אָפּגעשטאַנענער עלעמענט...

פּאַטשורע האָט זיך דערווײַל אביסל אויסגעטשוכעט, ער האָט
דערפּילט זײַן אָנמעכטיקײַט און די נײַטיקײַט, אז ער מײַן זיך אָן
עפּעס אָנכאַפּן.

ער האָט גענומען שרײַען נײַט מיט זײַן קאָל:

דאָס איז זי שולדיק, סטאַשקע!.. איך האָב נײַט געוואָלט מאַכן

א בריס... זי!.. דאָס האָט זי מיט גוואָלד געמאַכט!

פּאַטשורע האָט זיך נאָך מער פּאַנאַנדערגעשרײַען:

— זי! זי! אלץ זי! איך וויל נײַט, כ' יאַשקע, איך וויל מיט

איר נײַט לעבן, אוועקווארפּן וועל איך זי!.. איך קאָן מיט איר נײַט
לעבן.

נאָר יאַשקע האָט נײַט געהערט, ער האָט געטײנעט, אז פּאַטשורע
איז שולדיק, אז דער קאַפּל לײַגט זיך ארײַן אײַן שוּך, און נײַט דער

שׁוֹכַי אִינִי קִאפּוֹל. סטאַשקע אִיז אַ קאַפּוֹל... אַן אומבאווסטזיניקער
עלעמענט...

פּאַטשורע האָט זיך נאָך מער פּאַנאַדערגעשרינען:

— ניינ! ניינ! איך וויל ניט! איך זאָג זיך פּונ איר אָפּ...

יאַשקע האָט פּעסט געכאַזערט:

— דו ביסט שולדיק! דו! דו!

ניטאָ קיינ וועסלעס באַ פּאַטשורען, אַ האַרצ אָן וועסלעס —

קלאַפט זיך עס אָן די ברעגן, קאָן מען וויסן, וווּהינ וועט עס צו־
שווימען?

פּאַטשורע אִיז האַסטיק צוגעלאָפּן צום ראָוו:

— רעבע, הערט זיך איינ. רעבע, שרייבט אפּגיכ אַ געט!

באַנדורע האָט זיך געקאַטשעט פּונ געלעכטער:

— ברייט־כאַסענע־געט...

דער דאָוו האָט זיך געקווענקלט:

לאַזט אפּרוער מעסאַדער־קדושן זיינ...

דערנאָך, שרייבט פּאַטשורע, שרייבט אפּגיכ אַ געט!

ד י ל י י מ ע נ ע ק א ל ע

1

אינ יענע הייסע טעג איז געווען נאָר האסטיקע באשינ-ארבעט. די רעוואָלוציע, די גרויסע פוס, האָט געדרייט די מאשינ, און טעג זיינען געפלוגן, ווי נאָדל-שטעפּ—האסטיק איינער נאָכן צווייטן. און גוט איז געווען צו פליען מיט די נאָדל-שטעפּ, גוט איז געווען צו שטיין בא דער מאשינ!

און איצט?.. איצט דארפ מען ברענגען אלץ אינ אָרדענונג. מע דארפ איינייען די קנעפלעך. מוז מען דען שטיין הארט בא דער מאשינ? נייען קנעפלעך קאָן מען אומעטומ.

נאָכן בירגער-קריג איז העסל פרעס נאָך אפ א פאָר יאָר געבליבן אינ דער ארמיי. ס'קאָן זיין, אז די טעג וועלן ווידער נעמען פליען, ווי נאָדל-שטעפּ... ער האָט אָבער געזען אינ די צייטונגען טאָג צו טאָג אלץ מער ציפערן און ציפערן, געצויגן האָבן זיך ציפערן איינע נאָך די אנדערע אינ א לאַנגער ריי, ווי אינ א טאנטימעטער. האָט ער גענומען זיין קלומעק אפ זיך און באשלאָסן גיין אהיים אויך ציען דעם סאך טימעטער.

אהיים צו זיך אפן גרויסן ירושן הויפ. זומער-נייט איז דער גאנצער הויפ געווען פארזעצט מיט קינדער-קעפער און אזוי געדריכט, אז ערטרווייזן איז געווען שווער דורכצוגיין. אפן הויפ האָבן געווינט 40 יידישע שכיינים, דעם איינציגן ציקן נייטידישן שאָכן — טימאָכען דעם שוסטער האָט מען אויך פאריידישט און מע רופט אימ: „איטשע-מאָכ“.

באזעצט האָט ער זיך אינ א צימער באמ באלעבאָס דיוואנטשיק,

וואָס איז פאר דער צײַט מעגלעך געוואָרן פון א סויכער איז א ספעקוליאַנט, און פון א ספעקוליאַנט איז א נעפמאן — און וואָס ווארט פון טאָג צו טאָג אפֿ טײַכן.

איז צימער האָט ער ערשט אויסגעצויגן זײַנע הענט און דער־פילט, ווי עס שווימען איז זיי שטיקער קויעכ, און זיי זײַנען פונקט ווי אַנגעשטײַכטע פרוושינעס, און אים דוכט זיך, אז אָט די הענט, די שטארקע הענט, זײַנען נאָר פארסטריגעוועט געוואָרן, און אז אָט־אַט פלאצן זיי.

און צום האַרדן גיט זיך עפנט א הייב. עס כליינעט זיך עפעס. נאָר ער ווייס נישט קלאָר, וואָס דאָס איז. און עפשער... ער מוז וויסן וואָס דאָס איז, נאָר ער ווייס נישט, ווי צו נעמען עס איבער די לײַפן... דאָס איז יאָרנלאַנג געזאמלטע געברענגט פֿינ זייערעס, עלטערזיידעס און נאָכ ווייטער, וואָס האָבן גאָרע לעבנס אָפגעשווינגן מיט פארנייטע מיטלער, און וואָס זעלטן, זעלטן, אפֿ א פאָר טעג איז יאָר, פלעגן זיי עפענען א מויל. איז אײַש, בא העסלעך, איז דאָס מויל אָפֿן א גאנצ יאָר, און ס׳שטראַכט ארויס דער דוירעסלאַנגער שטראַם. קומט ער אהיים שלאַפֿן, נורעט ער ארײַן דעם קאָפֿ איז קישן און פארשפּיליעט מיט די צײַנער דעם מויל. מע האָט לאַנג געשווינגן... איז איצט? איצט רעדט העסל פֿרעס אכילע פֿון שלאַפֿן.

און אפֿ יענער וײַט וואַנט שלאַפֿן דאָס מענטשן, און אפֿ יענער וײַט וואַנט שלאַפֿט דאָס ציפּקע, און ער האָט מוירע, אז ציפּקע זאָל כאַטש קײַן שלעכט וואָרט פֿון אים נישט דערהערן.

ציפּקע ווײַנט בא דיוואַנטשיק און טוט בא אים אלץ איז שטוב. און דיואַנטשיק זאָגט, אז זיי איז זײַנע א קרויווע, צאָלט ער נישט פאר איר קײַן סטראכיר־געלט...

א מיידל א פאסאָנ. ווי מע וואָלט זי סונ א זשורנאל ארויס־נעמען. אן אויסגעלייגט פענעמל, אויסגעלייגטע בעקלעך, און אויגן ווי זיי הימלעך, זיי האָבן נישט קײַן דעק.

און פֿרעס איז אפֿ דערופֿ א מײַוונ. נישט וואָס צו לייקענען, פֿרעסן געפעלט דאָס מיידל.

דערועט ער זי פונדערווייטן, מוז ער איר אונטערוינגען:

„דיין מינע, דיין טאליע, דיין גאנצער פאסאזש“.

און זי מאכט זיך נאָר, אז זי אנטלויפט. זי פאלט סאָפּאָלסאָפּ אריין צו אימ אין די הענט, און ס'איז ניט צו דערקענען, אז זי האָט זיך אריין אריינגעוואָרפן.

און א מאָדנע טעווע האָט ער - פונ דעם וויל אימ ציפקע אָפּ-געווינען. ער, העסל, מוז איר פונ גרויס היספּיילעס אָפּבענטשן מיט א שניידערשער בראַכע:

— עכ, ציפקעלע, א קלאָג דיר אין טאליע!

און ציפקעלע אנטלויפט ניט פונ העסלען, וואָרעם העסל איז עוויג גאַרניט אזוי העסלעך. אדעראבע, ערשטנס, גיט אימ צו אסאך טיין דער אָררען פונ דער רויטער פּאַנ אפּן ברוסט, און, צווייטנס, איז איר גלאט געפעלן זיין בערישער גאנג, ווי ער גייט און קוליעט זיך, פּאַלקע הער און פּאַלקע הינט. ניטאָ קיין גלייכגעוויכט אין זינע פליי-צעס.

דאָס קוליעט אימ געוויס דער אינעווייניקסטער שטראָם.

אן אפרעל-טאָג איז דאן געווען און ס'האַבן זיך געפילט אלע צייטן פונ יאָר. עס האָט נאָך אָפּגעשניטן מיט פערדמוטער דער ווירט טערדיקער שניי אונטערן שניי פונ א קימאט-זומערדיקער זון, און ס'האַבן זיך געשטעפט פונ די דעכער פּרילינג-קאָסעס, וועלכע האָבן זי אָפּגערגנבוויגנט אונטערן פייער פונ דער זון, און דעם פייער האָט אונטערגעבלאָזן א האַרטהטיק ווינטל.

א כּיעס איז געווען צו פילן אין זיך אלע צייטן פונ יאָר. אין העסל מיט ציפקען זינען געזעסן אין הויפּ אפּ די קלעצער, מיט פולע מילער געטרונקען די זוניקע לופט, אָנגענומען אין זיך אסאך זון, און זי האָט גענומען אויך פונ אינעווייניק וואָרעמען און ליכטן, און ארויסגעלאָזן די וואָרעמקייט דורכן מויל, און די ליכט דורכ די אויגן. גיט איז צו פילן אין זיך אלע צייטן פונ יאָר. און זי, ציפקע,

האָט גענומען אפּ זיך און אַרבעט: אָפּגעוויינען אימ פּונ זײַן בראַכע:
א קלאַג דיר אין טאליע."

פע, -- האָט זי אימ געמוסערט, -- ס'איז ניט שייַן.
ער האָט אפּצולאָכעס געכאזערט זײַן בראַכע, און זי האָט פּאר-
קרימט איר פּענעמל, זי איז ברויגעז.
מע טאָר אזוי ניט זאָגן, -- האָט זי אויסגעקרימט פּונ איר
מיילכע.

בײַ זי נעמט דראַען מיט א פּאטש. און אפּ דערופּ ווארט ער די
גאנצע צײַט. ער האָט ליב אירע פּעטש. און עס לאָזט זיך אראַפּ א
פּאטש קיבאט אָן א קלונג.

נאָר פּארוואָס האָט עס געגעבן אזא רודער?
וואָס האָט עס פּארוודערט אזוי? גײַן, ס'איז ניט קײַן ווירערקאָל
פּונ ציפקעלעס פּאטש.

העסל האָט זיך אופּגעכאַפּט און צוגעלאָפּן צו דער צווייטער זײַט
הויפּ זען, וואָס האָט עס געגעבן אזא רודער. ער איז צוגעלאָפּן און
האָט געזען:

עס איז אינגעפּאלן די גרויסע דרייַשטאַקיקע ציגלנע וואנט, וואָס
שטייט לעבן גרויסן מויער און וואָס טיילט אָפּ דעם מויער פּונ
שכײַנעסדיקן.

אלע קינדער-קעפּלעך האָבן זיך איצט איבערגעזעצט אהער, שכײַ-
נימ און שכײַנעס זײַנען זיך אופּגעלאָפּן, ווייבער מיט פּאַרטאזשעטע
פּענעמער פּונ אויוון, מיט פּאַרבלוטיקטע פּאַרטעכער און מיט פּעדערן
אין קאַפּ.

נאָכעם דער געלער האָט געקירעט פּאַר א רעדל שכײַנימ.
-- ווי לײַדט עס עפעס א מויער אפּ געפּאַליקע? אָט א מענטש,
פּאַרשטיי איך, אָדער מע פּאַרטשעפּעט אימ, אָדער מע פּאַרטשעפּעט
זיך אליין. אָבער ווי פּאַלט עס אייַן א מויער?..
אן עלטערער יידל האָט געגעבן צו פּאַרשטיין.

-- דיוואנטשיק וועט דאָך קײַן גוטן פּונדאמענט ניט געבן... ער
איז געשטאַנען, אפּאַנעם, אפּ הינערשע פּיסלעך.

און איינס א קליינ קעפעלע — פעטעכל — רופן זי די
קינדער — האָט זיכ געוונדערט און נאַכגעפרעגט זיכ בא אן עלטער
ברודערל.

— ווי שטייט עס א מויער אפ הינערשע פיסלעכ?..
און דער ברודערל ווייט שוין אלץ, ער גייט שוין אינ פינפט
קלאס.

— הינערשע פיסלעכ? זאגט ער איבער, דאָס מיינט מען..
אינ גענדונגפילעכ... ס'רעדט זיכ אזוי...
און די קליינינקע פארשטייט ערשט ניט, ווי שטייט עס א מויער
אפ הינערשע פיסלעכ אינ גענדונגפילעכ.

און דיוואנטשיק לויפט א פארסאָפּעטער און כאפט אינטער.
— וואָס, איינגעפאלן? גאָט איז מיט אַיכו ווי פאלט עס טאקע
איינ א מויער? דאָס האָט זיכ געוויס דער אויבערשטער „סלוי“ א
טרייסל געטאָן... ווי עס טרייסלט זיכ אינ קרימ...
און דאָס קליינע קעפעלע פארשטייט אלץ ניט איז אויסער פיסלעכ
שטייט נאָך דער מויער אפ א „סלוי“..
און שכינימ האָבן אלץ געטומלט: סטייטש, ווי פאלט עס איינ א
ז גלנע וואנט?..

ביו מע האָט דערעדט זיכ: מע האָט אויסגעטיילט א הויפקאמיסע
מיט העסלענ בעראַש אפ אויספאָרשן די געשעעניש.

פאָרשן האָט מען קיינ סאכ ניט געדארפט. גאָר אינגיכט האָט
העסל אופגעהאנגען א מעלרונג וועגן א הויפּפּארזאמלונג. העסל האָט
געקלונגען מיטן גלעקל, נאָר ס'האָט גאָרנישט געהאָלט. ס'איז ניט
קיינ פאריינפארזאמלונג. מע קאָן זיכ דאָ פארגינען ריידן אלע מיט
אמאָל. ערשטנס, איז פריילעכער, אינ צווייטנס, איז עס גיכער. עלץ
וואָס? מע הערט ניט, וואָס מע רעדט? ס'איז א ליגנ! יעדער ינד האָט
דאָ א באוונדער קאָל.

ער האָט לאנג געקלונגען מיטן גלעקל, ביו ער האָט איינגעשטייט
דעם אוילעט, און ער האָט גענומען ריידן. ער האָט דערציילט, אז
איינגעפאלן איז די וואנט. ווייל זי האָט אונטערגעשוילט, און אונטער

געפילט האָט זי, ווייל לעבן וואנט איז געשטאנען דער אָפּטרעט.
האָט דיוואנטשיק געוואָלט, רעזשימעווענ' מיט עקאָנאָמיע, האָט ער
אויסגעגראָבן אינ די פּוסטע פארשלאָסענע שטאלן, וואָס צווישן וואנט
און אָפּטרעט, א טיפע גרוב, ווהינ ס'פּלעגן אָפּציען די אומריינקייטן.
אן אויירע, — זאָגט ער, דיוואנטשיק, — געלט אפּ אַטשיטסקע".
און האָט דערציילט ווייטער, אז דער גרויסער מויער איז אויב
אָנגערירט, און דערצו שטייט ער נאָכ פונ מיילעך סאָבעצקעס יאָרן
אַן, און ער פּאָדערט א קאפיטאל'ן רעמאָנט. מע דארפּ אים אינגאנצן
איבערניצעווען.

און א כאווער, א פּאָרשטייער פונ ווינונג-קאָאָפּעראציע, האָט
גערעדט און געזאָגט, אז דיוואנטשיק ניט ער קאָן און ניט ער וועט
געבן אזא רעמאָנט, און אז דער הויפּ גייט איבער אין ווינונג-
קאָאָפּעראציע.

דיוואנטשיק האָט גענומען א וואָרט:

אז איר ווייסט דאָך אליינ... א מענטש בין איך בעטעווע א
ווייכער, נאָר טויזנט מאָל ווייכער, אז ס'איז קיין הארטער גראָשן
ניטאָ... דערווייל איז ניטאָ מיט וואָס צו מאכנ... מע דארפּ אביסל
אָפּוואַרטן, עפּשער וועט שטייפער ווערן.
און גערעדט האָט אויב דער שוסטער טימאָך.

דער מויער בעט עסנ... מיט א מויער שפּילט מען זיך ניט.
דאָס איז נאָר א שוכ, אז ער קוועטשט, הערט מען אים אין פּיאטע.
א מויער טאָר מען אָבער אזוי-ניט לאָזן... נישקאָשע, באלעבאָס, וואָס
ארט אייך?.. מע וועט עפּשער אייך אויב געבן א דירע...

דער הויפּ איז אריבער אין ווינונג-קאָאָפּעראציע.
פונ הויפּט-פארוואַלטונג האָט מען באשטימט העסל פרעסן פאר א
פארוואַלטער איבערן גרויסן הויפּ. יענעם טאָג האָט העסל נאָכאמאָל
אויסגעצויגן זיינע הענט. איצטער האָט ער ווהינ זיי צו לייגן. יענעם
טאָג האָט העסל געוואָלט צעקושן אלץ, וואָס ער האָט נאָר געטראָפּן אפּ
זיינ וועגן די קינדער-קעפלעך, דעם מויער, און וועגן ציפקען איז
דאָך שוין אָפּגערעדט...

אַט דאָס הייסט געוויס מיטן שטאַלצן נאַמען: ארבעט. די עמעסע, ברענענדיקע ארבעט! אָט פירט מען צו ציגל, אָט לעשט מען וואפנע... עס איז שוין צעגאנגען דער שניי, און פורלעך אפ רעדער פירן ציגל. פורלעך אפ צוויי גרויסע שפּוילן, וואָס וויקלען די גאנצע וועג אָפּ פון זיך א וואסערדיקן פּאָדעם. ס'טרעפט דאָך אָבער אמאָל א פּלאַנ-טער... שטעלט זיך אָפּ די פּאָדעם. עס האָט אויסגעפעלט ציגל, האָבן אויפגעהערט אפ א צייט די פורלעך צו פאָרן.

אקוראט דאן דרייט זיך אָן דיוואנטשיק פאר די אויגן, מיט א פעטן שמייכלעך. לעכאטכילע האָט ער זיך אומגעדרייט און געשווינגן, און סאָפּקאָלסאָפּ האָט ער פּאַרט אויסגעפלאַצט:

— הא, וואָס הערט זיך מיטן מויער?.. ס'פּעלן ציגל, הא?.. ס'טבלייבן אינמיטן?.. כע... שיינע באלעבאטימ געוואָרן, מע הייבט אָן און מע ווייס ניט, מיט וואָס מע וועט ענדיקן... דערנאָך וועט מען זיך נאָך בעטן... מע זאָל כאַטש צוריק צונעמען... און ער האָט אויסגעזיפצט מיט א לאַנגיקן קלוימערשטן זיפצעלע און האָט ארויסגעלאָזן א קלאַנג:

עעעט...

און זיינ פליישיקע צונג האָט א גרונטעווע געטאָן אין זיינ מויל און האָט זיך אביסל איבערגעקוליעט, דעריבער איז שוין דער צווייט כער „עט“ ארויס א פארקערטער:

טעעע...

האָט געדארפט שטיין דערביי דאפּקע טימאָכע. און ער, טימאָכע, איז א היציקער. אזוי איז ער גוטמוטיק, אפ דער פארזאמלונג האָט ער צוגעזאָגט דיוואנטשיקן א דירע, נאָר אועלכע דיבורים ט'ער ניט געקאָנט פארליינדן. ער האָט זיך אָנגעצונדן:

— וואָס'טע געזאָגט? דו וועסט צוריק ווערן באלעבאָס?.. ווייסט ווען?! אז טשוועקעס וועלן בליען!

דיוואנטשיק האָט זיך פּיינט אָנצוריינדן, ער האָט זיך שטיל אָפּגעטראָגן.

דער פּלאַנטער האָט זיך אָבער אָפּגעפלאַנטערט. די פורלעך-

שפולג האבנ ווייטער געוויקלט זייער וואסערדיקן פאדעם, און ציגל
איז געווען.

און העסל איז פארנומען, פארהאוועט. אין העסל זעט שוין איצט
ניט אזוי אָפּט ציפקעלען, ער כאפט שוין ניט אזוי אָפּט פון איר
פעטש.

ציפקעלען איז אומעטיקער געוואָרן. און ציפקעלע האָט ליב, עס
זאָל איר זיין פריילעך. און זי קאָן ניט ווארטן. אנדערע שטעלן אָפּ
אפ א ווילע די צייט: מע רייסט ניט אָפּ די בלעטלעך פון קאלענדאר,
און מע שטעלט אָפּ דעם זייגער. אָבער ציפקעלע איז ניט קיין זיי-
גער, וואָס אפריער דרייט מען אימ אָן און דערנאָך גייט ער. זי,
ציפקעלע, איז באשאפן געוואָרן אפּ דער וועלט פאר א טרייסט-א
טרייסט פאר א צווייטן. אָבער טרייסטן זיך אליין קאָן זי ניט.

העסל זעט זי איצט גאנצ אָפּט אן אָנגעבלאָזענע:

— פארוואָס פארלאָזט ער זי אפּ גאנצענע טעג?..

קאָן ער, העסל, איר דערציילן, אז ס'זיינען דאָ נאָך טרייסטן אפּ
דער וועלט א גרויסע טרייסט. א טרייסט פאר א גאנצן מויער
מענטשן. גיין! א טרייסט פאר דעם גאנצן לאנד! די טרייסט פון
ארבעט, פון ווידער אופשטעלן! און אָט פארבינדט מען דעם מויער
מיט הילצערנע קייטן, און מע וועט זיך נעמען פאר אימ, פארן ריז.
ער קומט צו גיין אינאָוונט אן איינגעמאטערטער, און ער דערוועט
פונדערווייטן ציפקעלען, וואָס קרימט איר מילכל.

מיד און מילד שטרעקט ער איר אויס פונדערווייטן א פאָר אָן-
געגאָסענע הענט, און צערטלעך רופט ער זי צו, ווי מע רופט א
הינדעלע, ביים מע גיט איר פיקן:

— ציפקעלע, ציפקעלע, ציפ, ציפ, ציפ!

2

א זומער האָט זיך אָנגעהויבן, ער האָט זיך געבויט! זיינע טעג
האָבן זיך געהויבן, עס זיינען אָנגעוואקסן די שאַען, און ס'איז אָן-
געוואקסן די היצ.

און דער מויער איז אויך געוואקסן. ציגל זיינען געווען, האָט מען געלייגט א ציגל צו א ציגל.

און העטל פרעס איז ארומגעפלייגן א פארשוויצטער, האָט גע-
קוקט, ווי די ציגל לייגן זיך איינציקווייז, און האָט געקלערט:

— ווי איינציקווייז, פאמעלעך זיי לייגן זיך, די ציגל. די ציגל
האָבן אויך געדארפט לויפן און אויסלייגן זיך, ווי די נאָדל-שטעפ.

דער מויער האָט זיך אָבער געהויבן. און פרעס האָט דאן מער
ווי געשוויצט, פון יעדער הויט-פאָרע האָט געשפריצט א קליין
פאָנטאנדל, און יעדער פאָנטאנדל איז געווען פון פארגעדיכטעטער,
פארפליסיקטער ענערגיע. ער האָט זיך אליין קימאט אינגעמויערט
אין מויער.

און טימאָכע פלעגט פאר אלעמען דערציילן די מיסע, און אים
פלעגט שטארק פארדריסן, וואָס ניט אלע גלויבן אים, וויל טימאָכע
האָט געקענט אויך אויסקלערן א מיסע. אָבער ס'איז פאָרט אן עמעסע
מיסע: פרעס פלעגט אָפט אריינכאפן זיך צו אים — אינלנדיק —
אויסטרינקען א גלעזל טיי, איז ער איינמאָל געקומען צו אים
מיט שרייפלעך אין די הענט און געטרונקען טיי, טרינקט ער אָפ
און וויל אוועקגיין, ערשט ער כאפט זיך, ניטאָ די שרייפלעך, ביז
טימאָכע האָט אים געוויזן, אז די צוקער האלט ער אין האנט, און די
שרייפלעך ליגן אין גלאָז.

יאָ! ס'איז אן עמעסע מיסע. טימאָכע פלעגט זיך שווערן אס דעם:

— הינער און ענדיקעס זאָלן אס מיר שפיינען אין א ליכטיקער
נאכט, אויב אים זאָג א ליגן!

און טימאָכע פלעגט טאקע אויסמוסערן העסלען:

— ברודערקע, מע טאָר זיך ניט אזוי אָפשוויפן, שרייפלעך האָבן
קיינשום טאמ ניט, אפילע ווען מע זאָל זיי גוט אָפסאָבן און צו-
שיטן אביסל זאלצ.

אמאָל פלעגט העסל א טאָג ניט קאָנען איבערלעבן, ניט זעענדיק
ציפקעלען. איצט איז אָבער דאָס הארץ בא אים אביסל... פארמויערט
געוואָרן.

אימ, העסלען, דעם אמאליקן שניידע, דעם שפעטערדיקן העלד פון דער רויטער סאָן און איצטיקן פאווואלטער, האָט מען פארטרויט א גרויסע באשטעלונג, און ער האָט זיך אריינגעטאָן אין איר מיט היץ, ווי א לערנינגל, וועלכע מען פארטרויט דאָס צושטע שטיקל ארבעט.

און ציפקעלע?.. ציפקעלע האָט געבענקט נאָך זיינע אָנגעגאָסענע הענט, נאָך זיינ דרייען זיך. פאָלקע הער — פאָלקע הינט, אפילע נאָך זיינ בראָכע: „א קלאָג דיר איך טאליע“.

ציפקעלע קאָן אָבער נישט אָפּשטעלן דעם זייגער און נישט אָפּרייסן די בלעטלעך פון קאלענדאר, און זי איז נישט קיינ זייגער, וואָס אפריער דרייט מען אימ אָן און דערנאָך ערשט גייט ער. זי דארף האָבן עמעצן, ווער עס זאָל איר אונטערזינגען א לידל, זי דארף האָבן וועמען צו פאטשן, און זי, ציפקעלע, דארף עמעצן טרייסטן. דאָס איז פאר איר אויך א טרייסט. ווייל זי, ציפקעלע, וויל, עס זאָל איר זיינ פריילעך. און בא וועמען קאָן זיינ פריילעך אפן הויפ? דאָס איז נאָר בא טימאָכען!

טימאָכע שפילט אפ א הארמאָשקע. בא טימאָכען גייט די צונג ווי א „סקאָדאָד“: ער קאָן דערציילן מיטעס נישט געשטוינג און נישט געפלונג.

ער זיצט זיך, טימאָכע, מיט די פיס אפ זיינ ווארשכאטל און דערציילט זיינעם א „כאָלעם“ ציפקע ווייס, או ס'איז א לינג, או ס'באָלעמט זיך אימ, או ער האָט געכאָלעמט, נאָר זי הערט. נישקאָשע, אפילע או ס'איז א לינג, איז עס אויך קעדי צו הערן...

און טימאָכע דערציילט, או ס'האָט זיך אימ געכאָלעמט, או ער איז אפ א סאָוועטניצואמענפאָר, טרעט איינער ארויס, און ס'איז טאקע דיוואטטיק אליינ, און ער איז איצטער טאקע א שוסטער. טרעט ער ארויס און זאָגט, או אלץ איז שוין בא אונדז גוט, נאָר ס'איז געקומען די צייט אויסצוקלייבן א פאָשעטן ארבעטער... און אלע שרייען, מען זאָל אימ, דיוואנטשיקן, אויסקלייבן. און דאָן האָב איך זיך צעשרייען: סטייטש, נעפאטשע איר איינע, וועמען ווילט

איר דאָס אויסקלײַבנ... און פון דעם געשריי האָב איך זיך אופגע-
כאפט.

אזוי דערציילט ער דעם „כאַלעם“ און פארענדיקט: איר פארשטייט,
ווי דער דיװאַנטשיק ט׳זיך מיר אײַנגעגעסן איך קאַפּ?..
נאָר דאָס איז נאָך װײניק. ניט דערפאר אײַנגעגעסן ציפקעלעך
טימאַכע.

דעריקער איז, װאָס טימאַכע האָט אויך לײב צו כאַפּן פון איר
פעטש. און אז מע האָט נאָר לײב צו כאַפּן פעטש פון איר — האָט
זי שױן לײב, פאר דערופ װאָלט זי יעדערן, דאכט זיך, לײב געקראָנג.
נאָר טימאַכע, ניט נאָר װאָס ער האָט געכאַפט איצט פעטש, ער
האָט אין איר פּאַנעם איצט אויך באַמערקט מער אײדער העסל. העסל
האָט געזען נאָר א שײנ, אן אויסגעלײגט פענעמל. טימאַכע האָט
אַבער געזען אסאך מער. ער האָט דערזען, אז אָט דאָס שײנע
פענעמל האָט א גרויסע מײלע, װאָס עס בײט זיך, אָט דאָס אײַנגע-
פענעמל האָט טױזנטער פענעמער.

טימאַכע האָט שױן פון לאַנג געקלערט, אז עס װערט ניט גוט,
קוקנדיק אפּ מענטשן, װײל מע זעט זיי אלע טאָג מיט אײנעם און
דעם זעלבן פּאַנעם. געכײ װאָלט דאָס מענטשן קאַנען כאַטש אײַנגע-
מאַל אין װאָך איבערבײטן זײער פּאַנעם, ווי מע בײט א העמד...
כאַטש אײַנגעמאַל אין יאָר, ווי מע בײט איבער א פּאַר
שיכ!..

און דאָס איז דאָך ניט קײן פּאַנטאזיע. פּאַרוואָס קאַנען עס ציפּ-
קעלעך? ער דערזעט בא איר יעדן טאָג א נײעם פּאַנעם, א נײעם
שײכל. דעריקער קאַנען זי שײכלען. זיי זײנען בא איר דאָ טױזנטער
פון ערשטן, צװײטן און דריטן סאַרט. װאָס עפעס נאָר דרײ סאַרטן?..
ס'איז פּאַראן אסאך מער!

און טימאַכע מוז זיך אָפּרעכענען. ער שײכלט אפּ צוריק. אפּרײע
אפּן רעכטן זײט מײל, דערנאָך אפּן לײנקן, דערנאָך אפּן בײדע
זײטן, מישט ארײַן די נאָז אויך, און װעגן די אױגן איז שױן
אַפּגערעדט.

און ער, טימאָכע, פונקט ווי אלע מענטשן אפ דער וועלט, האָט א היימיש-שוסטערישן קאָל, א הייזעריקן קאָל, א קאָל, מיט וועלכע מע טרעט ארויס אפ פארזאמלונגען, א יאָנטעוודיקן קאָל, און מאלע היפל קוילעס א מענטש האָט!..

און צו איר -- צו ציפקעלעך -- האָט ער שטענדיק גערעדט אפ זײַן יאָנטעוודיקן קאָל.

און ציפקען געפעלט זײַן יאָנטעוודיקער קאָל, און זײַן נאָז-שמיכל, און דאָס שוסטערישע לידל, וואָס ער זינגט איר, אז ווי שווארצע שנירלעך זײַנען אירע האָר, און הענטלעך -- פראוידלעס א פאָר...

און טימאָכע דערציילט איר, אז ער האלט נישט פון די איצטיקע לעדערנע מיידלעך אינ די לעדערנע רעקלעך, זיי זײַנען לויט א נייעם פאסאָן: קורצע אָפצאסן און לאנגע נעזער. נאָר ציפקעלעך טרייסט ער -- דו ביסט שוין איינמאָל א פאסאָן.

מאכט עס טאקע אויס, וואָס בא טימאָכען איז די נאָז אביסל גרעסער? ס'מאכט נישט אויס. ס'איז א גלייכע פאָר! און פאר ציפקעלעך -- איז שוין טימאָכע א זאך, וואָס האָט בעמיילע געמוזט קומען, קעדיי איר, ציפקעלעך, זאָל נישט זײַן אומע-טיק. אז איר מוז זײַן פריילעך. אינ...

זי מאכט זיך נאָר, אז זי אנטלויפט פון אים, ביים ער דערזעט זי. פרעס האָט דערווײלע געהויבן א מויער. פרעס האָט באקומען א דערלויבעניש אפ הייבן דעם מויער. בויט ער אים אונ פילט זיך איבער אים מײסע באלעבאָס. ער האָט אייך באקומען א דערלויבעניש פון ציפקעלעך אפ קאָנען קושן, אפ קאָנען האלדון זי. און אז ער וועט ענדיקן דעם מויער, וועט ער זיך נעמען זי. איבערבויען, ווײל העסל האָט געווסט, אז א מיידל איז זי א קליינ-בורזשואנע, עס פעלט אינ איר נאָך אונטערשלאק, און אז זי איז נאָך פון אלטן שניט, און מע וועט איר דארפן אביסל איבערניצעווען.

נאָר ציפּקעלע איז ניט קיינ מויער. בא איר איז ניט קיינ מויערונג הארצ. זי, ציפּקעלע, דארפ, מע זאָל איר אונטערזינגען א לידל. און זי דארפ זיך פארנעמען מיט אויסראַטן שוסטערשע און שניידערשע קלאָלעס. און נאָך א זאך האָט זי ליב: זי האָט ליב צו געמען פון טימאָכעס הענט א שיינ בראַשקעלע — ווען ער ברענגט איר א פיינ קעמעלע. זי, ציפּקע, דארפ דאָך פאר זיך עפעס אויך האָבן א טרייסט! און וואָס ווייטער וויל זי אלץ א שענערס. און טימאָכע, געבעך, קאָן גאַרנישט ניט מאכן — ער ברענגט, זי קאָן נאָך ברויגעזן ווערן אויך! האָט טימאָכע אמאָל קיינ צייט ניט געהאט צו גיין מיט איר שפאצירן, האָט זי גאָר פארקרימט דאָס מייכל און אוועק צו נאָכעם דעם געלן.

קאָן דען העסל טראכטן וועגן אָט די גרויסע קלייניקייטן? דערפאר אָבער האָט ער פארגעדענקט אלע קליינ-קלייניקייטן צו דער ארבעט. אָט איז שוין דערגאנגען צו די לאַדן, און ער זעט, אז טעסליארעס זאָלן אויסארבעטן שיינע לאַדן. און אז ער דערזעט די געשיצטע ארבעט, כאפט ער זיך, אז ס'איז שיינ. און אז ער כאפט זיך, אז ס'איז שיינ, דערמאָנט ער זיך אָן ציפּקעלען.

איז אזא צייט פלעגט ער צולויפן אהיים, און ער פלעגט איר, ווי פרויער, איינפרעסן איז זיינע אָרעמס. און זי האָט זיך ווי פרויער געפאטשט, און ער וואָלט זיך גאַרניט געקאָנט פאַרשטעלן, אז ס'איז כאראן נאָך איינער אזא אפ דער וועלט, וואָס שילט זיך מיט א קלאָלע, וואָס איז קיכאט ענלעך אפ זיינער, וואָס כאט א זיך געלעבט זיסע פעטש פון ציפּקעלעס הענטל, און אז עס רודערט אויך דערביי.

און אזוי איז געגאנגען א זומער. א זומער, וואָס האָט אויך קעסיידער געשוויצט, געבויט מויערן און וואָס פלעגט זיך אויך אן אנדערש מאָל דערמאָנען און פלעגט א גלעט טאָן א מיידל איבערן באק. נאָר דער זומער האָט גענומען פארגיין. רעגנס האָבן אָנגעהויבן שמיסן. זיי האָבן געגאָסן באליעסווייזן, צעבערווייזן געפלינגן זיינען רעגן-טראָפנס האסטיק איינע נאָך די אנדערע, א הימל-ערד-עסטאזעט.

נאָר ס'איז גאַרניט ניט געשען. ווער ס'איז פריער ארויסגעפלוגן, איז פריער געקומען. און עס האָט געבליצט און געדונערט. א הימל-קארנאוואל, מיט באראבאנען, טרומייטן, ראקעטן און פאקעל-צוגן. אן אָפשייד-יאָנטעו פארן אוועקגיין.

און די רעגנס האָבן געריסן און געשמיסן און האָבן שוין מער נים געלאָזט בויען. נאָר די בוי-ארבעט האָט זיך שוין אומעטום געענדיקט. אפן גרויסן הויפ איז שוין געשטאנען א מויערל — ווי א נייער בעגעד מיט פרישע קנייטשן, אן אויסגעפרעסטער. גע-שטאנען א פריש-אַנגעפארבטער, ווי ליפן פון א מיידל, נאָר ער האָט געטאָן קליגער, ער האָט אויסגעהאנגען אפ זיך א ברעטל מיט גרויסע אויסיקס:

„ОСТОРОЖНО, КРАШЕНО“.

וואָס מיידלעך פארגעסן עס צו טאָן.

אם דער ויצונג פון הויפ-סארוואלטונג איז באשטימט געוואָרן: צום יאָנטעו פון דער אָקטיאבער-רעוואָליוציע קלייבן זיך די שכינימ איז מויער אריין און זיי אָרדענען איינע לעקאוועד דעם מויער א פריערלעכע עפענונג. און שכינימ האָבן זיך דערווייל געקליבן ארום בויער, געוואָנט מעווינעס, געשאצט.

און אלע האָבן געוואָרסן בליקן אפ פּרעסן, און פּרעס האָט זיך געפילט ווי א קינד, וועלכע מע האָט אָנגעטאָן אינע נייע בגאָדים, וואָס פילע זיך ניט גוט, ווייל ער מיינט, אז אלע קוקן אפ אים. פּרעס האָט געסילט, אז היינט איז ער דער כאַסן, דער העלר פון טאָג. דאָס האָט ער אופגעשטעלט א מויער, וואָס יעדער קנייטש זיינער ליגט בא אים ווי צוגעשניטן. דאָס האָט ער געהאט שוועריקייטן, און דאָס האָט ער דורכגעפירט א העלפאנט דורכ א לעכל פון א נאָרל.

און פּרעס האָט געוואָסט, אז ער דארף איצט עפעס זאָגן. ער איז צוגעגאנגען צו אן עלטערן יידל, א פאטש געטאָן אים איבערן פלייצע און געוואָנט:

„נו... איצטער וועט איר זיין א גראס אם ליעק-דעו“

איז געשטאנען דער יודל, געמאלעגירעט די באַרד, געקוליעט די צונג פון איין זייט אפן צווייטן, געשטאנען און געקלערט, וואָס מיינט ער, דער פארוואלטער, דערמיט, וואָס הייסט „א גראַפ אפ ליעקטרע“?..

נאָר גיין פרעגן וועט ער ניט, מע גייט ניט פרעגן אזא נאריש קניט.

ער האָט קלוג אינטערגעשמייכלט צו פרעסן, פונקט ווי ער וואָלט עס גוט צעקניט, נאָר ער האָט פאָרט ניט פארשטאנען. האָט ער אלץ געקוליעט די צונג און מיט אקשאַנעס פון אן אלטן געשטאנען און געקלערט:

ווי איז מען דאָס א גראַפ אפ ליעקטרע?..

3

דער מויער איז איליומינירט. פייערלעך בלויע, רויטע, געלע, גרינע צינדן זיך אָן און לעשן זיך. און די טכאניכאפוצינגען ליכטן אויך מיט א גרינעם פייערל. צינדן זיך אָן די פייערלעך און פארל לעשן זיך. ווי ווינקען זייער קלוג וועט נאָר אַקאַרשט, וואָס מיר קאָנען!

און אינעווייניק, אפ נויט טישן זינגען אויך צעשטעלט קויסעס, סיראמידן פון אלערליי פארבן, אינ זיי ברעכן אינ זיך איבער די ליכט און ליכטן אויך מיט פייערלעך רויטע, געלע, גרינע, בלויע.

און בא די טישן זיצן מענטשן, אינ אלע האַבן זיי אויגן, אינ די אויגן זינגען אויך פון פארשידענע פארבן און ליכטן אויכעט אַפּ: שוואַרצע, בלויע, גרינע.

אינ פארבן פון ווייבערשע טיכער.

אינ אינ רויטן ווינקל פון נייעם מויער זינגען בוסלעכווינן אלע רויט געוואָרן. ס'איז ניט נאָר רויט געוואָרן דער רויטער שטערן, וואָס הענגט איבער לענינס שמיכדיקן פאָרטרעט, בא אלעמען, בא יעדערן, זינגען איצטער געוואָרן רויטע שטערנס, און יעדערער האָט

אונטערדעשמייכלט. און אָט די אלע פארבנ-האַבנ זיך געמישט בא פרעסנ אינ די אויגנ, און פרעס זיצט און פינטלט מיט די אויגנ. היינט דארפ העסל פרעס דערגרייכנ זיין העכסטנ פונקט. באלד וועט ער האלטנ באמ טיש עטלעכע זודיקע ווערטער. דערווייל - ביזנ קומענ צומ העכסטנ פונקט - איז ער געזעסנ און געפינטלט מיט די אויגנ. אסאך פונקטנ זיינענ דורכגעפלויגנ פארביי די אויגנ, פינטעלעכ רויטינקע, בלוינקע זיינענ געפלויגנ פארביי, און, ווי שטענדיק, האָט איינס ניט דעריאָגט דאָס צווייטע.

ער האָט זיי פארטריבנ, די פינטעלעכ. זיי טאַרנ ניט פארשטעלנ אים היינט זיין העכסטנ פונקט, ער דארפ נאָך היינט עפעס זאָגנ, ער דארפ נאָך היינט עפעס ריידנ.

און באלד איז אינ זאל שטילער געוואָרנ, און באלד האָט ער גערעדט. לעכאטכילע טיער זיך אביסל געפלאַנטערט, אפריער טיער געזאָגט, אז דער הויפ האָט געשענקט דער רעוואָלוציע א שיינע מאטאָנע - א מויער, א צאצקע! און דערנאָך האָט ער געזאָגט, אז די רעוואָלוציע האָט עס געשענקט דעם הויפ א מאטאָנע. נאָר גאָר-ניט. ס'איז ניט קיין טאָעס. איינער האָט דעם אנדערנ געשענקט, און מע איז קוויט.

און דערנאָך איז בא פרעסנ אוועק אסאך גלאטער. ער האָט שוין אינגאנצן ארויסגעטריבנ די פייערדיקע פינטעלעכ פון קאָפ און האָט אָנגעצונדנ אינ זיך אן אייגענעם פייער, און פייערדיקע ווערטער האָבנ זיך געיאָגט דורכ זיין מויל. העסל פרעס האָט געטיינעט, אז מיר האָבנ אומעטומ געזיגט, צו וואָס מיר האָבנ זיך נאָר ניט גענומענ, אונדזער איינערנע שער האָט אלץ איבערגעשניטנ. אונדזער הייסער פרעס האָט אלץ פארגלעט, און כאווער העסל פרעס האָט צוגעזאָגט: אויסבויענ נאָך א שענערנ ביניענ.

פונקט. אָט דאָ האָט מענ געפאטשט מיט די הענט, און דאָ איז געווענ דער העכסטער פונקט פון כאווער העסל פרעס. איצט האָט ער זיך אוועקגעזעצט, א פארמאטערטער, אן אָפגעליי-דיקטער. קיין איינ געדאנק האָט איצט ניט געבלאָנדזשעט אינ זיין

קאָפּ. ער האָט זיך צוגעשפּאַרט אפּן דיוואַן און געקוקט מיט גאַרניט-
זאַגנדיקע אויגן.

ארום האָט מען געטאַנצט. עס האָבן זיך געפּלאַנטערט פּיס. און
פּונדעסטוועגן האָט מען זיך שטענדיק אָפּגעפּלאַנטערט, און קיינער
האָט זיך נאָך נישט פאַרביטן און אוועק אפּ א פּרעמדער פּוס.
העסל איז האַלב געלעגן אפּן דיוואַן און האָט, ווי א שפּיגל,
אריינגענומען אינ זיך און באַמערקט יעדער קער, יעדע קלייני-
קייט, וואָס איז פּאַרגעקומען אינ צימער, נאָר פּונקט, ווי א שפּיגל, האָט
ער וועגן גאַרניט געקלערט.

ער האָט איצט באַמערקט א באַראַדאווקע בא נעכע דער גראַבער
אפּן נאָז, וועלכע ער האָט קיינמאָל נישט באַמערקט. ער האָט באַ-
מערקט, אז בא נאָכעם דעם געלן שוויצט נאָר די נאָז, און אז כאַימען
פּעלט א קנעפל אינ זשילעט, ביז זײַן בליק איז געפּאַלן אפּן פּענצ-
טער, און ער האָט באַמערקט דעם נייעם שאַכט מיט זײַן גאָר יונגער-
קער ווייב, וואָס האָבן זיך פאַרקליבן הינטערן גאַרדינ, ווי זיי פאַרגאַנ-
ווענען א קוש איינער דעם צווייטן.

א געדאַנק האָט א בליץ געטאַן בא אים אינ קאָפּ. אפּילע
א שפּיגל, אז ער דערזעט, אז מע גיט א קוש, גיט ער א קוש
צוריק.

איז קיינ ווינדער נישט, וואָס העסל פּרעט האָט מיטאַמאָל גענומען
קלערן. ער האָט זיך דערמאַנט, ווי ער האָט געקושט ציפקעלעך אפּן
הויפּ, זיצנדיק אפּ די קלעצער, און דורכ זײַנע אַדערן האָט דורכגע-
שטראַמט א וואַרעמקייט, וואָס האָט אים דערוואַרעמט און האָט אים
אָפּגעפּרישט. זי, די וואַרעמקייט, האָט אים געלאָזט פּילן, אז ער קאַן
ווייטער הייבן פּיס און ווייטעס-איז טרעפּן, ווען צו שטעלן איינע און
ווען די אנדערע.

אפּויער האָט ער אפּגעהויבן די אויגן און האָט א זוכ געטאַן
מיט זיי ציפקעלעך. נאָר זי איז דאָ נישט געווען. זי איז געווען, אפּאַנעם,
אינ איינעם פּונ די זיטיקע צימערלעך.

האָט ער טאַקע אפּגעהויבן די פּיס אויב. אפּגעשטאַנען, ארויס

אינ קאָרידאָר, א קוק געטאָנ אינ עטלעכע צימערלעך, ביז ער איז דער-
גאנגען צום סאמע הינטערשטן צימערל, פונוואנען ער האָט דערהערט
איר גלעקל-געלעכטערל.

ער האָט האסטיק אנ עפּן געטאָנ די טיר.

א נעפל האָט אימ גלייכ פארהילט די אויגן. נאָר דאָך א צענטל
סעקונדע האָט ער יאָ געזען. וואָלט ער גאָרנישט געזען, וואָלט דאָך
מיט אימ גאָרנישט ניט געשען. אָבער א צענטל סעקונדע האָט
ער געוויס געזען, וועהאַרײַע. א נעפל האָט אימ גלייכ פארהילט די
אויגן.

און אינ דעם צענטל סעקונדע האָט ער געזען קלאָר, קלאָר ווי
דער ליכטיקער טאָג, קלאָר ווי ציפקעלעס פאָנעם, ער האָט געזען, ווי
ציפקעלע זיצט בא טימאָכען. און טימאָכע פארדעקט מיט איינ קוש
עפשער א האַלבע פלייצע.

א בייזע נעפּלדיקע שטילקײַט. פרעס איז געשטאנען מיט פאנאנ-
דערגעריסענע אויגן, און טימאָכע האָט זיך אויך דערפילט שלעכט.
ניינ! ער האָט זיך ניט געפילט. ווי א געכאפטער גאנעווי. ניינ! טימאָך
כע האָט גאָר ניט געוויסט, אז ער האָט געגאנוועט, און ווען ער
וואָלט אפילע געוויסט, וואָלט אימ אויך ניט ארנ. א מיידל, ווייס ער,
גיט מען א קוש, אָבער קיינ שטעמפל בהייבט ניט אפ אירע ליפּן.
ניינ! ער האָט געקאָנט פארליידן העסלס פאנאנדערגעריסענע אויגן,
ער האָט אָבער ניט געקאָנט פארליידן די שטילקײַט. ער האָט דער-
פילט מאזאָליעס אפּן הארצן, וואָס זי, די שטילקײַט, רייבט זיי...

ער האָט אויסגעגלייכט דעם מויל און אונטערגעברומט:

--- וואָס קוקסטו אפ מיר, ווי אפ א טומאנע קארטינע?"

פונ די ווערטער האָט זיך העסל אופגעכאפט און האָט דערזען,
ווי ציפקעלע האָט זיך גאנצ שטיל ארויסגערוקט פונ צימער. ציפקעלע
האָט, אפאָנעם, ליב פריילעכערע סצענעס. זי האָט אויך ניט געקאָנט
פארליידן די שטילקײַט, נאָר נאָך מער האָט זי ניט געוואָלט ליידן
די ווערטער, און דערצו איז גוט צו זיצן נאָר מיט איינעם פונ זיי,
מיט ביידן קאָן זי ניט.

פרעס האָט זיך דערווײַלע אופגעכאפט, און ער האָט געפרוווט אויסשרײַען מיט א פעסטן קאַל. נאָר ארויס איז ער א קרומער, א שויפערדיקער:

— ווי קומסטו צו דער מיידל?

טימאָכע האָט ניט געענטפערט. ער האָט זיך געדארפט ריכטן אפ אזא פראגע, נאָר ער האָט זיך ניט געריכט. און העסל האָט נאָכאמאָל געפרעגט:

— ווי קומסטו צו דער מיידל?..

טימאָכע האָט געשוויגן, ווי ער וואָלט ניט פארשטיינ. און ער האָט טאקע ניט פארשטאנען, נאָר העסל האָט געגעבן צו פארשטיינ:

— דאָס מיידל איז מײַנע, איך האָב שוין לאנג געהאלטן מיט איר באמ אָפּשרײַבן זיך, דו הערסט, ברודער?.. ניטאָ וואָס צו קריכן איך פרעמדע וואָליקעס...

טימאָכע האָט שוין אינגאנצן פארשטאנען. איבערווייניק האָט עפעס שטארק א בלאָז געטאָן, ווי א לאַקאָמאָטיוו־פּײַפּ, און ער האָט שיר ניט אויסגעקערט די אויגן אפ דער לינקער זײַט, און ער האָט, ווי א לאַקאָמאָטיוו, אויסגעפּײַפט הארט און אומ־טיק־לעב:

— דאָס מיידל, זאָגסטו, איז דײַנע?.. און דו וויסט כּאָטש, וואָס פאר א פּאָנעם זי האָט?.. דו האָסט זי עפעס אפולע איך די אויגן אָנגעזען?.. איך שעמ זיך ניט פאר דיר: איך האָב זיך מיט איר גע־טראַגן, געניאנטשעט ווי א קינד, געפיעסטעט. זאָגסטו, אז דאָס מיידל איז דײַנע... האָ?

העסל האָט געשוויגן. ער איז געשטאנען, ווי א מענטש, וואָס האָט זיך מיטאמאָל דערמאָנט אָן לאנג פארגעסענע זאכן. ערשט איצט האָט ער זיך געכאפט, אז א בלום איז געוואקסן בא אימ איך הארצן, נאָר ער האָט פארגעסן גי צו באגיסן. ער האָט זי פארשלאָסן... פאר אנדערע געלאָזן...

אפן הארצן האָבן נאָדלעך געשטאָכן. יעדערע פון זיי האָט געוויס

אויסגעשטאָכנ א טראָפּנדל בלוט, ווייל ער האָט דערפילט א נאסקייט
אינ זיך.

ער האָט טעמפ געכאזקוּט:

— דאָס מיידל איז מייןע! דאָס מיידל איז מייןע!

נאָר טימאָכע האָט זיך שוין ניט פארטיידיקט. ער איז אריבער
אינ אָנגריפ, און ער האָט גענומען רעציקעדיק שרייען מיטן גאנצן
פייער, וויפל ער האָט נאָר געהאט:

— דו הערסט!?! דאָס מיידל איז מייןע! זי איז מייןע!

אינ ס'איז ווייטער געוואָרן שטיל. און העסל האָט א קלער גע-
טאָן, אז טימאָכע איז אומגערעכט און טימאָכע איז גערעכט. און זיי
זיינען געזעסן איינער אנטקעגן דעם צווייטן. און איינער אפן
אנדערן האָט געהאלטן א שטיקל קאעס, און איינער אפן אנדערן
האָט ראכמאַנעס געהאט. א געמיש פון געפילן האָט געשטראָמט, און
ווייניג אויסגיסן זיך, האָט ער ניט געוויסט.

און טימאָכע איז געוואָרן נאָך שטילער. ער האָט פריער געשרייען
מיטן גאנצן פייער, וואָס ער האָט נאָר געהאט, איצט האָט ער זיך
אינגאנצן אויסגעליידיקט, די גאנצע לאווע אויסגעגאַסן, און ער איז
איצט געבליבן אינגאנצן אַן פייער. און אָנגרייפן האָט ער שוין מער
ניט געקאָנט.

און טימאָכע האָט פארשטאנען, אז העסל איז גערעכט, און
טימאָכע האָט געשוויגן. ער האָט קימאט אזעלכע סצענעס געזען אינ
קינאָ. אָבער טימאָכע האָט קיינמאָל ניט געקלערט, אז אזעלכע
סצענעס קאָן מען איבערלעבן אויסערן קינאָ.

איצט האָט טימאָכע גאָרניט געקאָנט, איצט האָט טימאָכע ניט
געוויסט וואָס צו טאָן! טימאָכע האָט א קוק געטאָן אפ העסלען און
דערזען, אז ער שטייט און ער קוועטשט אינ זיך עפעס אייני, פונקט
ווי אינעווייניק אינ אימ וואָלט א קאצ געיאָמערט — און ער ציטערט,
אז אָט-אָט וועט מען דערהערן דעם יאָמער, און ער האָט דערזען,
אז בא העסלען איז עפעס מער ווי א שוץ אפ אַנטאָן...

און אָט — העסל דער פארוואַטער, וואָס האָט גענויט דעם

מויער, וואָס איז אליינ א שטיק מויער — שטייט אימ אנטקעגנ.
ער האָט דערפילט, טימאָכע, או א מויער האָט זיך אימ געשטעלט
אפן וועג, און ער קאָן סייוויסי ווייט ניט גיין.
אלץ האָט געקאָנט טימאָכע. ער האָט אָבער ניט געקאָנט
שפרינגען איבער מויערן, און זיין הארץ פארמויערן האָט ער אויך
ניט געקאָנט.

ער האָט זיך א קער געטאָן צו העסלען און געוואָגט:
— הערסט, העסל, ביסט עפּשער גערעכט... איך בין דאָ טאקע
איבעריק.

און האָט שטילער צוגעגעבן מיט אן אונטערטעניק־ווייטעקדיקן
שמייכל:

— מיילע... כ'זע, זי איז פאר דיר... נו... מיילע... אבי כ'האָב
געמיינט, ס'איז פאר מיר... האָסטו מיר געוואָגט „גיי געזונטערהייט“...
אזוי, דאכט זיך, ווינטשט מען דאָך, הא?
אָט די שטיל־ווייטעקדיקע ווערטער האָבן דורכגעשניטן סיי טימאָ־
כען און סיי פרעסן. בא טימאָכען האָבן זיי איבערגעשניטן זיין
אויבערשלאק, ווייל היינט האָט פרעס צום ערשטן מאל אינ לעבן
דערזען טימאָכעס אונטערשלאק, ער האָט אימ דערזען אפ דורכ און
דורכ, און ער האָט דערזען, אז טימאָכע איז עפעס מער, ווי ער האָט
געמיינט וועגן אימ, ער האָט זיך געכאפט, אז אזויפיל צייט, ביז
היינטיקן טאָג, האָבן זיי געטראָפן איינע די אנדערע און געזען נאָר
דעם אויבערשטן שאַלעכצ, מערניט דעם דינעם אויבערשלאק, און
היינט האָט ער ערשט דערזען, ווער איז אזוינס טימאָכע.

פרעס האָט אימ דערלאנגט זיין האנט, זיין גרויסע האנט.
און ביידע האָבן זיך גארקערט צום טיר. פון איין זייט א
שפיגל, פון דער צווייטער זייט א פענצטער. אינ שפיגל האָבן זיי
דערזען איינער דעם צווייטנס פאָנעם. עס איז קענטיק געווען, אז
פרער האָט זיך אינ זיי עפעס געקנייטשט, גענעצט, נאָר איצט האָט
זיך שוין דורכגעלוסטערט, און אפ זיי האָט זיך שוין גענומען איבערציען
א פרישקייט, פונקט ווי אפ דער ערד נאָך א רעגן.

און דערנאָך האָבן זיי איבערגעוואָרפֿן זייער בליק אפֿן פענצ-
טער.

פֿון פענצטער האָבן זיי שוין זייער בליק ניט אָפֿגעריסן. אן אומ-
זיכטבארער פֿאָדעם האָט זיי שוין צוגעבונדן צום פענצטער.

זיי האָבן געקוקט מיט געקויפֿלטע אויגן, מיט פֿאָרגעסערטע
ווייסלעך און מיט פייערלעך אין די שוואַרצלעך. זיי האָבן געזען:

אפֿן הויפֿ אונטערן שיין פֿון לעוואַנישן לייכטנדיקן געפֿל און
אונטערן שיין פֿון לעמפעלעך — רויטע, בלויע, געלע, גרינע—שפּאַ-
צירן זיך ציפקעלע מיט דיוואַנטשיקס באַכערל, אָט מיט דעם גייווע-
דיקן אַריסטאָקראַטל, וואָס האָט נאָך קיינמאָל קיינעם קיין גוטמאָרגן
ניט געענטפֿערט און וועלכען מע האָט, דאָכט זיך, קיינמאָל ניט בא-
מערקט, ווײַל ער האָט קיינעם ניט באַמערקט.

ער האַלט איצט פעסט ציפקעלעך, אָט די ציפקעלעך, וואָס איז גע-
ווען אן אייגענע, א בלוטיקע, מיט וועלכער מע האָט פֿאַרבראַכט א
גאַנצן זומער, באַהאַלטנדיק טרוימען אפֿ ווינטער...

זיי האָבן מיט גיואַלד אָפֿגעריסן דעם בליק פֿון פענצטער און
טיפֿ אַרײַנגעקוקט איינער דעם צווייטן, ווײַל זיי וואָלטן וועלן דער-
גיין אלץ, אלץ, וואָס איז געשען, דערגיין עס איינער באַם אַנדערן
אין די אויגן, וואָרעם וווּ קען מען נאָך ערגעץ לעזן, אויסער אין
זיי?.. נאָר זיי האָבן איינער באַם צווייטן גאַרנישט ניט געטראָפֿן,
ווײַל אָפֿגענאַרטע זינען זיי געווען, די אויגן, און זיי האָבן זיך פֿאַר-
שעמט, און זיי האָבן זיך פֿאַרמאַכט. יאָ! אויך אפֿ דעם האָט זיך טי-
מאַכע ניט געריכט. נאָר צי האָט ער זיך געדאַרפֿט ריכטן?.. אפֿאַנעם,
אז יאָ.

ער האָט די אויגן ניט אַיפֿגעהויבן, נאָר ער האָט ווי עס איז גע-
הויבן די לײַפֿן:

— הא, העסל?.. סט'געבויט א מויער... צוגענומען אימ בא די-
וואַנטשיקן... אלץ האָבן מיר צוגענומען בא די בורזשיענע?.. און
מיר האָבן גענומען פֿונדעווען אין אונדזער האַרץ... כ'ווייסז?..
דאָכט זיך, א מיידעלע א גאָלד... קומט א דיוואַנטשיקל, א נאָגידס א

זונדל, און טױ אָפּנעמען בא אונדז... האָבן מיר, הייסט עס, ניט אַלץ צוגענומען בא זיי... הא, העסל?..

פרעס האָט דערווײַל געשוויגן, בא אימ האָט נאָכ געהערשט די גרויזאמע שטילקײַט, וואָס פאר א שטורעם. קאָנטיק, או באלד וועט בא אימ עפעס ארויסשפארן, נאָר דאָס האָט מען דערווײַל געקאָנט זען נאָר דורכ די פענצטער פונ קאַפּ דורכ די אויגן.

און טימאָכע האָט ווייטער גערעדט:

— האָט ער איר געוויס בראַשקעלעך געקויפט... גאָלדענע... זי האָט עס לײב... וועט זי צו אימ געהערן, הא, העסל?..

בא העסלען איז איצט געווען א געלאפ, א געשטופערין פונ גער-דאנקען, געפילן. ערשט איז אָנגעלאָפן דער געפיל פונ אייפערזוכט, נאָר נייע געפילן האָבן אימ גלייכ פארטריבן. צו וועמען?.. אָט די פייגעלע, וואָס זינגט פאר אלעמען, איז איבערגעפלוויגן צו דיווא-טשיקל?..

און פרעס איז איצטער ניט געווען פרעט, ער איז געוואָרן א מאשינ. יעדע אָדערל, יעדע הויט-טיילכל, יעדע בלוט-קליקעלע האָט איצט אויסגעארבעט בא אימ א נייעם געפיל, א געפיל, וועלכע ער האָט שוין לאנג פארוואָרפן, דעם געפיל פונ סינע. ס'איז ניט די סינע, וואָס קלייבט זיך ביסלעכווייז און ווערט אלטגעבאקן. ס'איז די גרויסע סינע, וואָס ווערט אָנגעצונדן מיטאמאָל, ווי א בענגאלישער פייער, די סינע, וואָס קומט נאָכ דער פלוצלינג פארגעסענער לייבע...

און צווישן אָט די געפילן האָט זיך נאָכ גערדייט א געפיל פונ עקל און פארדראָס. א פארדראָס אפ דעם, וואָס ווי האָט עס גאָר געקאָנט זײַן מויערנע הארץ אָנגערירט ווערן פונ אזא זינג-פייגעלע. וויאזוי ווערט עס, פונדעסטוועגן, אזא הארץ לעכאטכילע אָנגעטאָטשעט? ס'איז, אפאָנעם, איינע פונ די איבערבלייבענישן, אן איבערבלייבעניש, מיסטאָמע, פונ דער אלטער געזעלשאפט.

ערשט איצט האָט ער זיך דערמאָנט אָן טימאָכעס לעצטע ווער-טער:

— וואָל זי אימ געהערן, מיר דארפן זי ניט. הערסט, טימאָכע?..

פאר אונדז טויג זי ניט: מיר דארפן האָבן א געווינטערן עלעמענט...
פארשטייט?.. -

נו... דו פארשטייט דאָך!

טימאָכע האָט עס נאָך אינגאנצן ניט באנומען. ער איז נאָך אלץ
געגאנגען און געצויגן זײַן פרויערדיקן געדאנק, אז אלץ דארפן אים
געהערן, טימאָכע.

העסל האָט דערפילט, וועגן וואָס טימאָכע טראכט. ער האָט
געזאָגט:

הערסט, טימאָכע, אונדז וועט געהערן אלץ, אלץ, וואָס מיר
דארפן. אָט האָבן מיר גענומען א מויער און געמאכט פון אים א
צאצקע. א צאצקע האָבן מיר פון אים געמאכט... אָבער וואָס מיר
דארפן ניט, לאָזן מיר איבער... שמאטעס לאָזן מיר... פארשטייט?..
טימאָכע האָט אָנגעהויבן צו פארשטיין, ווייל ער האָט דער-
פילט, אז עס ווערט אין קאָפּ בא אים קלערער, אז עס הערט אופ צו
שטעכן דער ווייטעק.

ער איז געגאנגען און האָט אונטערגעברומט:

הער... יא... א מויער... אָט שטייט ער... אָט שטייט זי,
דיין ליימענע קאלע... הא, העסל? אזא קאָן, דאכט זיך, ניט אנט-
לויפן?

זיי זײַנען ארויס אפן גאס. און הינטער דעם מויער די ליי-
מענע קאלע, וואָס איז היינט טאקע געווען באהאנגען ווי א קאלע,
מיט לעמפלעך, פאטשערקעס, רויטע, בלויע, געלע, גרינע. הינטער
איר זײַנען געשטאנען אסאך מויערן, געשטאנען ווי מעכוסאָנימ,
ברידער, שוועסטער, א גרויסע מישפּאָכע, אלע אין פייערלעך, ביט
וועלכע זיי האָבן זיך דורכגעווינקען. זיי דערציילן געוויס וועגן
דעם, אז מענטשן האָבן געלייגט ציגל צו ציגל, געבונדן איינער
צום אנדערן און געהויבן א שטאָק אפ א שטאָק. און איצט איז
דער יאָנטעו פון די מענטשן איצט איז געוואָרן צען יאָר, זינט
אָס די מענטשן, די בויער, האָבן גענומען אויך באלעבאטעווען איבער
זיי.

אונ העסל האָט באַקוקט אָט די אלע מויערן, אונ צו די אלע
געפילן איד־אימ אָנגעלאָפּן אינ האַרצן נאָכ א געפיל: פּרייד. ער האָט
דאָ אויכ א כּיילעק, אָט שטייט זי, זיינ „ליימענע קאלע“. ער האָט
אויכ געבויט א מויער!

אונ אפּן גאס האָט געשײנט די לעוואָנע, אונ די נאכט איז געווען
א קלאָרע, אונ די לעוואָנע אינמיטן -- א גילדענע טעלערל.

ב א מ י ר א י נ ש פ י ג ל

1

אלע פארבן פון רעגנבויגן און נאָך עטלעכע

דער וויסער הימל ברעקלט זיך. דער ערשטער שניי פאלט ארויס.
דער שניי איז ווייס. דער שניי איז קלאָר. זיין ווייסע קאלטקייט
גיט ער מיר איבער אין הארצן: די וויסקייט בלייבט, און די קאלט-
קייט ווערט אָנגעווארעמט.

אין דערפאר פיל איך זיך לייכט און גרינג, ווי א קינד נאָכן
באָדן, איך גיי און גליטש זיך אונטער, און א פרייד גליטשט זיך אין
מיר.

פונדערווייטן דערזע איך א קאָפּ שווארצע האָר און א שלאַנקע
פיגור. יאָ! ס'איז, דאכט זיך, רייזעלע, מינע א באקאנט מיידל. איך
לויפ האסטיק צו, און אן אייליק קאָל גליטשט זיך בא מיר ארויס:
— רייזעלע!

איך גיב א קוק: א פרעמד מיידל. נאָר עפעס האָט געטראָפּן מיט
מינע אויגן. זי, דאָס מיידל, האָט זיך אָפגעשפיגלט אין זיי, און
אירע מענטשעלעך האָבן אופגעריסן מינע אויגן. מינע אויגן האָבן
זיך נאָך קיינמאָל ניט דורכגעשמיכלט מיט אזעלכע אויגן. אין אירע
אויגן, אין די האָר, אין געזיכט האָב איך איינגעזען אלע פארבן פון
רעגנבויגן, און דערצו נאָך עטלעכע. און איך האָב דערהערט א קאָל
א שטיל-מעלאָדישן און פרישן, פונקט ווי גאָלדענע פיש וואָלטן ארויס-
געשוומען פון קלאָדינקן וואסער:

— Вы, наверное, ошиблись!

און איך האָב זיך אָנגעוואָרן ווי א מאטבייע אינ שניי. זי לאָזט זיך אראָפּ און לאָזט א טיפּן צייכנ. מינע געפילן האָבן זיך אויך אראָפּגעלאָזן, פארלאָרן. א טיפּער צייכנ איז אָבער געבליבן נאָך זיי. איך האָב עפעס א טרייסל געטאָן מיט פוסטע ליפּן, ווי אנטשולדיקט זיך — און האסטיק אנטלאָפּן.

ווי נאָר איך בין געקומען אהיים, האָב איך גענומען טראכטן פון דער מיידל, פון דער פארבייגענדיקער מיידל, וואָס האָט גע- לאָזן אזא טיפּן טראָט בא מיר אינ הארצן. א מאָדנער פארלאנג האָט מיך אָנגעכאפט: נאָכאמאָל זען דאָס מיידל, הערן איר קאָל. פון אלע זייטן האָבן בא מיר גענומען שטראָמען געפילן, און ווער ווייס, צי זיי- נען די שטראָמען געווען נאָר ריינ, וואָרעם די ווייסקייט אינ הארצן האָב איך שוין מער ניט געפילט...

איך האָב זי געטראָפּן אינ דער געפילפֿיערדיקער שטאָט. אומזיסט בין איך אזויפיל געלאָפּן. זי וווינט עטלעכע הויפּן פון מיר. איר הויפּ געהערט צו דער זעלבער וווינונג-געזעלשאפט, וואָס אונדזערער, און מיין פאָטער איז פון אים דער פארוואלטער.

זי איז געשטאנען לעבן טויער. ארום איז גאָר א ווייכער שניי, און ער פערלט זיך אנטקעגן דער לעוואָנע. און בא איר זיינען אויגן ברייט-צעעפנטע, קיילעכדיקע, ווי א פאָר לעוואָנעס, און ארום אסאך שניי שטערן.

ווי עפעס א פארספּראַנס וואָלט גענומען אינ מיר צעגיינ. איך בין גיך צוגעגאנגען, און ווי איך וואָלט עס געטאָן ניט ווילן-דיק — עטוואָס א שטופּ געטאָן זי.

אכ, אנטשולדיקט!

און איך האָב דערהערט:

ניט שטופּט זיך און ניט אנטשולדיקט זיך.

א געוויינלעכער ענטפער פון א געוויינלעכער מיידל. אָבער איך האָב דערזען אירע אויגן — אויגן ווי וויטרינעס — אלץ איז אינ

זיי אויסגעשטעלט — אפילע דאָס, וואָס איז עפּשער ניטאָ אינ קראָמ.
איך ווייס, אזעלכע אויגן נארן אָפּ אָפּט.

נאָר פון דעם האָב איך דאן ניט געקלערט, איך האָב נאָר א
קלער געטאָן, אז אָט-אָט, דער געשפרעכ ענדיקט זיך... אונ שוינט... אונ
ווייטער גאָרניט.

נאָר איך האָב זיך פאנאנדערגערעדט... איך האָב פארבייגייענדיק
אלץ דערציילט. ס'איז מיר געקומען צו הייד, אז מע רופט מיך
וועלע יאָדער — אז איך בין א יונגער יידישער ליטעראט... יאָ, א
שרייבער...

אָ, וועט איר מיך באשרייבן...

— יאָ, געוויס וועל איך אייך באשרייבן, אייער פאָנעם, וואָס איז
שיין, ווי א קינדערשער כאַלעם, אייערע ווונדערבארע אויגן, וואָס
זיינען טיפער פון לעבן...

פע! כאלאָשעס! ס'איז גאנץ נארישע קאמפלימענטן. נאָר זי האָט
עס אָנגענומען פאר קלוג, פאר זייער קלוג...
מיר האָבן זיך שוין צעשיידט ווי אלטע פריינט, ווי אלטע כאוויי-
ריש, געדריקט זיך די הענט.

זי הייסט מאטילדע. איינמאָל א נאָמען — מאטילדע! יידישע מייד-
לעך האָבן ניט אזעלכע שיינע נעמען.
— איר מיינט מיט אן עמעס? איך וועל אריינגיינגן... וויזשע?..

איך האָב ליב קינדער. איך האָב זיי ליב ווי די וועלט. בא מיין
שכיינע איז פאראן א מיידעלע בעבינקע רופט מען זי — בלויע
אייגעלעך האָט זי, און זי דערמאָנט מיר יענע, וועלכע האָט אונ-
געוועקט מינע דרעמליקע געפילן... אונ וועג איך הייד מיט איר —
קלער איך ניט, צי איך הייד קלוג, צי נאריש, נאָר זי מאכט זיך
אייך, אז זי פארשטייט אלץ, אונ הערט צו מיט קעזיש-פאר-
שטייענדיקע אויגן.

איר דערצייל איך ניין! דאָס דערצייל איך זיך אליין, — אז

איצט האָב איך ליב א גרויס מיידעלע און ווייס אָבער ניט גוט,
ווי מע ליבט, מיין שטיל־פּייערדיקע הארץ איז ניט געווינט צו
דעם.

איך גיי אָפּט אריין צו מאטילדעג. קוקנדיק אפ איר, דוכט זיך
מיד, אז מע דארף, ריידנדיק מיט איר, ארויסזאָגן נאָר איינע כאָך
מעס — ווערטער, וואָס זיינען נאָך קיינמאָל ניט געזאָגט געוואָרן,
פּרישע ווערטער. מיר דוכט, אז זי איז די ריינסטע, די שענסטע אפ
דער וועלט, היינט שטעל זיך פּלוידערן מיט איר.

זי איז אָבער פונ מיין שווייגן ניט צופרידן:

— וואָלט עפעס זאָגן דער יונגער פּאָעט...

פארשעמט זאָג איך אָבער:

— וואָס זאָל זאָגן דער יונגער פּאָעט?..

און כ' שווייג...

— ס'איז אומעטיק, יונגער פּאָעט.

— יאָ — זאָג איך איר — פּאָעטן זיינען אומעטיקע נעפּאשעס.

און איך נעם דערציילן איר עפעס. זי מאכט זיך האלבהערנדיק, אָבער
זי הערט.

און אוועקגיין פונדעסטוועגן איז מיר שווער. עפעס געפינ איך
ניט קיין מוט אוועקצוגיין. אופהייבן זיך און אוועקגיין — ס'איז א
צו גרויסער קער. אלעמאָל פיל איך זיך ניט גוט, ווען איך דארף
אוועקגיין. איך קלייב אין זיך אָן מוט פונ אסאך צייט פרען...

נאָר איך גיי סאָפּקאָלסאָפּ אוועק. איך גיי אהיים.

מיין פּאָטער ווייס שוין פונ איר. מייןע אמאָליקע כאוויירימ
די שוסטער — כ'האָב זיך צוזאמען מיט זיי אמאָל געלערנט אין
פּראָפּשול האָבן אים דערציילט:

— איי, האָט זיך וועלעיע איינגענאדושעט אין א פייער.

שוסטער האָבן צו דעם א טפעציעלן כוש. זיי דערשמעקן עס
באלד.

מיין פּאָטער שמייכלט, א היינטוועלטטיקער.

מיר איז זי געפעלן, איז וועמען ארט עס, וואָס זיי לאכנ פונ

מיר? נאָר מיר דוכט זיך, אז איך דארף צושטעלן א בענקעלע, קעדיי
צו דערלאנגען זי. זי איז אזוי אָנגעצויגן, אזוי ווונדערשיין. און
איך...

איך האָב א פאָר שוואַרצע אויגן, זיי קאָנען אָבער ניט אויס-
האַלטן איר לייכט. און זיי פארמאכט זיך און זיי פארשעמען זיך. איך
האָב א ליבנדיק האַרץ, איז עס אָבער א צו פילנדיק און שטענדיק
שפירט עס נאָך יענעם, און דערפאר פארגעסט עס, ווי אליין צו
האַלטן זיך.

קורץ, כ'מיינ, אז איך ווער מיסעס דער מיידל.
איך נעמ וואָס ווייטער אלץ זעלטענער אריינגיין צו איר. זי איז
גוט באקאנט מיט מיין כאווערטע רייזעלע, און זי גיט דורכ איר איר-
בער, איך זאָל אָפטער אריינגיין צו איר.
איך גיי אָבער אלץ ווייניקער אריין, כאָטש מיין האַרץ ציט מיך
צו איר, כ'וויל ניט, איך זאָל איר אינגאנצן דערעסן.
זאָל מיך צו שלעכטס ניט דערמאָנען דאָס מיידל, וואָס האָט איך זיך
אלע פארבן פון רעגנבויגן און דערצו נאָך עטלעכע!..

2

דער רעגן האָט אויך ניט אָפגעוואשן

גאָרניט! כ'ביין דאָך גאָרניט אזא גאָרנישט!.. אָט גייט א זומער,
אָט צעגרינען זיך די בלעטער, אָט צעשמעקן זיך די בלומען, און
איך וויל זיך מער ניט צוהערן צום נארישן קלאפן פון מיין אָנגע-
ריט האַרץ.

כ'וועל אלץ פארגעסן, איך וועל ריין אויסוואשן מיין האַרץ,
ס'איז דאָך נאריש מיט אָט דעם נארישן האַרץ-קלאפן צעלעכערן מיין
לעבן.

אָט גייט א רעגן, דער ערשטער זומערדיקער גוסרעגן. ער וועט
אלץ אָפשווענקען, ער וועט מיין האַרץ אויך אָפשווענקען. נאָר איך
גיי ארויס אפ דער גאס, אפ דער פריש-אויסגעוואשענער גאס. און

אָט איז דער סאָד, די גרינע האָר פון דער ערד זיינען ווי צוגעקעמט.
אלץ איז אין אָרדענונג, אלץ איז גוט.
אָבער אפּן הימל איז א רעגנבויגן. צוויי רעגנבויגנס. איינער הע-
לער פון צווייטן.

און איך דערמאָן זיך אָן דער מיידל, וואָס האָט אין זיך אלע
פארבן פון רעגנבויגן און דערצו נאָך עטלעכע.
האָט ניט געהאַלפּן, הייסט דאָס, דער רעגן. וואָס עס איז פאר-
קריצט אפּן הארץ — קאָן מען מיט א רעגן אויך ניט אָפּוואשן.
קלאַפּ, נאריש הארץ, קלאַפּ!

איז א שאבעסצונאכט קומ איך אהיים און טרעפ מינע אלטע
כאוויירים שוסטער און שטעפערקעס. מע נעמט מיך איבער מיט א
ברייטן גוטמאָרגן:

— וואָס מאכט יעקל בערעב פלעקל?..
זווי רופן זיי מיך: „יעקל בערעב פלעקל“.
און זימקע דער „פאָעט“ זינגט מיר צו א לידל:

א יעקל בערעב פלעקל
אפ יעקל בערעב פלעקל —
ער'ס פארסטראַמט דאָס הארץ
מיט א הילצערנעם טשוועקל...

איינער לייגט פאָר מאכט א שפאציר אין פארק. מע שלעפט מיך,
איך זאָל אויך גיין.

זימקע רעדט מיך איינ:

— עס קוועטשט, האָ? מע דארף אביסל גיין, וועט זיך פאנאנדער-
שפארן. קומ, ברודערקע.
פלוצים גיט ער זיך א כאַפּ:

— איי, דאָ איז פריער געווען רייזעלע. זי האָט געזאָגט, אז זי
דארף דיך זייער נייטיק האָבן, און אז דו זאָלסט קומען צו איר
צען אויגער. שטעל סיס, ברודערקע, עס איז שוין דריי פערטל צען.

— ניין, ס'קאָן ניט זײַן, זאָג איך, אפּ וואָס קאָן זי מיך דארפן?

איך פלעג אמאָל ארײַנגײן צו רײזעלענ. דאָרט פלעג איך אן אנדערש מאָל טרעפן מאטילדען, וועלכע פלעגט אָפּט ארײַנגײן צו איר. אָבער כ'בין שוין לאנג דאָרט ניט געווען און האָב מיט רײזעלען זיך זעלטן געטראָפן.

גלויבסט ניט? זאָל מײַן קאָפּ ווערן ווי אַנדערהאלבן צעבער די גרייס, אויב איך זאָג ליגן!...

און אלע כאפן אונטער און באשטעטיקן.

איך גלויב ניט. און איך זאָג זיך אָפּ צו גיין. מיסטאָמע נארן זיי מיך אָפּ, קעדיי איך זאָל גיין רופן רײזעלען אפּן שפּאַציר.

די שוסטער מאכטן ביטל־מינעס, און די שטעפערקעס — באַליידי־ קונג-קנייטשן.

וואָס וועלן מיר דיך אָפּנארן?.. מאלע אפּ וואָס זי דארפן דיך האָבן.

איך גלויב און גלויב ניט. איך שטעל זיך ניט פאָר, אפּ וואָס קען זי מיך דארפן, רײזעלע...
פּלוצים גיט מיר א בליצ אין קאָפּ:

מאטילדע האָט עפּשער... עפּשער איז זי בא רײזעלען, און איר האָט זיך מיטאמאָל פארוואָלט זען זיך מיט מיר.

זי האָט גערופן נאָר מיר. דאָס גיט מיר צו מוט. דאָס האָט פאר־ שלײדערט מײַן קלײנמוטיקײט, מײַן שעמעוודיקײט.

איך קומ גלייך צו איר. זי איז, ווי שטענדיק, שײַן, שענער פון אלץ, איך דריק איר די הענט. זי דריקט מײַנע הענט מיט פרייד.

סארא נאר איך בין געווען! אבי איך האָב געמײנט, אז אירע קלײנע פארשפּיצטע סינגער זײנען צו הייליק, זי זאָל זיי געבן דריקן מענערישע אָדערדיקע הענט. אַכ, ווי גערן זי גיט זײ!

איך רײד נארישע רײד — ווי בא אונדזער ערשטער טרעפונג. און זי זאָגט, אז ס'איז קלוג, זייער קלוג. איך קוש זי, און זי קושט

מיכ אויכ. איי, ווי זי קושט! זי דינגלט צונויף אירע ליפעלעך, ווי א פֿאווקע, און זי רייסט זיי קוימ אָפּ.

די קישעפֿווייד, מיט וועלכע מײַנ דימיענ האָט זי פּרױער פּאר-הילט, איז איצט צעריסן געוואָרן, נאָר ס'מאכט ניט אויס, זי איז מיר נאָכ טײַערער. זי איז איצט אַן ערדישע מיידל, מיט אלע מיידלשע פּאַרלאַנגען.

זי וויל, איך זאָל זי נאָכאמאָל א קוש טאָן.
זי מײַנט, אז איך בין געוואָרן עפעס גאָר אַן אנדער מענטש... אָט ווי אלע, און נאָכ בעסער... פּרױער — זאָגט זי — בין איך גע-ווען — עפעס א מאָדנער מענטש... איך פּלעג קושן נאָר מיט די אויגן. אויגן האָסטו שטענדיק געהאַט א פּאָר זשוואַיקעס... נאָר ס'איז ווייניק...

און איך בין גליקלעך. גליקלעך, וואָס איך האָב דאָס שענסטע מיידל. גליקלעך, וואָס איך בין איבערגעבאָרן געוואָרן אפּדאָסנײַ. גליק-לעך, וואָס איך האָב זיך דערוווסט, אז דורך נאַרישקײַטן ווערט מען קלוג... איצט איז זי ווי א זייגערל בא מיר אפּ די הענט: ווען איך וויל, גייט זי בא מיר, און דאכט זיך, אז זי גייט, אָבער איך טראָג דאָך זי. די שיינע מאטילדע, די ווונדער-שיינע. איז איצט ניט קיין הימלשע מיידל, פּונ איר קוק מוז מען אנטשווינגן ווערן. די שיינע מאטילדע איז איצט אַן אומיסטע ביליאַנע צום כאווער וועליע יאָדער, וועלכער האָט קיינמאָל פּונ זיך ניט געווסט און וועלכע עס דוכט זיך, אז איצט פּאַרשטייט ער עפעס.

3

אינ א פינצטערער נאכט האָב איך גענומען זען

הינטערן טיר איז געשטאַנען א מענטש. ער איז געשטאַנען און צוגעהערט זיך. אָפּטער פּונ אלץ האָבן זײַנע גרויסע אויערן אופּגע-כאַפט אַן אָפּקלאַנג פּונ דינינקע קושעלעך, א דינינקער קלאַנג, פּונקט ווי קײַנינקע פּייגעלעך צוויטשערן. קלאַנגעלעך אָפּטע

און אָפּגעריסענע. צווישן זיי, נאָר שוין ניט אזוי אָפּט, האָט ער
געהערט קושן ברייטע, ליפיקע, און זייער אָפּקלאנג אין פּונקט ווי מע
שלעפט ארויס א פּראָסקע פּונ א פּלעשל.

דער מענטש איז מאטילדעס פּאָטער. ער האָט א טעווע אונטער-
צוהערן, ער שטייט דערביי מיט א פארטרוימטן פּאָנעם. ער דער-
מאָנט זיך, מיסטאָמע, אז ער האָט אויך אמאָל געקושט. און איצט
זיפצט ער אין זיך.

— איצט קושט מען!

איך האָב אים פּיינט, מאטילדעס פּאָטער. ווען ניט זי, וואָלט איך
אים שוין לאנג אָנגעשפּייט אין פּאָנעם.

איך בין שטענדיק בא מאטילדען. איך האָב אפּגעהערט צו שרייבן,
כ'באזוכ ניט דאָס קעמערל, כ'האָב זיך אָפּגעריסן פּונ מיינ אר-
בעט, פּונ מיינע כאוויירימ, פארלאָזן זיי צוליב א מיידל, וואָס האָט
מיך פארטשאדעט.

גייט זי אוועק א מינוט, טשוּכע איך זיך אביסל אויס, און געדאנ-
קען, ווי קאָמארן אין א הייסן טאָג, באפאלן מיך:

— וועלע יאָדער, ביסט אים מענטש געוואָרן, דו האָסט געכאפט
א מיידל, א ספעקוליאנטס א טאָכטער, און צוליב דעם ווארפט אוועק
א מענטש זיין געזעלשאפט, זיין ארבעט, זיין מויעכ און טשעפעט זיך
אין אין א מיידל? ביסט פארמיידלט געוואָרן, ברודערקע, ס'איז א
הינטיש לעבן!

איך גיב זיך דאן א הייב פּונ שטול, גיב א שאר מיט די
הענט — פּונקט ווי איך וואָלט וועלן זיך פּונ עפעס אָפּרייסן און
אָן עפעס אָנכאפּן, נאָר איך זעצ זיך צוריק אראָפּ אָנמעכטיק.
זי באמערקט עס, זי האָט טיינעס. בייגט זי זיך צו מיר אין, נעמט
ארום מיינ קאָפּ און זאָגט מיר:

— ביסט ווידער אומעטיק, יונגער פּאָעט...

זי בייגט זיך נאָך מער און קושט מיך.

און אזויווי זי איז איינגעבויגן, דערזע איך מיטאמאָל — א זיל-
בערן ציילעמל אס א דיק זילבערן קייטעלע, וואָס הענגט טיפּ

אונטערן האלדז, וואָס איך האָב ביו אהער קיינמאָל נישט בא-
מערקט. דאָס זילבער האָט אָפגעלאָזט און האָט א בלענד געטאָג
מינע אויגן...

מיטאמאָל איז מיר דורכגעלאָפן א בילד פאר די אויגן: מאטילדע
שטייט אין קלויסטער, זי שטייט אפ די קני פאר אן אלטן גאלעכ,
קושט אים די האנט און איז זיך מיטוואדע...

כ'פרווו מיך איינשטילן: ס'איז דאָך א קלייניקייט. מעגלעך, אז
זי גייט גאַרנישט אין קלויסטער. מעגלעך, אז ס'איז נאָר פונ צירונגוועגן.
נאָר עמעצ לאכט זיך אין מיר פאנאנדער... כא, כא, זי קושט
דעם גאלעכ!..

מיין הארץ איז זיך צעלאָפן ווי א נארישער פערד...
און אין אזא צייט איז גענוג א קליין שביצעלע, מע זאָל
זיך צעטומלען.

איך האָב האלאָפירט, און איצט בין איך צעטומלט פונ א קלייני-
קייט. דאָס קליינע ציילעמל האָט מיך געשטאָכט מיט זיינע אלע פיר
עקן. געוויס א קלייניקייט, אָבער זי אנטפלעקט אסאך.
דורך א קליין טרייבל איז בעסער צו זען.

— א ציילעמל, — פיקט מיר אין מויעכ, א רעליגיעזע, א
קליינבירגערן, א נעפמאנס א טאָכטער, און איך...

דער זילבערנער גלאַנץ פונ ציילעמל: ער שניידט די אויגן...
און אין הארצן שניידט, און אין די אויערן היילט, און אין מויל
ביטערט, און די פיס פארשטיינערן זיך...
און די הענט?..

די הענט ליגן אפ איר. איך נעם זיי אראָפ, און איך ווייס נישט, ווו
זיי אהינצוטאָגן.

הארבסטיקע, לעכערדיקע טעג. די קאלטע רעגנס האָבן אפ דורך
אין דורך דורכגעשווענקט די אָנגעהיצטע צעפארעטע ערד. דינער
רעגנשטויב פארקלייבט זיך אויך צו מיר אין קאָפ, וואָס איז פארפולט
מיט רעשטלעך פונ היציקע געדאנקען.

אפן גאס פֿיפּט דער ווינט ווי א סירענע, לעשט אויס פון די
ביימער די געלע פֿייער־בלעטער, וועלכע לאָזן זיך דערנאָך, ווי דער־
טרונקענע שיפלעך, שווימען מיטן וואסער פון רעגן, שווימען האסטיק,
אַן א ציל.

איז דען אלץ אינ הארבסט אָן א ציל?
צוליב וואָס פאר א ציל גיי איך איצט צו מאטילדענ? וויל ס'איז
הארבסט, וויל די הארבסטיקע נעפלען דריקן מיר אפן הארצן, וויל
איך דערפיל א נאסקייט אינ די פיט.
בא מיר לויפן היציקע געדאנקען, קיינ איינער ווארט ניט, ביז ער
וועט ווערן פארטיק, און זיי פליען אָפּט אוועק גאָר איבערגעקערטע, ווי
דערטרונקענע שיפלעך... און מער קיינ ציל איז ניטאָ. איך ווייס ניט,
צי האָב איך זי ליב, איך ווייס ניט, צי האָב איך זי פֿינט. עס ציט
מיך נאָך צו איר.

איך גיי צו איר ווי אן אלטינקער, וואָס ציט זיין לעבן אָן קיינ
שום רעכענונג; וויל ער איז געווינט, אז ער דארף לעבן. דאָ איז
פאראן נאָך עפעס א ליבע, נאָר ניט די לעבעדיקע, נאָר דער טויטער
קערפער פון איר. א טויטע ליבע. דאָס ציילעמל האָט זיך אוועקגע־
שטעלט אפ אונדזער ליבע.

מינע געדאנקען רייסט איבער מאטילדעס פאָטער. אלעמאָל רייסט
ער זיך אריין עפעס פלוצים. און איך פארשטיי אים ניט. איך קאָן
גארנישט אופכאפן אינ זינע וואסערדיקע אויגן.

יונגערמאן!

וואָס האָט איר געוואָלט?

ווי איך פארשטיי, זינט איר אינדזערער א גוטערפריינט, --
נאָגט ער מיט א וואסערדיקן שטייכל.

איך ענטפער ניט. א גוטערפריינט בין איך אים? איך האָב אים
פֿינט, איך האָב פֿינט זיין ברייטקייט, זיין פארשטעלטקייט, זינע
וואסערדיקע אויגן. זיי לעשן עפעס אלעמאָל מינע פֿייערדיקע אויגן.
און איך האָב אים פֿינט, וויל ער האָט אינ זיך אן ענלעכקייט אפ
אלע קאריקאטורן, וועלכע מע מאַלט אינ די צייטונגען אפ נעפמאנעס.

נאָר איכ ענטפער ניט.

— איר קאַנט אונדז, יונגערמאן, טאָג א טויווע. אייער פאָטער איז דער פאָרויצער פונ דער ווינונג-געזעלשאפט. מיכ, ווי א ניט-ארבעטנדיקן עלעמענט, זעצט מעג ארויס פונ מויער. איכ רעכנ, אז איר קאַנט ווירקן אפ אייער פאָטער.

ער זאָגט אָפּ פעסט, פאמעלעכ יעדעס וואָרט, ווי ער וואָלט ארויס-געזעצט א ברויטל פונ אויוונ...

מיכ פארדריסט שטארק די אָפנקייט פונ זיינ ריידן, זיינ איבער-ציגונג, אז ער קאַנ מיר, א קאָמיוגיסט, פאָשעט אונ אָפּ זאָגן, איכ זאָל העלפן אימ — א נעפמאן, א סוינע.

איכ ענטפער הארט:

— איכ קאַנ אייכ גאָרניט העלפן.

ער ציט עפעס אָן א מוטנעקייט אפ זיינ וואסערדיקן פאָנעם. ער פארגעדיכטעט אביסל די אויגן אונ צעטרייסלט די לייפן, דערנאָכ קוועטשט ער אופ די לייפן, לאָזט דורכ זיי א קליינע עפענונג, אונ דורכ איר לאָזט ער ארויס ווערטער דינינקע, שפיציקע.

— אבי כ'האָב געמיינט, אז איר וועט אונדז העלפן, איר גייט, זע איכ, אָפט אריינ צו מיין טאָכטער. — זיינע שפיציקע ווערטער שטעכנ מיכ. ער, דער הונט, גיט פאָשעטע אָנצוהערעניש. איכ דארפ אימ באצאָלן דערפאר, וואָס איכ גיי אריינ צו זיינ טאָכטער. — איכ זאָג:

— בעכיינ, איז וואָס איז, אז איכ גיי אריינ צו אייער טאָכ-

טער?

— בעכיינ, זייט איר אומדאנקבאר, יונגערמאן!

מיכ שטעכט דאָס, וואָס ער רעדט עס מיט אזא איידעלן-טאָג, מיכ שטעכט, וואָס ער גיט צו נאָכאנאנד „יונגערמאן“, אונ איכ זאָג אימ שוין גאנצ גראָב:

— איכ ווייס ניט, פארוואָס דארפ איכ אייכ זיינ דאנקבאר.

אימ האָט קאָנטיק פארדראָסן, וואָס איכ געפינ ניט פארוואָס צו זיינ אימ דאנקבאר. ער האָט געלאָזן מיכ, א קאָמיוגיסט, אריינקומען

צו זײַן בלוט און פלייש, צו זײַן טאַכטער, און איך מאכ גאַרניט קײַן וועזן פון דעם.

ער איז, ווי אלע רײכע מענטשן, אָדער צופיל אײדל, אָדער זײער גראָב. ער עפנט איצט אופ זײַן גאנצן מויל און לאָזט ארויס האַרבע ווערטער, ווערטער ווי קלעצער:

— ניט נאָר וואָס ניט דאַנקבאַר, דאָס איז פאַשעט א כאַזער־שאפט...

עפעס האָט אין מיר אופגעריסן. כ'האָב זיך געשטיקט פון קאָעס. איך האָב פאַרביסן די צונג פון קאָעס. די ווערטער האָב איך אויס־גערעדט מיט אויסגעקוועטשטע באַקן, פאַרקרימטע לײפן און צעשטשײ־רעטע צײנער.

עפעס האָב איך אויסגעשרײען, נאָר ניט פאַרענדיקט, צו דער וואנט איז ניטאָ וואָס צו רײדן. ער איז שױן געווען הינטערן טיר.

מער גײ איך ניט צו מאטילדענ. טאַקע, צוליב וואָס גײנ? איך ויצ איצט גאַנצע טעג אין שטוב. איך שפּיל זיך מיט קײנ־דער, מיט דער שאַכנטעס מײדעלע. זי האָט בלויע אויגעלעכ, און זי דערמאַנט מיר אָן יענער, אָן יענער, וועלכע איך האָב שױן, דאַכט זיך, ניט ליב, נאָר וועלכע האָט זיך פאַרקליבן צו מיר אין האַרצן. איצטער מיסטיקט עס, דאַכט זיך, שױן דאָרטן, נאָר איך האָב עס נאָך ניט ארויסגעוואָרפן, ניט אויסגעקערט. דאָס איז מיר שווער. ס'איז מיר שווער, ווי א מאמע, וואָס קלײבט זיך ארויסוואַרפן די שמאַטעס, וואָס זײנען געבליבן נאָך איר נאָר וואָס פאַרשטאַרבע־נעם קינד.

הײַנט איז א נאַכט, א פינצטערע נאַכט, א געדיכטע און, דאַכט זיך, א קלעפיקע שוואַרצקײט. איך האלט די הענט אין די קעשענעס. און, דוכט זיך, אז איך וועל זײ ארויסנעמען, וועל איך זײ דערזען שוואַרצע, און מע וועט זײ ניט קאָנען אָפּוואשן.

איך האָב פלוצים אינדערפינצטער דערזען א פאָר פײערלעך. זײ

געהערן צו מאטילדעס אויגן. אינדערפינצטער זעט מען גאָרנישט, נאָר
אויגן מיט פֿיערלעך זעען זיך נאָך בעסער.

זי איז געגאנגען אנטקעגן מיר, און זי מאכט זיך, אז זי זעט מיך
ניט, אָדער עפשער זעט זי מיך טאקע נישט.
איך רופ זי:

— מאטילדע!

זי שטעלט זיך אָפּ און קוקט אפּ מיר מיט געמאכטע פרעמדע
אויגן.

— מאטילדע, דו האָסט פארגעסן, ווער איז וועלע יאָדער?
זי ענטפערט ניט, זי איז אינקאעס און זי קרימט אויס איר
מיילכל:

— איך וועל ניט ריידין. דו האָסט באליידיקט מיין פאָטער, מיין
טייערן פאפא.

און דערנאָך גיט זי צו מיטאמאָל האסטיק, מיט א פולן מויל:
— איר האָט געטאָן ווי א כולגיגאן.

יעדעס קליינ טיילכל אינ מיר האָט זיך צעבונטעוועט קעגן דעם:
זי גייט פארטיידיקן איר פאָטער, דעם מיַעסן פארשוין, וואָס האָט מיך
אזוי מיַעס באהאנדלט.

און איך זאָג איר שטארק אָפּ:

— דיין טייערער פאפא איז א גראָשן ניט ווערט, דיין טייערער
פאפא איז ניט מער ווי א הונט. איך גיב א קוק אפּ איר: איר
פאָנעם האָט זיך מאָדנע צעדרייט, די לייפן האָבן זיך געטרייסלט,
די נאָז איז אָנגעבלאָזן, די אויגן פארלאָפן געוואָרן. זי האָט זיך
גענומען קאָנוולסיוו ווארפן, און היסטעריש גענומען אויסשרייַען
מאָדנע ווערטער, ווערטער, וועלכע דער מויעכ האָט ניט געשיקט,
וואָס האָבן זיך אליין געלאָזן לייפן ווי אינ א בעהאַלע. זיי זיינען
געלאָפן, און איינער האָט דעריאָגט דעם אנדערן, פלעגן צעבריי-
קען זיך און פלעגן געשטרויכלט און צעקלאפט ווערן, דערפאר
זיינען אנדערע ארויסגעפלוין האלבע ווערטער, אָנפּענעמדיקע, צע-
הארגעטע.

און איך בין זיך געשטאנען. און די ווערטער זיינען צו מיר ניט דערגאנגען. אזעלכע צעקאליעטשעטע ווערטער פאלן אינמיטן וועג. מיך האָבן זיי ניט גערירט. א מאָדנע זאך: ניט נאָר וואָס מיך האָט ניט פארדראָסן, וואָס איך האָב זי געבראכט צו דעם, אז אָט דער שיינער פּאָנעם זאָל אזוי צעקרימט ווערן, איך האָב אפילו קיין ראַך-מאָנעס אפ איר ניט געלייגט. דער עקל האָט מיך פארפולט. דער גרעסטער עקל באהערשט דאן, ווען מע זעט א שיינע זאך, וואָס ווערט פארמיקסט. איך האָב זיך דערמאָנט אָן איר שיינעם פּאָנעם, ווי שיינ זי פלעגט אויסזען. איצט איז דער פּאָנעם געווען צעקרימט, צעדרייט, צעהיצט.

יענע נאכט האָט אויסגעקערט די ליבע-מיסט פונ מיינ הארצן, און איך יענער נאכט איז געבאָרן געוואָרן בא מיר די סינע, די אימפארמידלעכע סינע, וואָס קומט נאָך דער פארגאנגענער ליבע, פונקט ווי די נאכט קומט נאָכן טאָג.

יענע נאכט האָב איך פארשטאנען, פארוואָס האָב איך זיך עס אזוי פלוצים איינגעליבט: איך א פוסטקייט פאלט מען ליבט אריין. יענע נאכט האָב איך זיך איגעווייניק געפרייט, וואָס איך בין אויסגערייניקט געוואָרן, וואָס מיינע אויגן זיינען צעעפנט געוואָרן. איך א פינצטערער נאכט האָב איך גענומען זען.

דער ערשטער שניי גייט א צווייטן מאָל

דאָסראָון קומט פאָר אזוי: אפריער איז ווינטער, פריילינג, דערנאָך זומער, הארבסט, און נאָכן הארבסט קומט ווידער דער ווינטער. לויטן כעזשבגן הייסט עס איז ווינטער ווינטער. א שיינער, א ווינטער ווינטער.

דער ווינטער הימל ברעקלט זיך, דער ערשטער שניי פאלט ארויס. דער שניי איז קלאָר. דער שניי איז ווייס. ס'איז זיך טאקע ניט קיין גייס, נאָר ס'איז פאָרט אזוי.

זיין ווייסע קאלסקייט גיט ער מיר איבער - דער שניי - איך הארצן. די וויסקייט בליבט, און די קאלסקייט ווערט אָנגעווארעמט.

איך דערפיל זיך גרינג ווי א קינד, איך קאָפּ נעמען ווינטלען גרינגע
פליגלדיקע זיכרוינעס, איך גיי און גליטש זיך אונטער, און א פרייד
גליטשט זיך איך מיר.

פונדערווייטן דערווע איך א קאָפּ שווארצע האָר און א שלאנקע
פיגור. יא, ס'איז, דאכט זיך, מאטילדע, מינע און אמאָליקע באקאנטע.
איצט, דאכט זיך, קאָנ איך זי ניט, און כ'גיי ווייטער.

הארט לעבן מיר דערהער איך א קאָל:
— וועליע!

איך האָב זיך א קער געטאָן און שטיל געזאָגט:

Вы, наверное, ошиблись! —

זי האָט זיך פארלאָרן, ווי א מאטבייע איך שניי. א פארב איז
דורכגעלאָפן איר פאָנעם, אָבער איך אימ זינען איצט ניט געווען
אלע פארבן פון רעגנבויען. עטלעכע ווייניקער. און זיי האָבן אויך
אויסגעזען ווי אָנגעשמירטע, ארופגעלייגטע.
און דער קאָל איז טאקע א שטיל-מעלאָדישער, אָבער א געריר-
טער.

און זי זאָגט מיר מיט מינע אמאָליקע ווערטער:
— וועליע, דו האָסט פארגעסן, ווער איז מאטילדע?
כ'שווייג.

און זי רעדט:

— וועליע טייערער, וואָס שווייגסטו? דו האָסט מיך אופגעוועקט.
איך האָב שטענדיק גאָר זיך אליין געליבט, דו האָסט מיר אויסגעקערט
מיין הארץ אס דער לינקער זייט, און איצט לאָזטו מיך. איך האָב
איצט קיינעם ניט, קיינ טאטן, איך וועל גיין נאָך דיר און קאָנ מיט
דיר מיטייני אפילע איך קאָמסאָמאָל.
מאָדנע אָפּגעהאקטע ווערטער.

און איך שטיי און קוק אס איר. מינע אלטע פארהיילטע הארץ-
ווינדן האָבן זיך גענומען עפענען. און איך האָב א קלער געטאָן:
ווער הייס א מיידלס הארץ? עפּשער האָט זי זיך געביטן. איך

האָב אופגעזוועקט אינ אײַ די ליבע, עפּשער האָט זי נאַרפּולט איר
פּוסטקײַט?

אונ זי בייגט זיכ אײַנ מיכ קושנ...

אונ עפּעס גיט א בליצ אינ מײַנע אויגן.

דאָס בליצט דאָס צײַלעמל, דאָס זילבערנע צײַלעמל אפּ איר
האַרדז.

איכ האָב זי אָפּגעריסן פּונ זיכ אונ אוועק.

איכ גײ. אונ דער ערשטער שניי גײט. ס'איז ניט אזא טראגעדיע,

ער זאָל זיכ צוליב דעם אָפּשטעלן.

אונ אויב מיכ ארט עס — איז עס נאָר, ווײַל איכ האָב א נאַריש

צארבאלעכאימ־הארצ.

אײַכ זאָל עס ניט ארנ!

אַקטיאבער — נאָיאבער 1928

א י ד מ י ט א ה א נ

און אזוי האָט געזאָגט רעב סענדער צום מזויניק צו זינעם:
--- מע דארף ערלעך האלטן די יאָנטוויים, וואָרעם יאָנטעוו רוט
אַפּ דער גופּ, און עס לופטערט זיך דורך די געשאַמע אויך. עס
גייט צו אַקטיאָבערסקע, טאָ גרייט אָן סכאָ און באַפּוצ דעם רויטן
ווינקל.

האָט זיך צוגעהערט צו זינע רייד זיין מיזיניקל, וואָס, ניט קוקנדיק
אפּ זיין פּיאָנערישער אָנגעהערדיקייט, איז ער דאָך געווען יונג און ניט
דערפארן און האָט ניט פארשטאנען, אז דעם סכאָ דארף דער טאטע
אפּ אן אוויירעזאָך, אפּ דעקן די סוקע.

דאָך האָט זיך ניט פארלאָזן אפּ אים רעב סענדער און איז אריין
ארויס ערעוו סוקעס אפּן קאַלכאַזנעם מאַרק קויפּן סכאָ.
און דער מאַרק איז געפּאָקט. און ווייבער בלאָזן די הינער
אונטערן עק, און די הינער לאָזן זיך. און ווייבער פארזוכן סמעטענע
און עס געפּעלט זיי ניט, ווייל זיי געפּעלט צו פארזוכן באַ אן
אנדער פּויער נאָכאמאָל. און ווייבער דינגען ברוטשקע, כאָטש זיי
וויילן גאָר קויפּן מערן. און קיינ סכאָ אפּן מאַרק איז ניטאָ, קיינ
זייכער ניט.

איז געבליבן שטיין רעב סענדער אינמיטן מאַרק פארטראַכט.

און עס איז אים אומעטיק געוואָרן.

פּלוצעם האָט ער זיך געכאַפּט, אז נאָר ער איינער איז דאָ א ייד
מיט א באָרד, נאָר ער וויל דאָ דינגען סכאָ. ער האָט פאָריסן די
שווערע נאָז צום הימל און א טראַכט געטאָן:
--- גאַטינקע, נאָר אפּ מיר האַלטסטו זיך, אז איך בין דיין איינציג

קער קונד?..

ער קוקט זיך ארום, זעט ער, עס שטייען באקאנטע יידן, נאָר
אַן גאָטס יאָך אפּ די פּלייצעס. אָט לויפט דער אָפּגעשאַרענער ראָוו,
וואָס האָט זיך אָפּגעזאָגט פּונ אַלץ און אַלעמען, און נאָך אימ לויפט
די ווייב זינע און טיינעט:

אז אלע יידן בעטן זיך ערעו יאָמקיפּער איבער, און ער,
פארקערט - פראוועט מיט מיר אדניעם ברויגעז, קעדיי ניט געבן
מיר די 5 רובליאקעס אפ יאָנטעוו.
און יענער טרייסלט זיך אָפּ:

וואָסער יאָנטעוו?.. וועלכער יאָנטעוו?.. מיצקעדערינעג יאָנ-
טעוו...

מיטאמאָל האָט רעב סענדערן אויף א גרויס אדורכגענומען. אינ-
דערהויכ איז איינ גאָט, און אפּ דער ערד איינ רעב סענדער. מער
איז אימ ניט געבליבן פונ זינע פרומע יודעלעך. און דער גאָט איז
הימל האָט איצטער צו טראכטן נאָר וועגן איינ רעב סענדערן: ווהינ
גייט איצט רעב סענדער? וואָס טוט איצט רעב סענדער? און אפילע
ווען רעב סענדער דארף אָפּטאָן זינע אייגענע מענטשלעכע זאכן,
בלויבט דעם קאוואיאָכל נאָכצוקוקן אפּ זיין איינציגן רעב סענדערן
וואָס דארף באלד גיין וואשן די הענט.

ער איז צופרידן געוואָרן, ווען ער האָט דערזען פינדערוויינטס
אן אלטן באקאנטן פויער. כאָטש פארטרייבן דעם זלידנעם געדאנק,
וואָס האָט זיך איינגענאדיעט בא אימ אינ קאָפּ.

טשויעש? ואלע פויערים רופט ער אָן טשויעש? טשאמו סכאכ נע
פראָדאיעש?

א, בא אייך איצטער בודקי? נאָר פארגעסן, פונ זינען ארויס.
איך זע טאקע עפעס, אז די פאהאָדע איז פאהאנע געוואָרן. ווען בא
אייך איז בודקי, איז שטענדיק א פוילע פאהאָדע...

און אז רעב סענדער האָט דערזען, אז מע קאָן ניט איינשאפן
קיינ סכאכ, האָט ער באשטימט כאָטש איינהאנדלען א האָג אפּ יאָנ-
טעוו. ווי נאָר ער האָט דער ערשטער געקויפט באמ פויער א האָג,
האָבן אימ אלע ווייבער ארומגערינגלט פונ אלע זייטן און מע צע-

כאפט באמ פויער אלע הענער, אפילע דעם לעצטן האָג, וועלכע ער
האָט ניט געוואָלט פארקויפן.

— איצט, — האָט א קלער געטאָג רעב סענדער, — וואָלט געווען
א סייכל פארקויפן דעם האָג צוריק און פארדינען דערביי א
קערבל.

דערביי האָט זיך ארומגעדרייט א מיליציאָנער, פאר אימ האָט רעב
סענדער מוירע. דער מיליציאָנער האָט זיך שוין אימ אמאָל אינגע-
געסן, אז ער פארקויפט הינער. א מאָדנער מענטש. עפּשער קור-
טשאטעס יאָ אמאָל כאַרקויפט, אָבער הינער—ווי קומען אהער הינער?
און ס'איז רעב סענדערנ נאָך קאלאָמוטנער געוואָרן. און
ער האָט ווידער א הייב געטאָג די שווערע נאָז צום ליכטיק-לייכטן
הימל:

— גאָטינקע, און מיך האַלטסטו ניט אונטער, א? איינ יידל בא
דיר, און דו ווילסט אימ ניט אונטערהאלטן, א?

א קאס האָט אימ דורכגענומען ארומ און ארומ, ווי א שטע-
כעניש:

— און וואָס בין איך דער איינציקער מעכועווע? איך, איינ שווא-
כער, אונטערגעריסענער ייד, זאָל שלעפּן אפּ די פלייצעס אזא שווערן
יאָך, איינער אליינ אפּ די עלטערע יאָרן, א?

ער איז אראָפּ פון מאַרק מיט א קאס אפּ גאָט. א שוואַרצער קאָ-
טער איז דורכגעלאָפּן צווישן זיי.

— עלנט, עלנט איז דער מענטש, — האָט א טראַכט געטאָג רעב
סענדער, — איך איינער אפּ דער וועלט, און איינ עלנטער גאָט אינ
הימל.

אינדערהיים האָט ער אלץ געוואָרטשעט פאר זיך:

— די פויערימ... אראָפּ פון זינענ... פירן ניט קיין סכאכ... פאר
רעב סענדערנ אליינ ווילן זיי ניט פירן... איך אליינ בין געבליבן אפּ
דער וועלט... איך און גאָט...

און צו זיין הייב האָט ער געזאָגט:

— איך וויל אימ פארשפאָרן אן ארבעט... וואָס דארפ ער זיך
וואָדיען מיט איינ יודל? איך גיי ארויס פון זיינ רעשוס.
די אלטע האָט אימ מאָדנע באטראכט. זי האָט א קלער גע-
געבן.

— א יונג מיידל האָט אימ מיסטאמע אן איינהאַרע געגעבן...
ווער רעדט אינאָוונט, איז איר שוינ גאָר מאָדנע געוואָרן, ווען
רעב סענדער האָט גענומען דעם האָן און געדרייט קאפּאַרעס איבערן
קאָפּ, און דער האָן האָט זיך ניט געלאָזן.
— סענדער, ביסט כּוּן זינען אראָפּ? היינט איז דאָך ערעו
סוקעס.

נאָר רעב סענדער האָט גאָרניט געהערט. ער האָט געשרינג
„זע כאַליפּאַסיי מיט א גרויליקן קאָל, דערנאָך האָט ער אימ ארונ-
טערגעוואָרפן אונטערן בעט, און דער האָן איז געבליבן ליגן, ווי א
קאָטינקע.

סענדער, ביסט פון זינען אראָפּ?
נאָר רעב סענדער האָט געמורמלט:
אפּ קאפּאַרעס... אפּ טישטשע קאפּאַרעס... איך זעגן זיך מיט
אימ...

דער האָן איז געלעגן אונטערן בעט און האָט זיך מיט אלע קויכעס
געסטארעט ניט קרייען אין דער טראגישער מינוט, ווען דער לעצטער
ייד האָט פארלאָזן גאָט.

א שטיק צייט איז דער אלטער אלץ פון קאָפּ ניט ארויס:
— מיט וועמען האָט ער זיך געזעגנט?.. מיטן האָן?..

— אז רעב סענדער האָט א צעכאלעשטער געלייגט זיך שלאָפן, האָט
די ווייב דערזען, אז זיינע שקארפעטקעס זיינען נאס, כאָטש בא רעב
סענדערן האָבן קיינמאָל ניט געשוויצט די פיס.
באנאכט איז געשטאָרבן דער האָן מיט זיינ אייגענעם טויט — פון
הארצווייטעק.

אונדזערע זינ פאר אייערע טעכטער

שאבעס, ווען ער ארבעט ניט, דער אלטער בערע, קאָן ער אויך
ניט זיצן אינדערהיים, און ער גייט באקוקן די פעלדער. ער גייט און
טראכט שאבעסדיקע געדאנקען, וואָס אינדערוואָכן וואָלט ער זיך ניט
פארגינען צו „דאָקוטשענ“ דעם קאָפּ מיט זיי.

א שאבעסדיקער געדאנק: דאָס גאנצע לעבן שפּראַצט פון דער
ערד. מיר לעבן פון איר כּיעס. ווען אלע מענטשן וואָלטן באַ-
ארבעט די ערד, וואָלטן אלע געוואוסט, פון וואָס מע לעבט, וואָלט
מען עפּשער געוואוסט ווי צו לעבן, און גוט וואָלט געווען דאָ-
אפּ דער וועלט, און קיינ מילכאַמע-געפאר וואָלט דאָן אויך
ניט געווען, וואָרעם אָט זאָגן די ווייבער, אז ס'האלט באַ א מיל-
כאַמע.

און ס'טרעפט, אזוי בלאַנדזשענדיק איבער די פעלדער, דערזעט
ער זיין טאָכטער מיט יעראשקען, אָט דעם קאָמיוגיסט פון „פּאַסיאַ-
לאָק“, ווי ער גייט מיט איר ארום און „איזוויגיאיעט“ זיך קעסיידער
פאר דער „ויראזשעניע“, און דרייט מיט די אָפּצאסן, דרייט מיט די
אייגעלעך און דרייט מיט די פרענדזעלעך פון גארטל. צוגיין נאָענט
שטייט אימ ניט אָן, דעם אלטן, נאָר ער שטעלט פונדערווייטן אָן
א פאָר ביזע טאטישע אויגן, א פאָר ביזע אויגן, וואָס זעען אויס,
ווי זיי וואָלטן זיך געריסן פון א קייט.

און זיי מאכן זיך ניט זעענדיק, פארקערן זיך אָנאזייט, און דער
אלטער זעט שוין ניט מער ווי זייערע פלייצעס. באַ יעראשקען איז
א ברייטע פלייצע, און זי דרייט זיך באַ אימ אינדערהויכ. באַ דער
טאָכטער איז א שמעלערע פלייצע און עס דרייט זיך באַ איר, ווי
געוויינלעך, נידעריקער אביטל.

גיט דער אלטער אויך א דריי מיט די פלייצעס, און ס'נעמען זיך שוין בא אימ אינ קאפ דרייען וואָכעדיקע געדאנקען. ער דערמאָנט זיך, אז די מישפּאָכע פונ דער ווייבס צאד איז געווען אינגעטונקט אינ גאַלנ ייכעס, אינ קסובע איז געווען פארשריבן „ממשפּחת האדמ"ור", און „אדמ"ור", ווייס ער, איז עפעס א שווערער „ראָשע-טיוועס", וואָס ווייזט אפ ייכעס.

געפעלט עס ניט דעם אלטן. דערציילט ער עס דער אלטער. געפעלט עס ניט דער אלטער, רעדט זי עס אויס דער טאָכטער. געפעלט עס דער טאָכטער, לאַכט זי זיך אויס פאר יעראשקען. געפעלט עס יעראשקען לאַכט ער זיך אויך פאנאנדער.

אינמאל איז געקומען יעראשקע פונ „פּאָסיאַלאַק" און איבערגעגעבן די פּאָלגנדיקע ניס:

דער פּאָסיאַלאַק וויל אריינטרעטן אינ קאָלעקטיוו. מיר זעען, אז איר ארבעט טאקע ניט אפ צו פלייסן. איז ווילן מיר: אונדזערע זאָל זיין אייערע, און אייערע זאָל זיין אונדזערע. און מאשינעס, קאָן מען זאָגן, וועלן מיר קויפן צוזאמען.

און רעב בערע האָט זיך דערמאָנט די מיסע מיט שכעמען פונ כומעש „אונדזערע זאָל זיין אייערע, און אייערע אונדזערע. אונדזערע זיין וועלן נעמען אייערע טעכטער, און אונדזערע טעכטער וועלן מיר געבן פאר אייערע זיין"...

און רעב בערע גייט איצט ארום איבער די פעלדער, ער גייט און טראכט, אז ווירטשאפטלעך, אייגנטלעך, לוינט עס, וואָס גרעסער די ווירטשאפט, איז אלץ בעסער. אָבער יידן, — קלערט ער, — אזא אלט פּאָלק, אויפ'יל געמאטערט זיך, און איצט וועט מען זיך אויס-מישן. עפשער איז א טרופע, עס זאָלן זיך ענדיקן די „מוטשעניעס". זייערע זיין וועלן נעמען אונדזערע טעכטער, און מע וועט ניט קלערן וועגן „ייד", „גוי", און מע וועט קלערן נאָר וועגן דער ארבעט.

ווער ווייסט... עפשער איז דאָס ניט גאָר אווי גוט, נאָר אזוי איז שוין די אינטערנאַציאָנאַלע ליניע, מע וועט לעבן אינ איינ-

מישפּאָכע, אונ מיט דער צײַט וועט עפּשער ווערן א נײַער ייִכעס,
וואָס מע שטאַמט פּונ אַן אינטערנאַציאָנאַלער מישפּאָכע...

— מיט אלעמען, מיט אלעמען וועט עס זײַן, — קלערט דער
אַלטער, אונ דאַן איז עס ניט נאָר זײַנער אַן אייסק, וואָס זײַן
טאַכטער נעמט א „גוי“. אלע, אלע דאַרפן דײַגענען, אָדער זײ דאַרפן
זיכ פּרײַען.

אונ ער איז צופּרידן, דער אַלטער, וואָס דאָס איז ניט נאָר זײַן
דײַגע.

אונ הײַנטיקן שאַבעס, אז ער איז ארויס אין פּעלד צײַען זײַנע
שאַבעסדיקע געדאַנקען, אונ אז ער האָט דערזען זײַן טאַכטער מיט
יעראַשקען, האָט ער עפעס פּאַרדרייט דעם בריליק אונ געמאַכט זיכ
גאָר ניט זעענדיק.

ניט זײַן דײַגע, זאָלן אלע דײַגענען. אונ אויב מע דאַרפן זיכ
פּרײַען, זאָלן זיכ אלע פּרײַען.

די זיגער אינ געפענקעניש

1

צוויי קעפ מיט זעקס פיס. מע ווייסט וואָס דאָס איז. א פערד מיט א רייטער. אָבער אינ דער פינצטערער נאכט איז ניט אָפצוטיילן דעם רייטער פון פערד. דער הימל מיט דער ערד איז איצטער איינ גרויסער דוש, וואָס גיסט אונ גיסט מיט קאלטע וואסער. אונ עס — דוכט זיך, אז די רייטער מיט די פערד וועלן אינגיכט גאָר צעגיינ אונטערן דעגן.

נאָר דאָס דוכט זיך נאָר.

פעטרושענקאָ אונ וואָראָבייטשיק פאָרן אינ אויסשפיר. זיי געהערן צום וווּוואָד פונ די פערד־אויסשפירער פונ גער „בלויענ“ פאָלק. וואָראָבייטשיק וויל כאָטש אָנווארעמענ דאָס מויל. מונטערט ער די גאנצע צייט פעטרושענקאָ.

— פעטרושענקאָ, זאָג עפעס!

יענער ענטפערט פארשלאָפן:

— וואָראָבייטשיק, וואָס זאָל איך זאָגן?..

— טאָ שוויג בעסער, — ענטפערט מיט קאעס וואָראָבייטשיק.

פאָרן זיי ווייטער. פאָרן זיי פארביי א ליכטיקער כאטע, זאָט ווייטער וואָראָבייטשיק:

— קום אריין זיך אָנווארעמענ אביסל, וואָרעם אז ניט, וועט אינ אינדן פארפאָרן ווערן די בולבע, וואָס מיר האָבן נעכטן געגעסן. רוקן זיי זיך אריין אינ א כאטע. דער באלעבאָס ברענגט מילכ אונ ווערמילך.

זיי אטכייען זיך אביסל. אינעווייניק נעמט אָנגרייפן א ווארעם קייט, וועלכע קווארטירט זיך פאנאנדער איבער אלע גלידער. אונ פעטרושענקאָ ווערט גענויגט צו פילזאָפירן אביסל:

— אויסשפיר איז א וויכטיקע זאך, וואָרעם אָן אויסשפיר איז עס,
הייסט עס, יאָ, אזוי איז עס...

— אָן אויסשפיר, — פארטיפערט דעם געדאנק וואָראָבייטשיק, —
איז עס, כ'ווייס וואָס, אָטאָ, גלאַט אזוי...

דער רעגן שטערט עס צו דערציען דעם געדאנק ביזן סאָפּ, ווייל איז
קאָפּ איז נאָך ווילגאַטש, און די געדאנקען האָבן זיך ארויסגעקליבן פונדאָרטן.
שווער צו טראַכטן.

און וואָס איז שנייט די פערד, זינען זיי אפילו איז א פרידן-
צושטאנד אויב נישט געווינט צו טראַכטן, כאָטש איז אפאלאָגיע איז
וועגן דעם גאַרניש נישט געזאָגט געוואָרן, נאָר אלטע קעמפער ווייסן
וועגן דעם לאַנג.

פערד טראַכטן נישט.

וועהאַרניע — ווי נאָר פעטרושענקאָ און וואָראָבייטשיק זינען
אריין אין כאַטע וואו זיי האָבן שלעכט צוגעבונדן די פערד, האָבן
זיי זיך געלאָזן, די פערד, גלייך איז דער ריכטונג צום „סוינע“ — צו
די „רויטע“.

— אכ, פערד, פערד, ווו איז בא אייך טאקטיקע?... האָט זיך
א כאַפּ געטאָן פעטרושענקאָ, ארויסגייענדיק פון כאַטע.

— פערד, פערד, ווו איז בא אייך טאקט? האָט נאָך טראַגישער
געמאַנט וואָראָבייטשיק, — גענומען און אוועק, א כאַכ-מע!

— פערד טאָר מען אליין נישט לאָזן, — טראַכט וואָראָבייטשיק,
וואָרעם זיי זינען נישט „סאמאָסטיאטעלנע“. א פערד, מע זאָל אימ
לאָזן אליין, קאָן ער נאָך פארפאָרן אין כאַנדריקעווע. א פערד טאָר
מען אליין נישט לאָזן.

— קום, — זאָגט וואָראָבייטשיק.

— ווהיין זאָל מען גיין? — זאָגט דערשלאָנג פעטרושענקאָ.

— טאָ שטיי בעסער, — ענטפערט מיט קאָעס וואָראָבייטשיק, און
נעמט זיך לאָזן לויפן אין דער ריכטונג צו די „רויטע“.

פעטרושענקאָ לאָזט זיך נאָך אימ.

און אזוי זינען זיי אריינגעפאלן אין „געפענקעניש“ צו די „רויטע“.

דער פאליטרוק האָט טאקע פארזאָגט, אז מע זאָל זיך אידל באַ
גיינ מיט די „געפאנגענע“, אָבער עס ווילט זיך פאַרט פונ עמעצנ אַ לאַכ
טאָג. עס איז פריילעכער דעמלט.

אינ קאַמענדאנטסקן וווּוואָד איז פריילעכ.

לייבעלעך! וויאזוי זינט איר ארינגעפאלן? מע זאָגט, אז די
פערד זיינענ „סאָזנאטעלנע“. זיי זיינענ געפלוגט צו אינד, אונ
איר האָט זיך אָנגעכאפט פאר די עקן, אונ אזוי האָט איר זיך פאַר-
שלעפט אהער.

עכ, סיניאקעס, פעשע קאוואלעריע! מארוסקע איז מיסטאָמע
אנטלאָפן צו די רויטע, אונ איר נאָכ מארוסקענ. אינ א קריגצוישטאנד
טאָר מענ ניט לויפן נאָכ באבעס, ווי מע דערזעט א באבע, דארפ
מענ אויסשפיינען דריי מאָל אונ מאכן זיך ניט זעענדיק.

זיי זיצן אינ א ווינקל אונ קראפירט. זיי זיצן ווי אפ
הייסע קוילן. זיי דוכט זיך, אז אלע קוקן אפ זיי, ווי אפ פארע-
טער אָדער דעזערטירט. פאר די אויגן מאנעוורירט רויטע פינטעלעכ.
אינ קאָפ איז שווער, פונקט ווי שווערע ארטילעריע וואָלט זיך אהינ
פארקליבן. כאָטש נעמ אונ לייג ארום די פיס אפ די פלייצעס אונ
אנטלויפן צו אלדע שווארצע, פינצטערע יאָר.

נאָכ גוט, וואָס דער פאליטרוק איז אריין אינ האָט אָנגעהויבן
א שמועס מיטן וווּוואָד. האָט מענ זיך אָפגעטשעפעט דערוויילע פונ זיי.
זיצן זיי זיך שטיל אינ א ווינקל, לעכערנ מיט די אראָפגעלאָזענע
אויגן דעם בריק, אונ פון זיי גיסט וואסער ווי פון ניט-אויסגעדרייטע
גרעט.

עס פאלט אפ זיי אָן א דרעמל, די קעפ נעמענ זיך פאנוואָייע
אראָפלאָזן צו די קני, וואָגיק אונ פאמעלעכ, ווי שווערע צעבערס
לאָזן זיך אראָפ אינ א ברונעם. די קעפ לאָזן זיך אראָפ, ביז די נאָז
שטויסט זיך אָן אַן דער קני, נעמט זיך דער קאָפ צוריק איפהייבן
אונ עס דוכט זיך, אז דער קאָפ ווערט געצויגן דורכ אן אימגעזעצנער
האנט פאר א שטריקל.

דער קאָפּ לאָזט זיך אראָפּ.

די קאטאסטראָפּע מיטן נאָז און קני.

דער קאָפּ הייבט זיך אופּ.

און ווידעראמאָל אראָפּ מיטן נאָז אינ קני.

מ'איז געשלאָפּן און ניט געשלאָפּן. עפּשער וואָלטן זיי פון אזויפיל „קאָפּדרייעניש“ סאָפּקאָלסאָפּ יאָ אנטשלאָפּן געוואָרן, נאָר דעם פּאָליטרוקס הויכע שטימע עקבערט דעם מויעכ.

דער פּאָליטרוק רעדט זייער הויכ:

— כאוויירימ רויטארמייער! לעקאָוועד די מאנעוורעס האָבן די רויטארמייער פון אונדזער פּאָלק פארשטארקט דעם צופלוס אינ די קאָלוירטן. אונדזער—קאָמענדאנטסקער וווּואָד שטייט אָפּ. אונדזער רויסע ארמיי וועט זיינ קאמפּספייק אפּ אלע הונדערט, אויב זי וועט זיינ א קאָלוירטישע. אינ אונדזער וווּואָד זיינען דאָ ניט מער ווי צוויי קאָלוירטניקעס.

— מער ניט? — גיט זיך א כאפּ פעטרושענקאָ פון ווינקל, איבע-רייסנדיק אינמיטן זיינע נאָז-מאנעוורעס.

— און איר זייט קאָלוירטניקעס, כאוויירימ, געפאנגענע? — גיט א פרעג דער פּאָליטרוק.

— א קאָלוירטניק, — ענטפערט פעטרושענקאָ.

— אן ארבעטער, — ענטפערט וואָראַבייטשיק.

וואָראַבייטשיק מיט פעטרושענקאָ דערפילן זיך מיטאמאָל בעסער, פונקט ווי זיי וואָלטן מיטאמאָל אָפּגעטריקנט געוואָרן, און פונקט ווי זיי וואָלטן זיך אויסגעשלאָפּן אפּ א קול היי. באטינקע, ליבינקער! — סע איז דאָך צווישן אייגענע — און די אייגענע זיינען ניט אלע קאָל-וירטניקעס. און פעטרושענקאָ איז א קאָלוירטניק.

וואָראַבייטשיק שטויסט פעטרושענקאָ אינ זייט.

— פעטרושענקאָ, זאָג עפעס...

— וואָראַבייטשיק, וואָס זאָל איך זאָגן?

— זאָג עפעס, נעפעש דו איינער.

פעטרושענקאָ האָט טאקע דערפילט, אז ער דארף עפעס זאָגן. ער

האַט א שמאַרע געטאַן מיטן נאָן די לופט און ארײַנגעצויגן א צווייען-
דיקע פאַרציע לופט אפ זאפאט. ער האָט זיך א רײב געטאַן אין פא-
טליצע — וואָס איז א גוטער מיטל אפ דערמאַנען זיך לאנג פארגע-
סענע זאכן — און דאָס האָט אים, קענטיק, דערמאַנט, אז ער איז אן
אויסגעליטענער פארטיוואן, אן אלטער קאַליוורטניק. ער האָט דערפילט,
אז אויב ער וועט איצטער נעמען רײדן, וועלן זיך בא אים די
געדאַנקען זײער גוט „וויגרוזשײענ“. און ער האָט גענומען רײדן.
— כאוויירימ רויטארמײער, איך האָב זיך צו זאַגן. הערט זיך
אַינ מיט קאַפ און לײגט צו סײכל. אגײטירן אײך דארפ איך ניט,
ווייל איר זײט קימאט אינגאַנצן באווסטזיניק, און איר ווייסט דאָך
אַלײן, אז עס גײט א צײט אזא, אינגאַנצן א קאַלכאַזנע. נאָר איך
האָב געהערט א מײנונג בא אײך, וואָס איז, נעמט ניט פאר אומגוט,
ניט אויסגעהאַלטן. פאראן אזעלכע אײנע. וואָס זאַגט, איך בין
א מאָרגנדיקער קאַלכאַזניק. אונדזער איוואן וועט אוועק אין קאַלכאַז
און אונדזער פיאָטער וועט ארײַן אין קאַלכאַז. וועל איך אויך גײן.
פאראן אזעלכע, וואָס ווילן זיך שלעפן אין אַבאַז אין ווילן איבער-
לאָזן פאר איוואנען, אז ער זאָל דער ערשטער פארזוכן, צי די קאַשע
איז געשמאַק. איר זײט דאָך רויטארמײער, און פונקט ווי אפן פראָנט
גײט איר די ערשטע. אזוי דארפט איר אויך דאָ זײן די ערשטע.
איך רופ אײך ארויס אין סאַצעוועט פאר א דורכויסיק-קאַלעקטיוו-
זירטן וווּוואָד. ווער איז פאר די מאַסמיטלען פון דער סאַוועטנמאַכט
אפ געוונט מאכן דאָס פויערישע לעבן, בעט איך זײער אופהײבן די
האַנט!

אין עס הײבן זיך אופ הענט.
און דער „געפאַנגענע“ זעפילן זיך ווי זיגער.

II

נ י ״ ע ש ט ע ט

א ש ט אָ ט אָ נ ק ל ו י ס ט ע ר ס

איז דער דאָזיקער שטאָט לויפן ארום נאָר פארהאוועטע כענטשן. כאַטש די גאסן זיינען, ווי טראקטן, ברייט, און די שטאָט איז גע-רוימ, ווי א פעלד, טרעפט פונדעסטוועגן, אז עס לויפט אָן א מענטש אפ א מענטש. עס שטויסט זיך אָן „אנטשולדיקט“ אפ „ביטע, ביטע“. אסאך, אסאך „אנטשולדיקט“ לויפן ארום פארשוויצט. זיי ארבעטן און טוען אים אסאך. זיי טרינקען אָפט קוואס איז קלינגען אָפט איז טעלעפאָן, כאַטש דאָס באנוצן זיך מיטן טעלעפאָן פאָדערט ניט, אז מע זאָל טרינקען דערצו קוואס. דאָס האָט ניט קיין שום געמיינ-זאמס.

איצט, 7 אויגער אינאָונט, זיינען פארביי וואסויטקינס אויגן דורכגעלאָפן מענטשן, וואָס ער קאָן גארניט אלעמען פונ זיי, נאָר ס'קאָן זיי, אז אלע זיינען זיי זייער באוויסט! ס'קאָן זיי, אז מע האָט געהערט וועגן זיי איבערן גאנצן פארבאנד; ס'קאָן זיי, אז דאָס זיינען אזעלכע מענטשן, וואָס די צייטונגען דינען פאר זיי, אלס פליגלען, די צייטונגען באפליגלען זייערע נעמען, און זיי צעפליגען זיך איבער אלע שטעט; וואָרעם איז דער דאָזיקער שטאָט לויפן ארום זייער אסאך העלדישע מענטשן.

עס לויפט פארביי א מירל. א גרוינערן, אן אינזשעניער. איר פאָטער איז געווען איינער פונ די צעשאַסענע 26 באקוער קאָמיסאָרן. עס גייט דורך א גרופע בארימטע ארבעטער, וואָס האָבן רעמאָנ-טירט די דאָמנע, אריינקריכנדיק איז איר הייסן אינעווייניק, און די דאָמנע איז דערביי ניט אָפגעלאָשן געוואָרן, קעדריי ניט אָפשטעלן זי אפ א פאָר כאַדאָעִים. ארויסקריכנדיק, האָבן אָט די געוונטע מענער שיר ניט געשעמט זיך, ווי פרויען; זיי האָבן געהאט אן עטוואָס

פארשעמטן, שטאַלצן פּאָנעם. זיי האָבן זיך געשעמט דערפאר, וואָס זיי
ווייזן ארויס דעם שטאַלצ אפּן פּאָנעם. זיי זינען באשיידענע
מענטשן. און ארויסגעקוקט האָט מען אפּ זיי צארט און פֿיכט־אויגיק,
ווי אפּ א פרוי.

ס'לויפן ארבעטער, אינזשעניערן, אויסלענדער, באשקירן, סטו-
דענט.

זיי לויפן אלע פארביי וואסיוטקינס אויגן, נאָר וואסיוטקינ זעט
זיי נישט און קאָן נישט אלעמען פון זיי. און וואסיוטקינ איז נישט פאר-
האוועט, און אים קאָן אויך זעלטן ווערן.

א קורצ געלינק מענטשל איז פארגעלטע קליידער, א געלער פלעק
אפ גריין, וואָרעם ער האָט אויסגעזוכט א שטיקל גרינע ערד און האָט
זיך דאָ אוועקגעלייגט.

דאָ איז געווען א שטיקל ערד מיט עמעסן גראָן. דער היגער
ביזער וויינט האָט דאָ נישט געהויבן קיין זינל שטייב צום הימל, און
דער הימל האָט דאָ נישט אראָפגעשיקט קיין זינל וויינט אפּ דער ערד.
א ליכט ווינטעלע האָט דאָ נאָר געשפּילט אין גראָן אין האָט
איבערגעגאָסן די פארבן, פון גרינעם סאמעט אין א העלערן. דאָס
גראָן האָט זיך איבערגעגאָסן, ווי א טיכ. יעדעס גרעזעלע באוונדער
האָט זיך דאָ אייך געפּילט און אַנגעשטייט זיך איינס אפּן אנדערן:
„אנטשולדיקט“ „ביטע“.

עפעס אימרום איז געווען אפּן הארצן, פונקט ווי אָט די
וויינט, וואָס שטייט זיך דאָ איינער אפּן צווייטן „אנטשולדיקט“
„ביטע“, וואָלט זיך פארקלייבן צו אים איבערזיניק און רוישן אין אים
אין שייט אָן שטעכירן שטייבן.

אז עס איז נאָך קיין פֿיכט־הויט איבערווייניק האָט ער
טרויעריק א טראכט געטאַגן... — אז עס איז שוין א פּאַר טעג, ווי
איך האָב קיין פּו נישט געטרונקען, צוגעוויינט זיך צום קוואס... דער
קוואס טריקנט גלייך אויס, מע שוויצט נאָר פון דעם, און קיין פֿיכט־
קייט בלייבט נישט איבער.

איז דער דאָויקער שטאַט, וואָס פארנעמט עפּשער אין צען מאָל

מער פלאצ, ווי נאָך אזא שטאָט מיט פונקט אזויפיל באפעלקערונג, אינ
דער דאָזיקער שיטערער נייער שטאָט, געדיכט-פארזייטער מיט גאָר
אנדערע, איילנדיקע מענטשן, וואָס וואסיוטקינ מיט זיינע כּיטרע אויגן
קאָן זיי קיינמאָל ניט איבערכיטרעווען און וויסן, וואָס זיי ווילן, —
האַט זיך פארלאָרן וואסיוטקינ. פון אגמעסנעפעס וואָלט ער איצטער
אויסגעטרונקען. נאָר דער דאָקטער האָט געזאָגט, אז ער טאָר מער
ניט טרינקען, קאָלטע וואסער טאָר ער אפילו ניט טרינקען, געזאָדענע
דארף ער טרינקען. ער טרינקט געזאָדענע וואסער מיט א לעפל
ווי א רעפּוּע, ער פארבייכט שטענדיק מיט א קאָנפעט אָדער מיט א
שיקל צוקער.

דאָ אפן גראָדאָאזיס האָט ער ניט געוויסט, וואָס צו טאָן מיט
זיך אליין, ער האָט גענומען צופּן דאָס גראָן פון דער ערד און פאר-
ביסן געטראכט:

איך וועל דאָ דאָס גאנצע גראָן אויסצופּן, די גאנצע ערד,
ווי א הוי, אויספליקן, א גרעזעלע ניט איבערלאָזן איך אָט דער
שטויביקער, ווינטיקער, רויכיקער שטאָט.
שווערע געדאנקען.

און דערביי אפ דער וועגנאס לויפן אלץ פארשמייטעטע מענטשן.
מענטשן ווי די ווינטן, ווי די וויכערס אנטשוילדיקט! אנטשוילדיקט!
עס גייט דורכ געשווינד פארביי די דעלעגאציע פון סטאלינסק,
וואס איז געקומען אהער פארנוועטן זיך...

פארביי פאבליצעס טאָטערן, מאַנטאזשיקעס, טעכניקער...
איך אייך איילנדיקער האָט זיך אָפגעקערט פון וועג אהער, אפן
גראָן, פאריכטן א בענדל פון שוין.

פון די דאָרפישע יאָרן איז בא וואסיוטקינען פארבליבן די
פיינקייט צו פארטשעפען זיך מיט יעדן מענטשן און צו עפענען פאר
אין דאָס הארץ. ער האָט לעכאטכילע אָנגעהויבן רירן ווי צו זיך, נאָר
סאָפּאָלסטאָפּ האָט ער געכאפט דעם מענטשן פארן לאַצ:

הער זיך איינ, ליבער מענטש, האָט זיך וואסיוטקינ גלייב
געווענדעט צו אים, די דערקלער מיר די רעטענישן ס'האָט געלעבט

וואסיוטקין אינ דאָרפּ וואסיוטקינאָ אונ איז געווען א מענטש מיט מענטשן גלייך, אפילע אינ פרעזידיומס געזעסן אונ אפּ דעמאָנ- סטראציעס די אָנגעשריבענע פלאקאטן געטראָגן, אונ מיידלעך האָבן זיך געשאדכנט...

— איך האָב קיין צייט ניט... — האָט אים, שמייכלענדיק, איבער- געשלאָגן דער מענטש.

— האָסט קיין צייט ניט? טאקע? עפשער האָב איך אויך קיין צייט ניט?... עפשער טרינק איך זיך אונ מע דארפּ מיך ראטעווען?.. דער מענטש האָט זיך ניטוויילנדיק צוריק אוועקגעזעצט אפּן גראָז.

— אונ דאָ בין איך גאָר ניט וואסיוטקין, ווי איך וואָלט ערשט פונ דער מוטערס בויך ארויסגעקראָכן אהער אפּן גראָז, אונ איך פארשטיי ניט, וואָס עס טוט זיך ארום מיר. באנאכט זשומען גרינע פייערן. וואָס זשומען זיי? באנאכט רייסט זיך פאנאנדער דער בארג. וואָס רייסט ער זיך?

— אופרייסן, ווארפט קארג אריין דער מענטש א פאָר ווערטער, דעם ארצ...

— איך ווייס, — שלאָגט איבער וואסיוטקין, — איר מיינט טאקע, אז מע דארפּ מיך וויקלען? כ'ווייס... אונ דאָך ווייס איך גאָרנישט. אונ אז דער בריגאדיר שרייט: — „ספעצאָוקע“, שריי איך: — „ספעצאָוקע“, אונ אז דער בריגאדיר שרייט: — „שאמאָוקע“, שריי איך: — „שאמאָוקע“, אונ אז דער בריגאדיר שרייט: — „נאבאָוקע“, שריי איך: — „נאבאָוקע“.

— איך האָב קיין צייט ניט... — שמייכלט ווידער דער מענטש. — האָסט קיין צייט ניט? עפשער האָב איך אויך קיין צייט ניט? עפשער טרינק איך זיך, אונ מע דארפּ מיך ראטעווען?.. דער מענטש האָט זיך צוריק אוועקגעזעצט.

— אונ ס'איז מיר פינצטער פונ אלע זייטן, אונ איך זע ניט אָן דעם ליכטיקן טאָג... פארשטיסט, איך בין געהאנגען מיט דער גאנ-

צער בריגאדע אפ דער שווארצער ברעט. דעריקער, צי קאָנסטו עס, מענטש, פארשטיינ, צי אמאָל קענ געבן, אז ניט? פארשטייסט? — איך הענג דאָך! מײַן נאָמען, מײַן אייגענעם נאָמען, האָט מען גענוֹר מען און אופגעהאנגען אי.מ... פארשטייסט? מײַן נאָמען — וואסוֹט־קינ — איז געהאנגען אפ דער שווארצער ברעט! איך אליינ בין דאָך גלאַט א מענטש, אָט גלאַט ווי א שטיין אין פעלד, און מײַן נאָמען איז דאָך וואסוֹט־קינ, און טעג ניט דער נאָמען, בין איך דאָך ניט וואסוֹט־קינ, און ער איז געהאנגען אפ דער ברעט... פארשטאנענ?

— ווער ביסטו? — האָט זיך פארינטערעסירט דער מענטש.

— א שווארצארבעטער... בא די ווארעמע באראקעס... מיטאמאָל איז וואסוֹט־קינען מײַס געוואָרן דער געשפרעכ, און דער מענטש איז אימ עפעס מיטאמאָל כאַשעדיק געוואָרן. ווײַל דער מענטש האָט גענוֹר מען שלעפּן א בלאָקנאָט פון קעשענע. וואסוֹט־קינ האָט אימ שוין ניט געוואָלט דערצײלן דעם סאמע איקער, וואווי מע האָט אימ אראָפּגענוֹר מען פון דער ארבעט, וואָס ער האָט דאָס געוואָלט אין די ערשטע ווערטער ארויסברענגען און האָט ניט געקענט.

— גײ, ליבער מענטש, האָסט דאָך קײַן צײַט ניט. איך האָב זיך טאַקע לײב אויסצורײדן, איך האָב אָבער פײַנט, אז מע מעלקט מיכ... גײ זיך, מענטש, איך האָב אויך קײַן צײַט ניט.

דער מענטש האָט גענומען און איז אוועקגעגאנגען. דער מענטש האָט, גײענדיק, עפעס פארנאָטירט אין זײַן ביכעלע. דער מענטש האָט גענומען אײַלן.

אפן וועג האָבן זיך נאָך געײַלט אסאך מענטשן. עס האָבן זיך נאָכמער געײַלט די אײַנגעשפּאַנטע פּערד. עס האָבן נאָכמער געײַלט די אווטאָמאָבילן. נאָכמער — די ווינטן.

אפ אן אווטאָמאָביל האָט אפן וועג דורכגעיאָגט דער נאטשאַלניק פון ארצ־בארג — א געוועזענער שעדיקער. ער האָט אסאך שאָדן פּרױער אָנגעטאָן, און איצט יאָגט ער אפ אן אווטאָמאָביל, און עס דוכט זיך, אז ער וויל אָניאָגן די פּרױער פּאַרלאָרענע צײַט.

אפ א צווייטער מאשינ יאָגט א יונגער, סאָוועטישער אינ־

זשעניער, ס'דוכט — ער וויל אָניאָגן דעם אלטן. ס'דוכט — ער וויל אריבעריאָגן.

און וואסיוטקין ליגט נאָך אלץ אפן גראָדאינדזל, ליגט און טראכט זיינע ביטערע געדאנקען:

— וואָלט מען פרעגט בא מיר, צי וויל איך מיט מיין פרייען ווילן ארבעטן, צי ניט?.. עפּשער בין איך טיפּ אינעם האַרצן גאָר אַ שלאָגלעך?.. עפּשער איז שולדיק דער בריגאדיר מוטשעטינדאָוו, וואָס מיר האָבן ניט אויסגעפילט די נאָרמע?.. א טיפּוול... גיט ער אַ קוק מיט זיינע קאָסע אויגן, וואַרפט ער אָן אַן איימע, מוז איך אים פאַלגן. ער שרייט: — „ספּעצאַווקע“, שרייב איך: „ספּעצאַווקע“, ער: „שאַמאַווקע“, איך: — „שאַמאַווקע“...

ביטער אפן האַרצן. זייער ביטער. פאַרוואָס בין איך אויס שוואַרצ אַרבעטער? פאַרוואָס הענגט ניט מיין נאָמען אפּ די ליילעכער איבער די עסטאַקאדעס? פאַרוואָס דערמאָנען מיך די אַראַטערס? פאַרוואָס שרייבט מען וועגן מיר אינעם הענגענדיקן בלאַט?

די שטאָט רינגלען אַרום בערג און די טאָל־שטאָט באַפאַלן די ווינטן פונעם די בערג. עס האָבן זיך פּלוצים פאַרשטאַרקט די ווינטן. איז דער דאָזיקער שטאָט זעט מען אָפּט מענטשן אינעם לעכער־לעכער לאַגע — ווי דער ווינט יאָגט אוועק זייער הוט אָדער קעפי, און זיי יאָגן זיך נאָך. דער ווינט מאכט די מענטשן שמייכלענדיק. אז מען יאָגט זיך נאָך דער הוט, מוז מען שמייכלען.

— אז אַ מענטש קאָן ניט אויסטרינקען, ווען ס'איז אים דאָסיק אפן האַרצן, איז כּאָטש נעם און צי זיך אויס — ליבער גאָט...

ער האָט זיך דערמאָנט אָן גאָט, פונקט ווי דאָס מאָל וואָלט אים גאָט עקסטרע גייטיק געווען. האָט ער, זיך דערמאָנענדיק אָן אים, פאַרטראכט. גאָט פלעגט ער, דאכט זיך, דערמאָנען זייער אָפּט, איינפּלעכטנדיק זיינע נאָמען אינעם קאָפּל־שמוינעדיקן זידל־וואָרט. גאָט איז געווען פאַר אים שוין אַ לאַנגע צייט ניט מער, ווי איינ וואָרט פונעם אָט דער קאָמבינירטער זידלעריי. און דאָ, פּלוצים, איז

אימ נייטיק געוואָרן גאָט. דרײַ פינגער פון האנט האָבן זיך צונויפֿ-
געקוועטשט אפ ציילעמען זיך.

— אינ א קלויסטער צוגיינ, גאָט בעטן, עפשער וועט אָפגיין
דאָס הארצ.

ער האָט זיך געלאָזן גיין איבער דער שטאָט.

די שטאָט איז אינגאנצן פיר יאָר אלט — און דערפאר אינלֶט זי
זיך, ווי א געראַטן, פלינק קינד, און זאפט איינ אסאך איינדרוקן, ווי
א קינד, און וואקסט מיטן שנעלן ווקס, ווי א קינד.

אפן וועג פאָרן קינדער מיט א לערערן אינ אן אווטאָבוס צו דעם
„אמעריקאנער שטעטל“. דאָרטן וואקסן בעריאָזעס — מע דארף ווייזן
די קינדער, וואָס דאָס איז. דאָס זיינען אזעלכע ווייסע סלופעס, און
אפ זיי וואקסן גדינע בלעטער. ס'איז אויסערגעוויינלעך. מער ווי
אַט די בעריאָזעס איז דאָ נאָך גאָר נישט. די פארזעצטע ביימעלעך
דארפן דאָ אויסוואקסן, ווי די קינדער, ווי די דאָמנעס, ווי די שטאָט.

וואסיוטקינ האָט זיך געלאָזן גיין איבערן שטאָט איבערן שטאָט,
אינ נישט איבער די גאסן, וואָרעם די שטאָט איז נאָך נישט קיין
באגאסטע, און מע קאָן אינ דער קווער איבערשניידן די קווארטאלן,
די הויפן אינ יעדער ריכטונג קאָן מען גיין אינ א גראַדער ליניע,
ניט אָפקערנדיק אָן א זיסט. נישט נאָך קיין צאמען אינ אָט דער נייער
שטאָט.

ער איז געגאנגען לאנג און קיין קלויסטער אלץ ניט געטראָפן.

— אינ יעדן דערפֿל, האָט ער געטראכט, איז פאראן
א קלויסטער, אפ יעדן געסל שטייט א ציילעם. אָט אינ דער שטאָט,
ניין, ס'איז גאָר נישט ענלעך אפ א שטאָט, אינ אָט דעם שטעטל, —
ניין, נישט קיין שטעטל, אינ אָט דעם דאָרפ, ניין, וואָס פאר
א דאָרפ, אינ אָט דער צעמישטער שטאָט איז נישט קיין קלויסטער...

מומינקע, — האָט ער געפרעגט בא אן אלטיטשקער זעלטן
ווען, זייער זעלטן באגעגנן מען דאָ אן אלטיטשקער, ווי איז דאָ
א קלויסטער?

— ניטאָ, זונעלע, דאָ קיינ קלויסטער, — האָט מיט א כאַרעוון קאַל געענטפערט די אלטיטשקע.

די שטאָט איז פול מיט פּייערן. די שטאָט איז פול מיט ליכט. אזוי אוועקשטעלן זיך אינמיטן שטאָט ציילעמען קאָן מען אויך ניט. ליכט פון לעמפּעלעך, פּראָזשעקטערס, בליצ-פּייערן פון עלעקטרע-שמעלצונג.

דער גאַנצער הימל איז אַנגעצונדן. דער הימל איז רויט. עס קאָן זײַן, אז דער גאָט פון דער פּייער-שטאָט האָט אָפּגעברענט אין אַנגע-צונדענעם הימל אָדער דערשטיקט געוואָרן פון די רויכ-בערג, וואָס הייבן זיך קעסיידער צום הימל. עפּשער איז גאָר די רויטקייט געט-לעך בלוט. בלוט, און פּייער, און קנולען רויכ.

און דאָ ארום איז דאָפּלט ליכטיק — א פּייערדיקער קיילעך אנט-קעגן די אויגן.

— וואָס איז דאָ? — פּרעגט וואסיוטקין בא א יונגיקער. (יונגי-קע זײַנען דאָ אסאך אין דער דאָזיקער שטאָט. זיי זײַנען אלע אָפּגע-ברענט פון זון, און פון זיי שמעקט עפעס ווי א זונ-צוגעברוינטקייט. איך דער דאָזיקער שטאָט זעט מען ניט קיינ בלייכע, אויסגעדארטע מיידלעך — פונקט ווי עס וואָלטן שטיין וועכטער בא די „טויערן“ פון שטאָט און ניט אריינלאָזן אועלכע).

— א צירק. — לאכט זיך אויס דאָס מיידל.

ניין. ערגעץ מוז מען זיך אהינטאָן. ס'איז זייער אומעטיק וואסיוטקיןען מיט זיך אליין. און קיינ אומעטיקן גאָט קאָן מען דאָ אויך ניט קרינגן. רו. אביסעלע רו. אַפרענ פון די אייגענע געדאַנקען. עפּשער קאָן מען דאָ קרינגן אביסעלע רו?

— גיט מיר דאָס העכסטע אָרט, — האָט ער האָפּערדיק געוואָנט צו דער קאסירשען געמיינט מיט דעם האָט ער — דאָס בעסטע.

געוואָלט האָט ער זיך זעצן דאָרטן פּאַרנט אפּן מיט-טעפּיכער-באדעקטן בארייער. נאָר קיינער זעצט זיך ניט אפּ אימ. דארפּ מען גיט. איך דער ערשטער ריי איז אויך גוט.

טוויק. פונעם פּויק האָט אימ גענומען וויי טאָן דער בויכ.

פונ א פויק טוט אימ אלע מאָל וויי דער בויכ. די טאצנ געפעלנ אימ אויכ ניט. קיינ סייכל ניטאָ אינ דעם. עס קלאפט א טעלער אָן א טעלער. בעכיינ? א פידל איז א גרויסער איינפאל. דאָס וויינט ווי א מענטש, אונ דער, וואָס שפילט אפ דעם, לייגט אלעמאָל אונטער א טיכעלע, ווי אפ אָפּווישן די טרערן. די גאנצע מוויק ביכלאל איז א גרויסער איינפאל. דאָס רעדט אָן ווערטער, די ווערטער טראכטן זיכ צו בא זיכ אינ קאָפּ, אונ יעדער מענטש טראכט זיכ צו זיינע ווער-טער — עס גיסן זיכ זילבערנע טייכנ פונ די שטיינערנע בערג — פונ די שטיינער וואקסן ארויס גרינע וועלדער — איבער די וועלדער פליען זינגענדיקע פייגעלעכ — עס פאלן שטיינער אינ די טייכנ — עס שווימען גאלדענע פיש אינ די טייכנ — צעפלייצטע לעוואָנער שטיקער אינ די טייכנ — וואנדערנדיקע פייערלעכ אפ שיפלעכ — נאכט-געוואנג אפ טייכנ...

אונ וואסיוטקינ דערפילט זיכ איידל, — אונ ער קוועטשט אָן די די נאָן, ער זאָל זיכ ניט צעניסן, אונ ער פאריכט דאָס היטל אפן קאָפּ, אונ ער כאפט זיכ, אז ער האָט זיכ אָנגעלייגט מיט א האנט אפ זיינ טאָכנ. נעמט ער צו די האנט צוריק, עפּשער איז אימ שווער.

מאָדנע. כאָטש נעם אינ פארגיס אונ אומזיסטע טרער.

נאָר אָט זיינען שוין ארופגעפלווינג אפן קרייז, א באשאַטענעם מיט פאַלעווינעס, צוויי קאָמעדיאנטן, אונ זיי קריכט איינער אפן אנדערן, לאָזן ארויס פונ מויל גאנצענע טייכנ, אונ די האָר שטעלן זיכ בא זיי דיבאָם — אונ עס ווילט זיכ שוין נאָר לאָכנ, לאָכנ הויכ אפ א קאָל. איבערן צירק פלייצט א געלעכטער, אונ אימ פארהילכט א באזונד-דער געלאַכ, ווי א לאנגער צוג מיט וואגאַנעס.

הא-הא-הא-הא

געלעכטער. ווי א פאָלק ארמייער וואָלטן געלאכט לויט א קאָמאנדע. איינ קאָמעדיאנט, מיט די געלע האָר, האָט פּלוצים א געשריי געטאָן צו וואסיוטקינען:

ביסט דאָס אויכ א געלער, פארוואָס לאכסטו פונ מיר?

עס ווערט ווידער פארפלייצט דער צירק מיט געלעכטער. מענערן

שער ברוסט-געלעכטער, וואָס קייטלס זיך פון באזונדערע שטיקלעך הארטן געלעכטער, און ס'דוכט זיך, אז ווען עמעצער גיט א סיגנאל אפ אופהערן, שטעלט ער זיך די מינוט אָפּ. פרויזשער קלינגעוודיקער / געלעכטער—וואָס, פארקערט, עס דוכט זיך, אז ער וועט קיינמאָל זיך ניט אָפּשטעלן. איך דער דאָזיקער סימפאָניע רייסט זיך אויך אריין קינדערשער געלעכטער — וווּ ס'פילן זיך ניט די דינע פעדעם פון די גערוון, נאָר ס'פלייצט רוישיקע האנאָע פון דער וועלט.

און וואסיוטקיני ווידער:

— הא-הא-הא.

און מיטאמאָל טאקע שטעלט ער אָפּ דעם געלעכטער אינמיטן-
דיינען און זאָגט אָפּ מיט גרויס קוראזש:

— וואָס פאר א געלער בין איך דיר, כ'בג א „העלער בלאַנדין“!

דער אוילעם לאַכט ווידער, נאָר איצט ווייסט שוין וואסיוטקיני, אז מע לאַכט שוין ניט פון די כאַכמעס פון די קאָמעדיאנטן, נאָר פון זיין אייגענער כאַכמע, און ער דערפילט זיך מיטאמאָל הערשנדיק איבערן אוילעם, אָט גאָר ווי בא זיך איך וואסיוטקינאָ אפ א וועטשער-
דינקע. און עס פארווילט זיך אימ זייער שטארק אריינזאָגן הויך און געלאסן נאָך א כאַכמע, נאָר עס איז אימ עפעס שווער ארויסצובאקומען זי פון אינעווייניק. ער גיט זיך בליצ-שנעל א טראַכט:

„איך וואסיוטקינאָ האָבן מיך די מיידלעך געהאלטן פאר א נאָר.

נאָר כאַכמעס, פלעגן זיי זאָגן, זאָג איך גוטע“.

„אויב איך וועל נאָך איך דער סעקונדע אריינכאפן זאָגן, איז גוט“.

ערשט איצט האָט ער דערפילט: די צייט יאָגט אויך אזוי שנעל,
ווי די ווינטן.

די סעקונדע איז דורכגעלאָפן, נאָר ער איז פונדעסטוועגן געבליבן
זיצן ווידריק און צופרידן.

„נישקאָשע, אז א מענטש זאָגט אָפּ איין כאַכמע. פארשטייען

שוין מענטשן, אז אויב ער וואָרט נאָר וועלן, קאָג ער זאָגן א צווייטע.
עפּשער וויל איך ניט“.

און אז די עקסצענטריקער האָבן געענדיקט זייער נומער — האָט
ער אָפגעווארט, ביז דער אוילעם האָט אפלאָדירט און רויקגעלאסן
אָפגעקלאפט זיך מיט די ברייטע הענט ברייטע, געלאסענע קלעפ —
אייגענע.

דערנאָך זינען ארויס אפ דער ארענע פערד, געטראָטן פוס־הער,
פוס־הינד, ווי בארישניעס.

און ס'איז אומעטיק געווען צו קוקן אפ די פערד, וואָס מאכן זיך
מענטשיש, פונקט ווי עס איז אומעטיק צו קוקן אפ מענטשן, ווען זיי
מאכן זיך פערדיש.

אזא פערד, — האָט געטראכט וואסיוטקינד, — ווען מע לאָזט
איך אריין איך א קאָלוירטישער שטאל, וואָלטן איך די איבעריקע
פערד אפגעגעסן. בודזשויוסקע פערד.

און אימעטיק איז געווען צו קוקן אפ דער פרוי, וואָס האָט זיך
געדראפעט אפן דראָט, וואָרעם זי האָט געטראָטן אפן דראָט מיט א
פארקוועטשטן מויל און קיין וואָרט ניט אויסגערעדט. און וואסיוטקינד
האָט דעריקער גנווארט אפ א וואָרט. עפשער וועט זיך איך איינגעבן
צו פארווארפן א וואָרט פאר א וואָרט.

דערנאָך האָבן זיך באוויזן צוויי מענטשן אפ דער ארענע אָנגע־
טאָן פאָשעט, אָן קינצן, און עס ווייזט זיך ארויס ווידער
קאָמעדיאנטן, וואָרעם איינער פון זיי האָט אָנגעהויבן —

בא מיר איז דאָ קאָליר געוואָרן דער זיקאָרן. אָט דאָ ניט
לאנג האָבן איך געגעסן איך דער קיך אפן זעקסטן באצורק. אָפער־
געסט. איך מיר איז באַלד פון זינען ארויס, צו האָבן איך יאָ געגעסן,
צו ניט געגעסן.

וואסיוטקינד האָט אָבער ניט סאָראָ. ער האָט מיט אלעמען
ציגלייבן ער האָט מוירע ציפיל לאַכן. עס שאַדט צום געווינט. עס
קלאַפט זיך אָן ציפיל דער לונג אָן דעם לעבער. איך וואסיוטקינד האָט
זיך שוין גלאַט אביסל אָנגעוואָרן. זיי זאָגן בעסערע כאַכמעס פאר
מיר, איך בין גלאַט אויסגעשעפט, ניטאָ די אמאָליקע שאַרפֿהייט פון
סייכל. ניטאָ די אמאָליקע כאַכמעס. אויסגעוועפט זיך.

— ער האָט שוין גאָר קימאט אופגעהערט צו לאכנ. עס איז ניט צום
געלעכטער, ווען א מענטש דערפילט זיך צום נישט.

ער האָט ווידער דערפילט אינ זיך אן אומבאפרידיקטקייט — ווי
נאָך א שיקרעס.

ער האָט זיך ווידער אָנגעלייגט מיט אן עלנבויגן אפ זיין שאַכט,
און יענער האָט דאָסמאָל געזאָגט:
— כאווער, וויפל וועגט איר?

ער האָט צוריק צוגענומען דעם עלנבויגן.
נאָר די קאָמעדיאנטן טוען זיך זייעריקס. איינער פון זיי — א
סימוליאנט — זויגט פון א פלעשל און לאָזט ארויס דערנאָך פון מויל א
גאנצן פאָנטאן און רעדט מיט א הייזעריק-פייפנדיקן קאָל, ווי די
ראדיאָ פון וואנט:

— איך אליין, ברידערלעך, האָב פיינט צו קלערן. איינמאָל אינ
מיין לעבן האָב איך זיך פארקלערט, האָט מיך שיר דער אווטאָבוס
איבערגעפאָרן. פון דעמלט אָן האָב איך מויע צו קלערן דאָס
לעבן איז טייערער, מענטשן קלערן אָן מיר, פארשפאָרן מיר ארבעט.
און אז מיניקע שריינען: — „ספעצאָוקע“, שריי איך — „ספעצאָוקע“,
שריינען זיי: — „שאמאָוקע“, שריי איך: — „שאמאָוקע“, שריינען זיי:
„נאבאָוקע“, שריי איך: — „נאבאָוקע“.

— זע-זשע — זע נאָר, הער נאָר, — האָט זיך וואסיוטקינ א כאפ
געטאָן, — פונוואנען ווייסט ער? דאָס זיינען דאָך מיניצע ווערטער.
דעם קאָמעדיאנטס פאָנעם איז פארמאליעט, ווי א וואנט, קויב
וואָס די נאָז זעט זיך ארויס, און פון אונטער די אָנגעשמירטע פארבן
האָט זיך וואסיוטקינען גענומען אויסדאכטן א באקאנטער פאָנעם.
מינוטן פון אָנשטרענגען דעם זיקאָרן. אפ דעם פאָדערן זיך עט-
לעכע טראַפנס שווייס, אפ דעם פאָדערט זיך א קראצ אינ פאטיליזע,
אויסלייגן א פאָר טיפע קנייטשן, ווי מעסער-שניט, איבערן שטערן.
פון דעם פארברייטערט זיך דאָס מויל און די נאָזלעכער, ס'פארשמעלערן
זיך די אויגן. וואסיוטקינ האָט דורכגעמאכט אלץ, וואָס מע באדארפ.
וואסיוטקינ האָט זיך געכאפט.

— א! ס'איז דאָך אָט דער מאַמזער, וואָס האָט דאָרט אפּן גראַז פאַריכט דאָס בענדל פּונ שוּכ...

און ער גיט גלייך א טראַכט איינס נאָך דאָס אנדערע:
איינס:

— ווען די מענטשן, וואָס זיצן דאָ, ווייסן, אז דאָס זיינען מיינע ווערטער, וואָלט זיי גאָר געביטן די מיינונג וועגן מיר, וואָלט זיי גאָר איינפאלן אין קאָפּ, אז איך בין שוין גאָר נישט אזא באַכעם, ווי זיי האָבן פרעגן געמיינט.
צוויי:

— אַטאָט רעדט ער אָפּ און גיט זיך קאלטבלוטיק א זאָג: אזוי קלערט אין זיך וואַסיוטקינ דער באַרעסער און וואַמפיר, וואָס ווינט אפּן זעקסטן באַצירק...
דריי:

— איינמאָל האָבן שוין די דראַמניקעס אין קלוב פאַנאנדערגע-
שנילט פונקט אזוי מוכמעטינדאָוו.

אין אים האָט זיך גענומען דוכטן, אז פונקט ווי דער פרעגער
קער פאַיאַצ האָט געוואָרפן פילקעלעך אפּן אוילעם אין געכאַפּט זיי
צוריק, אזוי וואַרפט דער איצטיקער קלאָונ בליקן אפּ אים, און דאַכט
זיך, אַטאָט זאָגט ער:

...וואַסיוטקינ פונ זעקסטן באַצירק...

ער האָט זיך דערמאַנט.

מוכמעטינדאָוו, ווען מע פאַקט אים שוין אַטאָט באַ דער
האַנט, גיט ער זיך אליין אפּרעגן ארויס: איך בין שוידיק, ברידער-
לעך, אין ער דרייט זיך אלעמאָל ארויס. בעסער אליין אהויסגעבן
זיך אָ, פאַרן אוילעם האָט וואַסיוטקינ קיין כוונע נישט. ער האָט שוין
היינט איין מאָל באַהערשט דעם אוילעם.

ער איז אַרבעטשפּרונגען דעם באַרעג.

אויפיל קעפּ ארום אין ארום, נישט ווי לעבעדיגע, נאָר אַנגעהויפּנטע,
געדיכטפאַרוויסע קעפּ.

ער האָט בעעמעס ארויסגעלאָזן פון זינען, אז דאָס זינען עמעסע
קעפּ. ער האָט ברייטלעך א שמוּאַרע געטאָגן מיט דער נאָז.
די פּאַרזייטע קעפּ האָבן אופגעריסן, פון זיי האָט ארויסגעפלייצט
א הארטער געלעכטער.

דאָס האָט אימ געעפנט די אויגן: עמעסע קעפּ, שווארצע קעפּ,
בלאָנדע קעפּ, פליכעוואטע, רויט־טיכלדיקע.

וואסיוטקינ האָט איידל, ווי א רעדנער, פֿאַגעזאָגט:
— כאוויירימ פון גאָר דעם צירק, דער געערטער כ' קאַמעדיאנט
האָט פאר אייך דאָ פאָרגעשטעלט א ניט־געוונטשענעם טיפּ, וועלכע
ער האָט פון מיר פּערזענלעך אראָפגענומען, און איר האָט אלע גע-
לאכט. צוגעזונט. איך האָב ניט קיינ פּרעטענזיעס.

און כאָטש טו ווער ווייסט וואָס! מער האָט ער ניט געהאט וואָס
צו זאָגן. עס האָט פּאַרכאַפּט דעם אָטעם, ווי נאָך א שטאַרקן אַנטריי-
קען זיך.

קוימ איבערגעכאַפּט דעם אָטעם:

— מיר איז מיַעס, כאוויירימ, פאר זיך אליינ, פאר מיין ווייב
און קינדער, וועלכע איך האָב פּאַרפֿלעקט (דאָס האָט ער טוין אויסגע-
טראכט ניט ווילנדיקערהייט, פאָשעט די דאָזיקע ווערטער האָבן זיך
אימ אָנגערוקט אפּן צונג, און ער האָט מוירע געהאַט, אז ער וועט
קיינ אנדערע ניט געפינען), פאַרן קלאַס, און איך שטיי פאַר אייך
פאַרשעמט און פאַרקלעמט, און ווען איך קאָן זיך, ליבע כאוויירימ,
באַגראָבן אפּן אָרט...

— כאוויירימ! — האָט ער זיך מיטאַמאָל א כאַפּ געטאָגן אַט
זיצט אין דער דריטער ריי דאָס מיידל די גרוינערן, א גרויסער איינ-
זשעניער, א גרויסע שלאָגלערן. איך האָב איר פּאַנעם געזען אין די
בלעטער, איך בעט בא איר אנטשוידיקונג, וואָס איך בין ניט אזא
ווי זי, וואָס איך האָב, קאָן מען זאָגן, איר ווייניק געהאָלפּן.
דער אוילעם האָט אופגעהערט צו לאַכען מיטן מויל. דער אוילעם
האָט גענומען לאַכען מיט די הענט. א הארטער האַנט־געלעכטער —
אַפֿלאַדיסמענטן — האָט זיך צעשאַטן.

— כאוויירימ, — האָט ער זיך ווייטער געריסן, — איז דער פערטער ריי זיצט דער נאטשאלניק פון מיליציע. א העלדישער מענטש און א גרויסער שלאָגלער, בא אימ בעט איך אויך אנטשולדיקונג און בעט בא אימ, ווי דעם ערשטן בירגער און שלאָגלער פון שטאָט, פא-רעכענען מיך צוריק אפ מיין ארבעט.

די הענט לאָכט ווידער.

אסאך העלדישע מענטשן איז אוילעם. וואסיוטקיני קאָגן זיי אלע-מען ניט איבערעכענען.

וואסיוטקיני האָט זיך צוריק געזעצט אפ זיין אָרט און איז געבליבן זיצן שטיף מיט שטארצנדיקע אויגן, נאָר די אויגן האָבן קיינעם ניט געזען און האָבן, מיסטאָמע, געקוקט אין זיך.

ער האָט זיך איצט אפילע אָפגערוקט פון זיין שאַכט, נאָר דער שאַכט האָט גאָר אפ אימ ארופגעלייגט זיין האנט. וואסיוטקיני האָט ניט פראָטעסטירט. זאָל ער צוהאלטן די האנט. עפּשער איז אימ אזוי לייכטער.

אז עס האָט זיך געענדיקט, האָט דער שאַכט קוימ א מאַכ געטאָן מיטן אויג, וואָס האָט איבערגעלאָזן אין סאָפּעק, ווי א ווייטער שטערן אין הימל. צי האָט ער יאָ א פינקל געטאָן, צי ניט.

נאָר ער איז פונדעסטוועגן ארויס נאָכטן שאַכט.

אין פּוּלג גלאַנצ האָט געארבעט די נאכט-סמענע פון הימל. זי איז געווען אינגאנצן פארשאַטן מיט ברענענדיקע שטערנדלעך, ווי מיט שטיקלעך ברענענדיקן קאָקס, וואָס שפּייטערן זיך אָפּ פון די פייער-דיקע קאָקס-זיילן, ווען זיי פאלן ארויס פון די שמאלע אויוונס.

אפרויער איז געגאנגען דער שאַכט און געשווינגן. ער איז אויך פון די, וואָס אַיילן זיך קעסיידער, נאָר איצט איז ער געגאנגען פאמעלעך. ער איז א מיסטער באַם בליומינג, וואָס מאַנטאזשירט זיך. ער איז געקומען אהער, ווי וואסיוטקיני א שווארצארבעטער. איצט איז ער א זעלטענער טעכניקאָרגאניזאטאָר, איצט קלייבט ער זיך גוט פאנאדער אין די מאטעמאטישע פאָרמולעס און צייכענונגען. דער

דאָזיקער מענטש איז מיט יעדן מאָרגן-פרי אופגעשטאנען און געפילט,
אז היינט איז ער עפעס אפ אסאך מער, ווי נעכטן. יעדן טאָג האָט
זיך פאר אימ דער הימל אלץ אפ א גרעסערן מעהאלעך דערנענטערט
מיט דער ערד. דעם מענטשן איז קיינמאָל ניט געווען אומעטיק און
קיינמאָל איז אימ ניט שווער געווען די ארבעט — ווייל יעדן טאָג
איז ער געווען אן אנדער פרישער, נייער מענטש. דער דאָזיקער
מענטש קאָן זיך שוין ניט פאָרשטעלן, וויאזוי האָט ער געלעבט און
וויאזוי האָט ער געקאָנט לעבן מיט דריי יאָר צוריק, ווען ער איז נאָך
געווען ניט אזא.

ער איז לעכאטכילע געגאנגען און געשוויגן. אזא מענטש, גייען-
דיק זייער פאמעלעך און שווייגנדיק, יאָגט אין דער זעלבער צייט
זייער האסטיק זיך אליין. אזא מענטש גייט לאנגזאם מיט אן אויסער-
געוויינלעכער אינעווייניקסטער שנעלקייט.

וואסיטקייטען האָט זיך שיר ניט אויסגעדאכט, אז דער דאָזיקער
מענטש האָט אימ גאָר ניט א ווונק געגעבן מיט אן אויג, און ער האָט
זיך שוין געוואָלט אָפקערן, נאָר דער דאָזיקער מענטש האָט שנעל א
זאָג געגעבן.

זייער קומען מאָרגן אינדערפרי צום בליומינג-מאָנטאוש, מיר
דארפן גוטער האָבן דריי הונדערט ארבעטער.

און מער האָט דער מענטש, וואָס האָט אויסגעהאָדעוועט זיך און
אויסגעהאָדעוועט הונדערטער אנדערע אפ דעם בליומינג — מער האָט
ער גאָרנישט ניט געזאָגט. און איצט איז קלאָר געוואָרן, פארוואָס ער
האָט, גייענדיק, אזוי געשוויגן. ער האָט זיך, קאָנטיק, גוט באטראכט,
ביו ער האָט עס געזאָגט, און קאָנטיק, אז צוזאמען דערמיט האָט זיך
אופגעשטעלט פאר זיינע אויגן זיינ גאנצער וועג, פון א שווארץ-
ארבעטער ביו א מייסטער, אפ וואָס ער האָט אנדערש-ווען ניט געהאט
קיינ צייט צו קלערן. ער האָט דריי יאָר ניט אָפגעלעבט — געלעבט! —
און איצט האָט ער זיי איבערגעלעבט.

און ארום האָט געלויכטן די שטאָט. אינערגעצ איז ניטאָ אויפיל
פֿייערן, ווי אין דער דאָזיקער ליכט-שטאָט, וואָס לעבט קיילעכדיקע

מעסלעסן, אפ וועלכער עס ברענט דער הימל און אינ וועלכער עס
איז ניטאָ קיינ איינ קלויסטער.

— א גוטע נאכט, — האָט געזאָגט וואסיוטקינ.

— א שיינע נאכט, — האָט געענטפערט דער מייסטער אָנשטאַט
„א גוט יאָר“.

טאגניטאָגאַרסק. 1933.

וועגן אייזיק קארפן

1

דאָ וועט דערציילט ווערן וועגן אייזיק קארפן, וואָס איז אין אַ כּוּרנעם פּרימאַרן ארויסגעפאַרן פון דעם שטעטל ביביטשקע און איז אין אַ שיינעם פּרימאַרן געקומען אין אַ גרויסער נייער שטאָט אפּ אוראל.

וועגן ארויספאַר וועט גאנצ קנאפּ געזאָגט ווערן. לאָז נאָר דער-מאַנט ווערן, אַז אלע מיידלעך האָבן אים צופּוס באַגלייט צו דער סטאַנציע. באַ אייניקע פּונ זיי זיינען די אויגן געווען פּאַרוויקלט אין אַ שיינער פּיכטקייט, ווי איידעלע פּרוכטן אין זילבער-פּאַפּיר. און זאָל קיינעם ניט אַינפאַלן, אַז ס'איז צו קליינענדיק געזאָגט געוואָרן, ס'איז ריכטיק געזאָגט געוואָרן. אַזעלכע מיידלעך, ווי אין ביביטשקע -- אפּ אונדז אלעמען געזאָגט געוואָרן. איר קאַנט זיי ניט. זיי האָבן געפּאַכעט מיט זויבערע נאַזטיכלעך, אין אַנדערע, זיכער, אויך מיט די הערצער... ביו דער צוג איז אוועקגעפאַרן אין איבער-געלאָזן, ווי מע זאָגט עס, נאָר אַ רויכ... און מיט אַן אַנדער וועג זיינען די מיידלעך צוריק-אייזיק אין שטעטל...

וועגן דעם וועג וועט ווייניק געזאָגט ווערן. נאָר ס'איז קערן צו באַמערקן, אַז אים, אייזיק קארפן, דעם בענקענדיקן, האָט זיך אין דער מינוט פון זיינן שוואַכקייט געדוכט, אַז פון היינט אָן איז ווייטער וועלן שוין אייב-אייביק גיין איבער די געסלעך פון דעם שטעטל ביביטשקער מיידלעך מיט אויגן, פּאַרוויקלטע אין אַ שיינער פּיכטקייט, ווי איידעלע פּרוכטן אין זילבער-פּאַפּיר. האָט ער לעכאטכילע אביסל געפּענקט... דערנאָך האָט אָבער אָנגעפלייצט אפּן ציג די וואַלגע.

א, די וואָלגע! זי איז געלעגן אימ פאר די אויגן, ווי א גרויסער
אַנשוילעכער לערנבוכ פון ד'אלעקטיק — און אירע כוואליעס האָבן
געדינט פאר אימ, ווי גרויסע בוכשטאבן, וואָס אלע צוזאמען לייגן זיי
צונויף דעם גרויסן ד'אלעקטישן געזעצ:

- אלץ פליסט און ענדערט זיך. בארוקן זיך, באַכערל...

זי האָט פארפלייצט אירע ברעגן, דעם האַריוואָנט, זיין מויעכ —
און ס'איז אנטרונען די בענקעניש.

נאָכדעם, ווי זיין מויעכ איז פארפלייצט געוואָרן פונעם צויבער-
וואסער פון דער וואָלגע, איז זיין הארץ געפאנגען געוואָרן דורכן
פּייער, דורכן די אוראלער פּייער-שטעט, וואָס שטייען אפ די בערג.
באנאכט זעען אויס די דאָזיקע פּייער-שטעט, ווי זיי וואָלטן געשטאנען
ניט אפ די בערג, נאָר ווי זיי וואָלטן אריינגעקראָכט אין די בערג.
די בערג זעען אויס ווי דויכע, פארשפיצטע וואָלקן-קראצער מיט
אסאך-אסאך פּייער-פענצטערלעך. באנאכט קריכן אריין די שטעט אין
די בערג. אזוי דוכט זיך אין אַט די שיינע, הויכע זומער-נעכט, ווען
מע איז אזוי נייכטער, און ס'זיינען פארשיקערט נאָר די אויגן. און
אויב ער האָט אפן וועג נאָכאמאָל א פיבער געטאָן — דארפ מען אימ
ניט באשולדיקן אין רעצידיוון, נאָר באמערקן, אז אין דער מינוט איז
פארביי דעם צוג-פענצטער דורכגעפלוין א מעמאָריאל-ברעטל:
„אייראָפע אויע“, אז ער האָט איבערגעשפאנט פון איין מאטעריק
אפן צווייטן.

דורכגעפאָרן איין מאטעריק, אריינגעפאָרן אין א צווייטן, און
ס'איז נאָך לאנג-לאנג דער וועג, ווי דער מילכ-וועג פון הימל, און
דו פאָרסט נאָך אלץ אַט דעם אייגענעם לאַנד.

2

די הימל-אונטערצינדערס — די דאָמנעס, די קאָס-אוינונס מיט די
פּייער-זיכלן, וואָס פאלן פון זיי ארויס, דער בלוימינג, וועלכער
בלעטערט איינז-בערג, די איינזגעפלאַכטענע עסטאקאדעס, וואָס עס

דוכט, אז זיי זיינען שוין מער געמאכט געוואָרן פון גראַנדיִעזער
שיינקייט וועגן, אז דאָס זיינען אועלכע אינדוסטריעלע באַפּוצונגען.

ווען אייזיק קארפּ קאָן אָנרופן באַם נאָמען די טיילן פון די
דאָזיקע מאַשינעריעס, ווי ער קאָן אָנרופן יעדן שוועמל, וואָס
שוועמלט אין וואַלד נעבן דעם שטעטל ביביטשקע, ווי ער קאָן אָנרופן
באַם נאָמען אלע מיידלעך, וואָס באַפּעלקערן דאָס שטעטל ביביטשקע!

אַבער מירן אימ בעשומיפּן ניט פאַרגלייכן צו א פּיש, וואָס האָט
געטראַפּן אפּן ברעג. אַן אונדזעריקער יאָט ריכטט פון זיך גלייך אַראָפּ
אין אזא פּאַר די זשאַברעס און גייט אוועק אפּ ביידע פּיס.

גוט. בויט ער דערווייל באַראַקעס. אַבער זעט, ווי דער דאָזיקער
מענטש קוקט זיך צו אַלץ צו מיט צעעפּנטע, צעגליטע אויגן, מיט
אויגן, וואָס קאָנען לאַנג קוקן אפּ דער זון, מיט אויגן, וואָס ברענען,
ווען זיי זיינען אין דער פּינצטער.

און די מענטשן פאַרשטייט ער אויך דאָ, אייגנטלעך, אפּן קוק,
פונקט ווי אינדערהיימ. ווען דער נאַטשאַליק פון דער ביונג גייט
צופּוס, איז אַ סימען, אז אַלץ איז אין אַרדענונג. אז ער פּליט אפּ אַן
אוּטאָמאַביל — איז אַ דוּכרייט.

און דעריקער איז גוט, וואָס אימ פאַרשטייט מען אויך. ער האָט
אזא שטילן, היימישן, וויל-שטעטלדיקן פּאַנעם מיט לויטערע אויגן,
ווי מיט ריינעם בלויען ספּירט איבערגעוואַשענע, און דערפאַר האָט
מען געשמייכלט צו אימ. אז מען גיט אַ קוק אפּ אזא פּאַנעם, דוכט
זיך, אז מען האָט זיך אויסגערוט אביסל. און די שטאָט איז זייער
אַ פאַרהאַרעוועטע.

און דער סעקרעטאַר פון קאָמונישן בוי-קעמערל נינע געראַסימאָווע
האַט צו אימ איינמאָל אויך אַ שמייכל געטאָן. זי איז דורכגעגאַנגען
פאַרביי, האָט זיך איר פאַרוואָלט אַ שמייכל טאָן. און זי
טוט אַ שמייכל, איז עס פונקט ווי פּעמירט. און געפרעגט האָט
זי אימ:

צי האָסטו דאָ כאַוויירימ?

— דערווייל ניט, — האָט ער געזאָגט.

— ס'איז ניט גוט, אז א מענטש זאָל זיין אליין, — האָט מיט א ביבלישן לאָשן געזאָגט אָט דאָס ווייט ניט-ביבלישע מיידל. — קומ אמאָל אריין צו מיר, — האָט זי שוין גאָר פּראָסט געזאָגט, פארענ-דיקנדיק איר שמייכל און אַפּווישנדיק אים מיט א נאָזטיכל פונ פאַנעם.

זומער איז ער פונ די באראקעס אוועק ארבעטן מיט א פנעוומא-טישן עקבויער אפ לעכערן דעם ארצ-בארג, פונ דאָרטן — אריבער אפ אָנפירן מיט אן עקסקאוואטער, האָט אינגעשלונגען אסאך ביכער וועגן מעטאלורגיע, האָט אויסגעמערירט דעם צימער מיט מעבל, מעבל אפ אויסצוצאָלן און מעבל — פרעמיעס, וואָס ער האָט געקראָגן אפ זינע פארשיידענע ארבעטן, און ערשט ווינטער דערמאָנט זיך, און ער האָט צוגעזאָגט אריינגיין צו נינע געראסימאָווע.

3

ס'פאלט דער הימל אפ דער ערד. א ווינטער-נאכט. א וויכער. א מעטעליצע. ס'קלאפט אין פענצטער. דאכט זיך, עס קלאפט א פריינט. ניין, עס קלאפט די מעטעליצע.

אינזיק קארפ ויצט אפן דיוואן און קוקט אין שפיגל אריין. אין שפיגל דערזעט ער זיך און ס'איז אומעטיק מיט זיך אליין, ווען אפן גאס איז א מעטעליצע. ווען מיליאָנען שטיקלעך ווייסקייט נידערן פון הימל און פאר געמ הימל מיט דער ערד מיט אזא גרויסן אָנגעלאפ, ווען צווישן הימל און ערד איז פארנומען די גאנצע לופט און עס דרייט און עס וויכערט איין גרויסע באוועגונג — איז ניט פריילעך אנטקעגן דעם רוקן שפיגל. זעצט ער זיך איבער אפ א ווייכע שטול. ויצט ער און טראכט. און ס'איז שווער צו טראכטן, ווען אפן גאס איז א מעטעליצע. די געדאנקען שיטן זיך איבער און דרייען זיך און וויכערן.

ס'קלאפט אין פענצטער. דאכט זיך, עס קלאפט א פריינט. ניין,

עס קלאפט די מעטעליצע. דער זייגער — א פרעמיע — שלאָגט פונקט אכט.

ס'קלאפט ניט קיין פריינט. — אייגנטלעך — כאפט ער זיך — האָט ער אפילע ניט קיין נאָענטן פריינט, ניט וויל דאָ זיינען פרעמדע מענטשן, נאָר וויל ער, דער גיריקער, האָט אלץ געיאָגט און געיאָגט, ווי א לויפער אפ א סטאדיאָן. צי איז ער ניט איבערגעלאָפן דעם פיניש און געלאָזן ווייט הינטער זיך די מענטשן, וואָס אפלאָדירן אימ?

דערמאָנט ער זיך אינ די מיידלעך פון דעם שטעטל ביביטשקע. דערמאָנט ער זיך, אז ער האָט זיי פארגעסן, און מיט קיין אנדערע האָט ער זיך דאָ ניט באַפריינדעט. און ער דערמאָנט זיך אָן שמייכלען, וועלכע ער איז פארבייגעגאנגען, אָן בליקן, אפ וועלכע ער האָט ניט געענטפערט.

און אפן גאס רוישט די מעטעליצע. פארוואָס קלאפן זיי אויס, די דאָזיקע ווייסע שנייעלעך, אפ דער שוואַרצקייט פון פענצטער א טאקט פון איינזאמקייט, און פארוואָס וועקן זיי דערנאָך אן אומרויקייט, א דראַנג צו א רויש טאָן, צו פאנאנדערסרייסלען זיך, צו פארדרייט ווערן?

ער פארבענקט זיך נאָך א פריינט.

אזוי האָט ער זיך פארבענקט אינ דער מינוט פון זיין שוואַכקייט, וואָרעם מער האָט עס ניט געדויערט, ווי א מינוט. פאר אזא יאט איז איבערגענוג אזא רעגלאמענט. דער זייגער האָט טאקע געוויזן א מינוט נאָך אכט.

און ער דערמאָנט זיך אָן נינע געראסימאָווע, וואָס האָט איינמאָל אינ א זומער-טאָג געשמייכלט צו אימ, איידער די זון איז פארגאנגען. עפעס אזוי האָט ער זיך דערמאָנט: זי האָט צו אימ געשמייכלט פונקט פאר זוני-פארגאנג.

טוט ער זיך אָן און גייט, און נעמט א ביכל אונטערן אָרעם. צוליב וואָס איז דאָס ביכל? גלאט אזוי, א געוויינשאפט אזא. נעבן די ראַמטערנס דרייט זיך דער שניי-טאנצ, און יעדעס

שנייעלע איז באלויבט פון אלע זייטן. ניטאָ באַ זיי קיינ שאַטנזייט.
 פליט אָן אַ ווינט און וויל אופהייבן דעם שניי צוריק צום הימל.
 שוואַרצע פייגל לאָזן דריי-שטריכלדיקע צייכנס אפן ווייסן שניי.
 נעבן לאַמטערן דערזעט ער — דער גאַנצער מאַנטל איז גאַדעקט
 מיט אַזעלכע העל-פּינקלענדיקע, אויסערגעוויינלעכ-שיינע קרישטאַלעלעכע,
 אַזעלכע שיינע, און קוקנדיק אפּ זיי, פאַרווילט זיך, און די מינוט
 אָדער מיט אַ מינוט שפּעטער, זאָל אפּן האַרצן ווערן זייער גוט.
 און אָט איז זאָך פּענצטער. נינע געדאַסימאָועס פּענצטער. קלאַפּט
 ער אָן ציטערדיק-באַשיידן, איז די דאָזיקע ציטערדיקע קלעפּ ווידערקלאָנג
 באַ אימ איז האַרצן.
 כאַטש ער איז אינאַלגעמיינ אַ דרייטער יונג.

4

ער האָט פאַרמאַכט די טיר און געלאָזן הינטער איר די מעטעליצע.
 דער צימער איז אָנגעפילט מיט מענטשן. אסאך פון זיי רויכערן.
 און איינער מיט אַ גרויסן פריילעכן געלן טשוב אפן קאַפּ טרעבט
 מיט אַ האַנטעך ארויס דעם רויך פון צימער.
 אבי ער האָט געמיינט, און ער וועט זי טרעפן איינע אליין.
 יאָ, ווי האָט עס אימ געקאָנט איינפאלן. ער האָט איבער דעם
 פאָרלירן אַ שמייכל געטאָן. זי האָט אימ ניט דערקאָנט — האָט זי
 זייער היימיש צו אימ אַ שמייכל געגעבן, ער זאָל זיך אָן דעם ניט
 אַנשטויסן. זי האָט זייער היימיש אַ שמייכל געטאָן — דערפאַר האָט
 ער זיך טייקעפּ-אַנגעשטויסן. אָבער ביזן וואַס-ווען האָט זי אימ
 אָנגענומען פאַר די אַקסל און אַ ווענד געטאָן צו אירע פריינט:

— באַקענט זיך!

כאַטש צו אַזאַ צערעמאָניעלע אויפן פון באַקענען זיך איז מען
 דאָ אינ צימער קיינמאָל ניט אָנגעקומען.
 ער האָט אָנגערופן זיינ פאַמיליע און דערלאַנגט אַלעמען די האַנט.
 און ווי זי האָט דערהערט די פאַמיליע, האָט זי זיך גלייך דערמאָנט.
 און אָט דער, מיטן פריילעכן געלן טשוב אפן קאַפּ אָט דער

נאטשאלניק פון א צעך — האָט ווייטער גענומען דערציילן מיט היצ זיינע פֿלענער. ריינדיק, איז אים אלץ געלעגן אין קאָפּ, אז מע דארף זען, אז דער ניי־אריינגעקומענער זאָל זיך פֿילן גוט, און דערפאר האָט ער דערציילט פאר אלעמען זיינע פֿלענער, נאָר זיינ פּאָנעם איז געווען געווענדעט צו קארפּן. ער האָט אונדאָ גלייכ איינגעבירגערט, ווייל גערעדט האָט ער הויפטזאכלעך צו קארפּן, און די איבעריקע האָבן זיך נאָר צוגעהערט.

אלע האָבן זיך געהיצט, און קארפּ האָט מער געשוויגן. ער האָט אָבער ניט אויסגעזען איבעריק, ווייל געשוויגן האָט ער אָנגענעם און זיכער. דער נאטשאלניק פון צעך פארטרויט אים זיינע פֿלענער, מעג ער זיצן, האָרען און שווייגן.

זיצט ער מיט זיינ שטילן, היימישן, ווילשטעטלידיקן פּאָנעם, מיט לויטערע אויגן, ווי מיט ריינעם בלוינעם ספירט איבערגעוואשענע, און דערפאר האָט מען געשמייכלט צו אים. אז מען גיט א קוק אפּ אזא פּאָנעם דוכט זיך, אז מען האָט זיך אויסגערוט אביסל. און די דאָזיקע מענטשן זיינען זייער פארהאָרעוועטע.

און זי, נינע, דער סעקרעטאר פון קעמערל, איז אויך זייער א פארהאָרעוועטע.

רוימט זי אַינ דעם נאטשאלניק פונעם צעך אפּן אויער:

א סימפאטיש באַכערל.

און גיט צו העכער:

אָבער מען דארף, אז די דעלעגאציע פון סטאלינסק זאָל גיכער קומען צו פּאָרן.

שמייכלט ער, דער גרויסער געלער מאנספארשויגן, דער גוטער ארבעטער, וועלכער פארשטייט זייער אסאך זאכן אויסער זיינ ספּע־ציאליטעט.

פון די דאָזיקע מענטשן קאָן מען גאָרניט באהאלטן. די דאָזיקע רוישיקע, היציקע, אָפּטמאָל צעטראַגענע, ברויזנדיקע מענטשן איז א ווילע געסעלן געוואָרן זיינ אויסערלעכע שטילקייט, די רויקייט,

וואָס האָט אַ ווייטן גערוכ פון שטעטל, דאָס ביסל נאָווקיט און
קאפּעלע באַשיידנקייט.

אינ דער דאָזיקער רוישיקער פּלאַמיקער שטאָט האָט עס שוין
אויסגעזען ווי אביסל עקזאָטיש.

5

פּרילינג, א פּרויקער פּרילינג. מענטשן האָבן זיך שוין טאקע
צוגעוויינט צום פּרילינג. ס'איז א יאָר-יערלעכע דערשיינונג, און מע
פארליבט זיך אין אלע פיר צייטן פון יאָר, אינ די גרויסע פרעסט
איינשליסלעך.

אַבער אזא פּרילינג איז נאָך קיינמאָל ניט געווען. די ביימער
האָבן זיך אויסערטרעמיניק צעבליט. און ווארעמע ווינטעלעך, און
דופטיקע נעכט. אלץ, וואָס דאָס הארץ גלוסט און צו וואָס די
נעשאַמע גארט.

אומקערנדיק זיך פון דער ארבעט, זיינען זיי געגאנגען, קארט
און געראסימאָווע. און וואָס? — און האָבן זיך געפילט, דארף מען
רעכענען, גוט. די דאָזיקע צוויי מענטשן האָבן זיך געמוזט טרעפן,
וואָרעם, קוקנדיק איינער אפן אנדערן, האָבן זיי ערשט געקאָנט
באמערקן, ווי שנעל זיי וואקסן. אפ זיך אליין איז שווער צו באמערקן.
לעכאטכילע איז ער געוואָקסן אליין. ער געהער צו די שטארקע
מענטשן-געוויקסן, וואָס רייסן זיך אליין אריין מיט די וואָרצלעך אין
דער ערד און שטעלן זיך אוועק מיטן פּאַנעם צו דער זון.

אַבער איצט, און מע העלפט אים, וועט ער געוויס זיך צעוואקסן.
און די גערטנערן — נינע געראסימאָווע — איז זייער א טרייע.
פּרילינג. לאַמיר פארגעסן זיינע דופטיקע ווינטעלעך, לאַמיר זיך
ארויסשלאָנג פון קאָפּ זיינע לופטיקע נעכט. אָן די דאָזיקע פליטערלעך
איז ער געווען אויסערגעוויינלעך הערלעך, ווי קיינמאָל — פרעכטיק
אינ איינעם א פּרילינג-טאָג האָט די ראדיאָ געבראכט א יעדיע:
— די לעצטע זעקס טשעליוסקינצעס זיינען אראָפּגענומען געוואָרן
פון אייז.

דאָס האָט אופגערוּדערט דאָס לאַנד פֿונ קלייַן ביז גרויס
און די דאָזיקע יעדנע האָבן זיי דאן דערהערט פֿונ דורכגייענ-
דיקע כאַוויירימ. דאן האָבן זיי דערפילט א גרויסע פרייד,
און קעדיי כאַטש אביסל אויסלאָדן זי, האָבן זיי זיך צעקושט.
זיי זיינען געגאנגען אינמיטן גאס, האָבן זיי ניט געוואָלט
שטערן די גאס-באוועגונג, זיינען זיי ארום אפן טראָטואר און
צעקושט זיך.

און פֿילנדיק נאָך אלץ, אז די פרייד גרעסערט זיך, און האָבנדיק
גרויסע געראמע הערצער, האָבן זיי זיך פארגינט, אז זייער פרייד
זאָל ווערן נאָך גרעסער. דאָס הארץ וועט אויסהאלטן. ס'האָט זיך
פארוואָלט, אז אלע פריידן, וואָס קאָנען געבן אינ לעבן, אלע טרוימען
און פארלאנגען, וואָס קאָנען פארווירקלעכט ווערן, — זאָלן שוין
נעמען און פארווירקלעכט ווערן היינט — באלד, שוין.

געראסימאָוועס רויק פאָנעם איז געווען אזוי גליקלעך-רויט. אירע
אויגן האָבן אויסגעשטראַלט גרינלעכע פרייד-פעדעמלעך, און דאָס
מויל אירס האָט געזאָגט:

לאָמיר היינט באשטימען, אז מיר ווערן מאַן און ווייב.

און בא אימ האָט אינעווייניק גענומען שנעל אפלאָדירן דאָס
הארץ, כאַטש אינאלגעמיין קלאפט עס בא אימ זייער רעגלמעסיק.

6

ער האָט א פאָר טעג געווארט, אז זי זאָל קומען. געקויפט אן
אשטעצעלע עפשער רויכערט זי. זי איז געקומען. ניין, זי רויכערט
ניט. מע דארף זיך ערנסט דורכריידן. און זיי האָבן זיך ערנסט
דורכגעֶרעדט. און זיי רויק פאָנעם איז דאָסמאָל געווען אומרויק.
און איר אומרויק פאָנעם איז דאָסמאָל געווען רויק. נאָר ניט קיינ
צוויי אומרויקע פענעמער פאראמאָל. נאָר אַן פאניק!

עפשער וועלן מיר צווארטן, האָט זי געזאָגט, מיר
זיינען יונג. דערביי האָבן זיי א שמייכל געטאן. וואָרעם גענומען

ריידן האָט זי לעכאטכילע מיט א קאָל, וואָס איז אפ א פאָר יאָר
עלטער פאר איר, ס'זאָל זיך באקומען וואָגיקער, זיינ פאָנעם זאָל
רויקער ווערן. אן אווירע זיינ פאָנעם.

— יענער פּרילינג־טאָג, — האָט זי געזאָגט, — האָט אונדז דער-
נעענטערט, ווי א יאָר לעבן, אָבער מע דארפ זיך ניט אַיילן. פארוואָס
לויפט בא דיר דער זייגער?

ער האָט איבערגעשטעלט די וויזערס פון זייגער.

— אייגנטלעך, — האָט זי געזאָגט, — קאָנען מיר נאָך ווייניק
אינעל דעם אנדערן. איך רויכער ניט, דו רויכערסט אויך ניט.
פארוואָס האָסטו געקויפט אן אש־טעצעלע?..

ער האָט אראָפגענומען דאָס אש־טעצעלע פון טיש.

— און צוריק גערעדט, — האָט זי געזאָגט, — פארוואָס שווייגסטו,
ווען איך רעד צו דיר? א צייט איז עס מיר געפעלן געווען, אָבער
איצטער ווילט זיך שוויג מיר הערן עפעס פון דיר.

ער האָט געשמייכלט און געשוויגן.

— איך ווייס, האָט זי געזאָגט, או דו ביסט א ווילער,
איך ווייס, אז דו ביסט א גוטער. און ס'טראָגט פון דיר מיט
א ווייטן גערוך פון שטעטל, און אביסל נאָווקייט, און א קאפעלע
באשיידנקייט. נאָר ס'קאָנ זיינ, אז מע דארפ עס ניט. זיכער, מע
דארפ עס ניט.

דאָ האָט ער זיכער געזאָגט:

— יאָ, מע דארפ עס ניט.

דערנאָך האָבן זיי געטרונקען טיי. זי האָט געשוויגן, און ער האָט
גערעדט. וועגן דעם, אז אָט ווערט ער אן עלטסטער ארבעטער בא
דער דאָמע. אלע לענינס ווערק, וואָס ער פארמאָגט, איז עס
א פרעמיע. זאָל זי וואָס אָפטער אריינקומען. די מעג איז ער ארויס-
געטראָטן אפ דער פראָדוציר־באראטונג. ניט מיינ, אז דאָס מויל איז
בא אים טאקע פארשטוקאטורעוועט. צי האָט ער גערעקט? פארשטייט
זיך, געדעקט. מיינסט טאקע.

א גאנצן זומער האָט זי געווארט אפּ אימ.
 פארן זומער האָט ער אסאך, אסאך געהאָרעוועט און איז געוואָרן
 געגליכן צו די פילע, אינ אײנע יאָרן מיט אימ, וואָס שפּרינגען
 קעסײדער ארויס פון זײער הויט — און אפּ פּאָטאָקארטלעך באקומען
 זײ זיך יעדערע צוויי וואָכן אנדערש, און אופשטייענדיק אינדערפּרי,
 זײנען זײ שוין אביסל אנדערש, ווי אינאָוונט, און לײגנדיק זיך
 שלאָפּן באנאכט שטייען זײ אופּ אביסל געענדערטע אינדערפּרי.
 און פון טאָג צו טאָג ווערן זײ אלץ מער בארוישט, אלץ מער
 צעברויזט, און ס'נעמט דוכטן, אז זײ טראָגן צו עטלעכע לעבנס
 אינ זיך.

סאָפּ זומער איז ער געקומען צו איר א רוישיקער, א היציקער,
 א ברוינדער, אָן דעם ווייטן גערוך פון שטעטל, אָן דעם ביסעלע
 נאָווקייט, נאָר ס'איז געבליבן א קאפּעלע שטאָלצע באשיידנקייט.
 וואָרעם ער האָט איר באשיידן און דאָך מיט שטאָלצקייט אָנגע-
 זאָגט די נײַט:

איך בין באשטימט געוואָרן פאר א גאַרנאָווי פון דער נײַער
 קאָמיונישער דאָמנע.

ניט טראכטנדיק אפּילע וועגן דעם, האָבן זײ זיך באלד דערזען
 ארומגענומען. און עפּשער האָבן זײ אינ דער הייסער מינוט צעקוישט
 זיך אויך.

און פילנויך נאָך אלץ, אז די פרייד גרעסערט זיך, און האָבנדיק
 גרויסע, געראמע הערצען, האָבן זײ זיך פארגינט, אז זײער פרייד
 זאָל ווערן נאָך גרעסער. דאָס הארץ וועט אויסהאלטן. ס'האָט זיך
 פארוואָלט, אז אלע פריידן, וואָס קאָנען געבן אינ לעבן, אלע
 טרוימען און פארלאנגען, וואָס קאָנען פארווירקלעכט ווערן, זאָלן שוין
 געשען און פארווירקלעכט ווערן. היינט. די מינוט.

נאָר דערפילנדיק, אז עפּעס כאזערט זיך ווידער איבער בא זײ
 א געשעעניש, א שטימונג, וואָס האָט שוין איינמאָל פאסירט, און

נײַט װעלנדיק איבערכאזערן זיך, האָט ער פֿאַרקוועטשט דאָס מויל,
 און ס'איז דאָרט דערווייל געבליבן פֿאַרשלאָסן די פֿראזע:
 — לאָמיר היינט באשטימען, אז מיר װערן מאַן און װײַב.
 די שוין איינמאָל ארויסגעבראכטע פֿראזע.
 און זי האָט א גאַנצן זומער אפֿ אימ געווארט.
 װעט זי װאָרטן נאָך אביסל. װאָס עס דארפֿ געשען, געשעט דאָך,
 געוויינלעך.

8

און אז עס טרעפט א יאָנטעוו, אז עס װערט געלאָזן אינ גאַנג
 א נײַע דאָמנע, אז עס װערט געעפֿנט א נײַע קאָקס-כעמישע באטארייע,
 אז עס קומט אָן א בליומינג. פֿאַרזאַמלען זיך אלע מעטאָרען און
 פֿאַרן ארויס אינ די בערג אפֿ דער פֿרײַער לופֿט פֿייערן זייער
 יאָנטעוו, און עס װערן פרעמירט אלע שלאָגלעך, װאָס האָבן הייס
 און איינגעשפֿאַרט געארבעט. און פֿאַר דער יוגנט בלייבט עס, װי
 א בליענדיקער טרוימ אפֿ װײַטער, און פֿאַר די אלטע — װי א העלע
 דערינערונג אפֿ דערציילן זייערע אייניקלעך, די פֿיאָנערן.
 עס שפּילן די אָרקעסטערן, און עס גלאַנצט זייער מעש
 אנטקעגן דער זון. און די יוגנט פֿאַרוועט זיך אינ לויפֿן, און עס
 גלאַנצט דער בראַנדן פֿון זייער ליב אנטקעגן דער זון.
 אפֿ אן איינגעוואלגערטן בוים זיצט אָט דער, װאָס זײַן געלעך
 קאָפֿ האָר ברענט אנטקעגן דער זון דער נאַטשאלניק פֿון צעך,
 און נעבן אימ זיצט דער סעקרעטאַר פֿון דער צעכאָווער פֿאַרטיי־אָרגאַני־
 זאַציע. קוקן זיי אפֿן גאַנצן גלאַנצ, װאָס שעמעריט פֿאַר זייערע אויגן.
 און דערנאָך פֿאַלט אײַן דעם נאַטשאלניק א זאָג צו טאָן:
 — איר זעט אָן געראסימאָוען מיט קאַרפֿן?.. א שײַנע פֿאַר?
 אפֿ װאָס דער סעקרעטאַר שאַקלט צו מיטן קאָפֿ.
 און דערנאָך פֿאַלט אײַן דעם נאַטשאלניק פֿון צעך צורופֿן זיי און
 א זאָג טאָן:
 איר װײַסט, סװן אייך װאָלט געווען א שײַנע פֿאַר.

שמייכלענ זיי. און דער בראַנדז פונ פאָנעם ווערט נאָכ מער
אַנגעצונדן. און דערנאָכ פאלט זיי איינ צו דערלאנגענ איינער דעם
צווייטן די האנט, טאקע קארפן מיט געראסימאָוען, פאלט זיי טאקע
איינ שטארק א דריק צו טאָן זיך די הענט.

און כאַטש גאַרניט איז ניט געזאָגט געוואָרן דערבײַ, האָבן דאָס
די צוויי עלטערע כאַוויירימ געפונען פאר זייער כוין צוגיינ צום
וועלדל, ווו עס וואקסן בלימעלעך, אַרניסן א בוקעט און דערלאנגענ
געראסימאָוען און קארפן.

און נאָכ אסאך האָבן דערזען, אז מע רײסט בלומען און מע
טראָגט צו געראסימאָוען מיט קארפן, האָבן זיי נאָכגעטאָן אַט דעם
בײַשפיל. אפ א שפיצ בערגל זײנען זיי געזעסן, קארפן מיט געראסי-
מאָוען, באשאַטן מיט בלומען. באַד ביזן האַלדז, ביזן שמייכל,
וואָס אפן פאָנעם.

אזויפיל פריינט האָבן געטאנצט אפ זייער כאסענע. פון דעם
אליינ קאָן שוין פריילעך זײן אפן גאנצן לעבן.
וואָס עס ווערט געוונטשן אונדז אלעמען, ליבע כאַוויירימ

ד ר י ט ר פ ר ע כ

זאלט איר וויסן זיין, אז די דאזיקע שטאָט ברענט, ווי א פיבער-
כאלעם, ווי א וואלד-סרייפע, ווי די וועלט פונעם גריכ העראקליט,
וואָס האָט געהאלטן, אז אין גרונט פון אלץ ליגט פייער.

זאלט איר וויסן זיין, אז בא די מענטשן פון דער דאזיקער שטאָט
ברענט אן אינערלעך פייער, וואָס העלפט זיי צעלאָזן שטאָל, צעברעך-
לען דעם ארץ-בארג.

און אויב מיר וועלן נעמען נאָר איין מענטשן פון דער דאזיקער
שטאָט לאַמיר זאָגן, דוניע דאָנסקאיא, א לאַקאָמאָטיוו-מאשיניסטן,
איז זי צוגעברוינט ניט נאָר פון דער פאליענדיקער אָנהייב-אויאטישער
זון. ס'דוכט, אז איר צוגעברוינטקייט איז א זוניק-עלעקטרישע, אויב
די פראָזשעקטאָרס האָבן מיט עלעקטרישע שניין אמאלגאמירט - איר
פאָנעם.

און שאצן, דעם עקסקאוואטערשטיק, פלעגט זיך די ערשטע צייט
דוכטן, אז עס ברענט דער באראק, ווו ער וווינט. דאָס האָבן די
דאָמנעס אונטערגעצונדן דעם הימל.

אָבער די דאזיקע שטאָט פון פייערדיקע גוס-אוינגס ווערט פון
צייט צו צייט אָפגעקילט און אָפגעשווענקט דורך מעכטיקע גוס-דעגנס,
ווי אפ אָפקילן דעם פלאמיקן ברענן.

אין אזא רעגנ-טאָג איז שאצן עפעס שווער ארופהויבן זיך אפן
ארץ-בארג, ווי צום ערשטן מאל, ווען ער האָט זיך אופגעהויבן און
האָט זיך פיר מאל אנטוישט גייענדיק. דער בארג באשטייט פון
פינף טעראסן, און פון אונטן זעט זיך נאָר די ערשטע. קוימ דער-
גאנגען צו דער ערשטער טעראסע. דער בארג, ווויזט זיך ארויס,
הייבט זיך העכער.

צווייטע טעראסע. דער בארג הייבט זיך העכער.

דריטע טעראסע.

פערטע טעראסע.

עטוואָס מיט זעצט ער זיך אריין אין קאבינע פון עקסקאוואטער. אָבער ווי נאָר דער קויש מיט זינע איינערנע פינגער גראַבט זיך איין אין דער ערד, ווי נאָר ער דערפילט, אז ער זיצט אין קאבינע און וואלגערט איין א מעכטיקן בארג — דערפילט ער זיך לייכטער.

און ווען ער דערזעט, אז עס פאָרט דוניע מיט איר לאַקאָמאָטיוו, ווערט אים ווידער אביסל לייכטער. ער האָט איר עטוואָס צו זאָגן, דוניען, מע דארף צונויפֿרופֿן א פארזאמלונג פון בארג און באַ האנדלען דעם דורכרייס אין ארויסבאקום, וואָס עס ווערט צוליב דעם רעגן.

אַפגעזאָגט און בלייבט שטיין, ווי מע וואָלט אים איבערגעריסן אינמיטן דער פראזע.

— עפּשער ווילסטו מיר נאָך עפּעס זאָגן? זאָגט זי אָפֿ אוי קונ־ציק, אז ס'איז ניט צו פארשטיין, וואָס זי מיינט, צי מיינט זי ניט אסאך מער, ווי זי מיינט.

ניין, — זאָגט ער און גיט זיך א צו האסטיקן קער אפ אוועק. און דאָס גיט דאָך אים, אייגנטלעך, אביסל ארויס. וועלכע מענטשן בלייבן עס שטיין, ווי ניט דערעדטע, און גיבן דערנאָך א צו האסטיקן קער אפ אוועקגיין? נע ווייס, מע ווייס. ניט איצט איז די צייט. ניט דאָ איז דאָס אָרט. די פנעוומאטישע עקבויערער עסן זיך איין און לעכערן דעם בארג — די אמאָנאל־אופרייסן צעטרייסלעך אים, די עקסקאוואטערן צענעמען אים, די באנען צעפירן אים לאַמיר נאָר ניט טראכטן וועגן זייטיקע זאכן.

אָבער עס שווימט ווירער אָן דער רויך פון דוניעס לאַקאָמאָטיוו, הארט נעבן עקסקאוואטער פארהילט ער דעם ארום אין א ליכטיקן נעפל, און אלץ ארום נעמט אויסזען געפלדיק, האלב־רעאל, קינאָאָר־טיק. דער נעפל ענדערט דעם פלאצ און צווינגט א טראכט טאָן, אז איז אזא ליכט־אומגעבונג האָסטו זיך שוין אמאָל געפונען נאָר

ווען, הארגע מיכ, ווייס איך ניט, און דאן איז אויך געווען עפעס און
איינמאָליקע, אפ איינ מינוט-געגעבענע שטימונג אפן הארצן.

אַט דאן פליט עפעס דורך ניט ווילנדיק אינ מויעכ די שנעלע
האסטיקע פראזע:

— עפשער ווילסטו מיר נאָכ עפעס זאָגן?

און ווידעראמאָל:

— עפשער ווילסטו מיר נאָכ עפעס זאָגן?

אסאך מאָל. דאָס דארף מען עטלעכע זייטלעך פארשרייבן מיט

דער דאָזיקער פראזע.

אינ ליכט-נעפל דוקט זיך אריין די פיגור פונ קורצינקן בארג-
אינושעניער, און א לאנגער שאַטן ציט זיך אימ נאָכ, וואָס גיט אימ צי
אינ דער נאכט גרויסקייט.

— כאווער שאצ, זאָגט ער, בא אכמעטאָוו האָט דער רעגנ
היינט אראָפגעריסן דעם דאך פונ שטוב. ער וועט ניט קאָנען קומען
פארבייטן אייך. אגעוו, דארף מען אָניאָגן. דער רעגנ האָט פארלאנגט
זאמט דעם טעמפ. אפ אייך פארלאָז איך זיך.

און פארשווינדט, ניט דערווארטנדיק זיך אפ אן ענטפער. ער איז
קאָנטיק, זיכער, אז שאצ וועט זיך ניט אָפּזאָגן.

— „אפ אייך פארלאָז איך זיך.“ אזוי זיכער האָט ער עס געזאָגט.
יא, אויב א ווילע, אָנגענעמע פראזע. עפשער וועט זי פארטרעטן
יגענע זיס-שטעכנדיקע, רייצנדיקע, אָבער איינגעגעסענע פראזע?

און ווידער באווייזט זיך דזייעס לאַקאָמאָטיוו. באווייזט זיך און
ווערט ניט. באווייזט זיך און ווערט ניט, ווי א הייז-בילד. דאָס
פארשיידנארטיקט פאר אימ זיין ארבעט אָט אזוי קאָן מען ארבעטן
אינ ארבעטן, צעוואלגערן בערג. מע וועט זיך אמאָל עפשער
דערטראכטן צו דעם, אז אפ העכערן די פראָזיקטיווקייט פונ דער
ארבעט וואָלט מען געדארפט פארליבטע פאָרן אוועקשטעלן בא די
ווארשטאטן איינס אנטקעגן אנדערן. און עפשער אנדערע מענטשן
מיט אנדערע כאראקטערן קען עס שטערן. ווער ווייס. מיר פאראל-
געמיינערן ניט.

ער דערפילט זיך באזונדערס גוט, ווען זי זאגט אימ אָן:
--- איך, שאצ, וועל אויך ארבעטן נאָך א וואכטע. מע דארף
אַניאָגן.

איר לאַקאָמאָטיוו גייט אָפּ, און ס'בלויבט אינ קאָפּ נאָר די פראווע:
--- עפשער ווילסטו מיר נאָך עפעס זאָגן?
דאן באשטימט ער:

--- גענוג. היינט רייך איך זיך דורכ מיט איר.
עס רוקט זיך אָן די צווייטע וואכטע. יעדע אדורכגעלעבטע
סעקונדע פארעגיסטרירט זיך ריצט עפעס באזונדער אינ קאָפּ. מיר
שלאָפן ניט די נאכט. האָבן מיר אריינגעכאפט אן איבעריקן
אויסערטרמיניקן שטיק לעבן, געוונענע מינוטן. אז מע ארבעט אינ
דער צייט, ווען מע דארף געוויינלעך שלאָפן, טראכטן זיך ניט די
שטענדיקע סטאבילע, טאָגיקע געזאנקען, עס טראכטן זיך באזונדערע
העל-נאכטישע געזאנקען, אועלכע אופגעוואכטע כאלוימעס.

...ס'וועלן דורכגיין יאָרן, פייערדיקע יאָרן, ווי אונדזער שטאָט
און פון דעם בארג וועט גאַרנישט בלייבן. אפ דעם אָרט וועלן מיר
ענדערן דעם אויסזען פון ערד-קוילעך, פארקוילעכטן אים, און אונדזערע
ליכטיקע קינדער וועלן זיך דאָ שפילן אינ זאמל.

אָט די טרוימען ברענגט אהער דער ליכטיקער געפיל-קנויל פון
דוניעס לאַקאָמאָטיוו דאָס זאפט זיך איינ דער ליכטיק-געלבליעכער
געפיל אינ די שווארצאפיל פון די אויגן.

גוט. ס'איז אוועק א ליכטערער ארצ-שיכט, א ווייכער. די
אַנלאָדונג גייט שנעלער. דער דורכרייס ווערט אַטאָט ליקווידירט.
און אַטאָט פאָרן זיי באַד אהיימ. זיי ווארטן אפן לאַסט
אווטאָמאָביל, וואָס וועט זיי אַפּמירן. און דער רעגן האָט שוין לאנג
אופגעהערט.

אַנאויט פון אלעמען זיצן זיי אפ א בארג קלעצער און ווארטן.
ער פילט זיך עפעס זייער אומגעוויינלעך. אַנשטאָט א שטארקער
מידקייט, פילט ער גאָר א מאַדנע גרינגקייט אינ קערפער. ווי ער
וואָלט אפ אסאך ליכטער געוואָרן. אזא פאראדאָקס, אזא עמפּפּינדונג-

פלאַנטער טרעפט אָפּט נאָכ א שילאָפלאָזער נאכט, נאָכ אן איבער-
געמיטקטן. מאָדנע ליכט, אן אימ דוכט זיך, אז ער איז געוואָרן
אזש דורכזיכטיק און אז מע זאָל זיך גוט צוקוקן, וואָלט זיך
עפּשער געזען, ווי דאָס רויטע בלוט טריפט און די בלויע קאנאלן
פון זינע אָדערן, ווי די געדאנקע פלאַנטערן זיך און די לאבירינטלעך
פון מויעב.

די נאכט איז שטיל. די פֿייערן שרײַענ ניט, ווי פֿרעך, זיי זינען
אויך ווי פֿאַרהיטלט געוואָרן דורך א ליכטן דרימל. שטיל. עס איז איצט
גוט צו היידן יעדעס וואָרט נייט איצט ארויס אוי דייטלעך און
אויסגעאַכט, ווי געדרוקטע ווערטער פון א נײַעם שריפט גייען ארויס
אפן פּאַפּיר. און זייער אָפּקלאַנג הערט זיך און אייגענעם האַרצן,
אין אייגענעם קערפּער, אזויווי זיי וואָלט אביסל צוגעברומט נאָכן
אויסריידן זיי, ווי מוזיקאַלע טענער. און ער הערט, ער הערט וועגן
דעם, אז ווען אלע מעטאָלורגן שטעלן זיך איצט אויס אפן ליכטיקן
בארג וואָלט ער גערעדט פֿאַר זיי און גערעדט.

און וועגן דעם, אז סײַ אימ איצטער גוט, הערט ער. וואָווי
גוט, צו דעם האָט ער ניט קיין פֿאַרגלײַכונגן. ער וועט געפֿינען.
א, ווי ער וואָלט זיך נאָרוואַס אויסגעבאַדן אין א דופּטיקן שוויב.
אימ איז זייער גוט. אז ער איז גרויס איצטער אראָפּריידן אלץ
פון האַרצן.

ער ווייס ניט, פֿונאַנען נעמט זיך פֿאַ אימ איצטער אזא גרויסער
דראַנג צו היידן, ווען זי איז איי שטיל צוגעטויליעט צו זיין ברוסט,
אפּ אינוואַרעמען זיך.

און פֿלוצים דיכט זיך אימ אויס, זיי א גרויסע מאַכע מעטאָלורגן
וואָלט טאַקע געשטאַנען אפּן ליכטיקן באַרג און געוואָרפֿט אים
רעפּליקעס ווי דאָס הויפט זיך פֿון די ערטער.

קאַנקרעטער! קאַנקרעטער!

ער דערפֿילט, אז ער מאַכטווייזט צופֿיל ויעטער אפּ זאָגן
איר, סאָפּאָלסאַפּ, א פּאַטעטע, גאָר פּאַשעטע זאָגן. עפעס דערציילט
ער איר גאָר א סניסע וועגן א פֿאַרליבטער פֿאַר, וואָס ער האָט

אמאָל באַגעגנט, ווען די געליבטע האָט אפּן פּאַרשלאָג פּונ איר יאט
 צו גיין אין זאגס געענטפערט: „ווארט נאָר צו, סײַערדיקער, אביסל,
 בירן אפּרײַער נאָר ענדיקן אויסבויען די שטאַט“ — און גייט דערנאָכ
 איבער פּאַטעטיש צו דעם, אז אפּ אויסבויען אונדזער אייגן היימיש
 שטיקל גליק — איז ווייניק נאָר אויסלייגן פאר זיך א נעסטל, שאפּן
 זיך אן אייגענעם ווינקל, אפּ דעם דארפּ מען זיך אפּרײַער אויסבויען
 הייזער, גאַנצענע שטעט, מיט פּאַרקן און מיט זאוואָדן, וואָס זעען
 אויס, ווי פּאַרקן, מיט טעאטערן און פּלאַנעטאריעס אפּ לוסטיק־
 פּריילעך לעבן, און מיט קרעמאַטאָריעס אפּ רויק־זאַלעך שטאַרבן...
 אַ, מאכנעס מעטאלורגן שטייען, דאַכט זיך, אפּ די בערג מיט
 האַמערס און גראַב־אַיזנס אין די הענט און שרײַען מיט מעכטיקע
 קוילעס:

קאָנקרעטער! קאָנקרעטער!

און ער גיט זיך א קלער:

וואָס איז עס פאר א מיטינג אפּ דערקלערן זיך אין ליבע?
 עפעס אזוי איינגעווינט זיך צו די רעדעס, או מע קאַן פּונ זיי ניט
 ארויסקריכן.

און ער זאָגט קאָנקרעט אָפּ:

דוניע, איך האָב דיך ליב.

זי שווייגט, דוניע.

ער טוט איר א קוק אין פּאַנעם ארײַן. זי שלאָפּט, דוניע, זי שלאָפּט
 אן אָנגעהאָרעוועטע נאָכ צוויי וואכטעס ארבעט, שלאָפּט רויק, ווי א
 קינד, ווי בא זיך אין וויינגאַרטן.

און אלץ, וואָס ער האָט אזוי פּייערדיק גערעדט, האָט ער, ווייזט
 זיך ארויס, אפּן ווינט גערעדט, צו דער לעוואָנע, צו די שטערן, און
 דוניע האָט ניט געהערט, א וואָרט ניט געהערט.

פאַרשטייט זיך, אז אין אזא פּאַל דערפילט מען זיך נאַריש. ניט
 אזוי נאַריש ווי אָפּגעשמיסן. ווי אויסגעפּיפּט.

גוט, וואָס עס איז אָנגעגאַנגען דער אווטאָבוס און פירט זיי אָפּ
 אהיים.

אסאכ פֿייערנ האָט שוין די שטאַט אויסגעלאָשט — אָבער איצט
שײַנט אַ לעוואָנע מיט אזא געלער שײַנ, עפעס א געלער ליבע-גאז
פארסאמט זיס די לופט.

און אָט איז דאָס גאנעקל נעבן איר קאליטקע, וווּ זיי פלעגן זיך
שטענדיק אָפּשטעלן היירן — ווײַל ס'איז דאָ אזא ניט־געשריבענער
געזעצ, אז א פארליבטע פּאָר מוז האָבן א באשטענדיקן שטיי־אַרט אפּ
אָפּריידן זייעריקס.

און אָט זײַנען די דרײַ טרעפלעך פונ איר הויז.
און אומגעריכט טרעט ער אריבער די דרײַ טרעפלעך און גיט
אן עפּן איר טיר... !

וואָס איז ער עפעס אריבער די דרײַ טרעפלעך? וואָס, פּרעגט
זיך, איז ער עפעס אריבער די דרײַ טרעפלעך?

ער האָט זיך שוין טאקע אויסגערעדט, אינערלעך זיך צוגעגרייט
צו דעם, אָבער זי האָט דאָך גאַרנישט ניט געהערט, א וואָרט ניט
געהערט. וואָס איז ער עפעס אריבער די דרײַ טרעפלעך?

אָט דאָס גיט פּלוצים א שפּאר אָן אין קאָפּ — און, האלטנדיק
זיך פאר דער קליאמקע פונ טיר, טוט ער א קוק אפּ איר אזוי שוידיק־
פארלוירן.

און זי טוט א קוק אפּ אימ מיט אזא מאָמענטאַרן, אלץ פארשטייענ־
דיקן קוק. כ'האָב אלץ פארשטאַנען באדייט עס — אַן ווערטער
פארשטאַנען, מע דארף ניט באדייט עס — קיין ווערטער.

III

פארשיידענע דערציילונגען

א ל ע ב ע ד י ק ג ע ז י נ ד ל

(שיר ניש אב עמעס געטיכטע)

דער טאטע הייסט זיאמע, און די מאמע הייסט זלאטע. אז די קינדער ווילן זינגען, דרייען זיי איבער די נעמען, איז עס גייט בא זיי ארויס פונקט פארקערט:

טאטע זיאמע
מאמע זלאטע
טאטע זיאמע
מאמע זיאמע.

און די קינדער טראכטן, אז די מאמע וואָלט גאָר געדארפט הייסן זיאמע, וואָרעם זי איז דער גאנצער טאטע איז שטוב. ערשטנס, טראָגט גאָר די מאמע די ברילן, און צווייטנס מוזן זי אלע פּאָלגן. אפילו דער טאטע מוז זי פּאָלגן. דער טאטע האָט זיך איך קאַפּ זיין דערפּינדונג. ער ארבעט אפ א פאבריק פון שפילעכלעך, וויל ער אויסטראכטן א ליאלקע, וואָס זאָל גיין, ווי א מענטש. עסנדיק, גיסט זיך בא אימ אויס דער זופ פון לעפל, וויל ער טראכט וועגן זיין ליאלקע. באנאכט רעדט ער פון שלאָפּ, וויל עס כאַלעמט זיך אימ זיין ליאלקע. אז ער גייט אהיים, פארבלאָנדזשעט ער אויף אפ דער צענטער גאס, וויל ער טראכט פון זיין ליאלקע. ער האָט איינמאָל אריינגעשאָטן דעם טאבאק איך טשיניק. און די טיי אָנגעשטאַפּט איך ליווקע וויל ער האַלט איך אייך טראכטן וועגן זיין ליאלקע. אזא איז דער טאטע. די האָר האַלטן זיך בא אימ ניש אפן קאַפּ פון אסאך טראכטן. די מאמע זאָגט, אז אויב ער וועט אזוי טראכטן נאָך א פאָר כאדאָשימ, וועלן די געדאנקען נעמען שפארן בא אימ פון נאָ, פון די פיאטעס און פון די קעשענעס.

די מאמע וויל ניט, ער זאל אזויפיל טראכטן. א פארטראכטער מענטש קען היינט שלאגלעך ניט זיין. זאגט זי. אסאך ארבעטער האָט מען פרעמירט צום ערשטן מײַ, און דעם טאטן ניט, ווײַל קײנער ווייסט ניט, וועגן וואָס ער טראכט. וואָלט מען כאָטש געוואוסט, אז ער טראכט וועגן א גײענדיקער ליאלקע, וואָלט מען אים געוויס פרעמירט. ווייסט אָבער קײנער ניט.

די מאמע האָלט שטענדיק אין איינ רײדן וועגן טאטן: — אז א מענטש זאל שטענדיק האלטן אין איינ טראכטן און טראכטן, טראכטן און טראכטן, טראכטן און טראכטן. און אזוי פארטומלט זי די גאנצע שטוב, ווײַל, אזוי רײדנדיק וועגן טראכטן-טראכטן, דוכט זיכ, אז זי שיסט מיטן מויל: — טראכטן-טראכטן, טראכטן-טראכטן.

די מאמע האָלט ניט שטארק פונ טאטן, דערפאר ווײַל ער האָלט שטענדיק אין איינ טראכטן-טראכטן. די עלטערע שוועסטער ניוניע האָלט ניט שטארק פונ דער מאמע, דערפאר וואָס זי האָלט ניט פונ טאטן, ווײַל זי האָלט אין איינ טראכטן-טראכטן. דער מיטעלער ברודער סיאַמע האָלט ניט פונ דער עלטערער שוועסטער, דערפאר וואָס זי האָלט ניט שטארק פונ דער מאמע — ער האָלט, אז די מאמע איז גערעכט. דאָס קלײנע שוועסטער מײַע האָלט ניט פונעם מיטעלן ברודער, דערפאר ווײַל ער האָלט ניט פונ דער עלטערער שוועסטער. הערט ניט די מאמע, וואָס דער טאטע רעדט, הערט ניט די עלטערע שוועסטער, וואָס די מאמע רעדט, הערט ניט דער מיטעלער ברודער, וואָס די עלטערע שוועסטער רעדט, הערט ניט דאָס קלײנע שוועסטער, וואָס דער מיטעלער ברודער רעדט. פאָלגט ניט די ליאלקע די קלײנע שוועסטער מײַעטשקען. מײַעטשקע ווײַל, אז זי זאל גיין, די ליאלקע, און די ליאלקע ווײַל ניט גיין. וויינט זי דערפאר, מײַעטשקע. זאָגט דער טאטע:

— וויינט ניט, מײַעטשקע, איך וועל אינגיכט אויסטראכטן אזא ליאלקע, וואָס וועט גיין ווי א מענטש, און די אויגן וועט זי עפענען

און פארמאכנ, און זי וועט זיין די שענסטע פון אלע ליאלקעס אפ
דער וועלט, פון אלע ליאלקעס, וואָס זיינען געווען אין פארשיידענע
צייטן און לענדער.

זאָגט די מאמע:

דו וועסט פינפּ פאָר שיק צערייסן, איידער דו וועסט מאכנ
אזא ליאלקע. גיכער וועט זיך דער הימל אוועקלייגן אפּ דער ערד,
איידער דו וועסט מאכנ אזא ליאלקע. טאנצט דען א בעזעם, קרייט
דען א קאָטשערע, רירט זיך די וואנט?.. אָט אזוי וועט זיך רירן דיין
ליאלקע. טראכסט און טראכסט, טראכסט און טראכסט, און
טראכסט.

זאָגט די עלטערע שוועסטער:

מאמע, דו האָסט שוין אָנגעהויבן טראכטראכטראכט? או דער
טאטע טראכט אויפיל, וועט ער עס יאָ מאכנ.

זאָגט דער מיטעלער ברודער:

הייבט זיך שוין אָן טראכטראכטראכט. או די מאמע זאָגט,
או דער טאטע וועט ניט מאכנ, וועט ער עס ניט מאכנ.

זאָגט די יינגערע שוועסטער:

טראכטראכט! דער טאטע וועט יאָ מאכנ, או די ליאלקע זאָל
יאָ גיין. איר הערט, איך וויל, או די ליאלקע זאָל גיין, או די
ליאלקע זאָל גיין, וויל איך. גיין זאָל, וויל איך, די ליאלקע.

און די ליאלקע שוויגט. רירט זיך ניט פון אָרט. פאָלגט ניט.

און מייעטשקע וויינט זיך פאנאנדער.

נעמט די מאמע זינגען א ליד, או מייעטשקע זאָל ניט וויינען. או
די מאמע זינגט, דוכט זיך, או אלע פייגעלעך פון הימל זינגען. או
די מאמע זינגט, ווערט ליכטיק אינ אלע ווינקעלעך. או די מאמע
זינגט, ווערן בא אַעמען אזעלכע גוטע הערצער, און די מאמע קוקט
דאן מיט גוטע אויגן אפן טאטן, די גרעסערע שוועסטער מיט גוטע
אויגן אפ דער מאמע, דער ברודער אפ דער שוועסטער, מייעטשקע
אפן ברודער, די ליאלקע אפ מייעטשקען.

או זי ענדיקט זינגען, זאָגט דער טאטע צו דער מאמע:

— דו זינגסט אזוי גוט, אז עס כאפט אָן באַמ האַרצן. דו וואָלסט
געדאַרפט אָנקומען אהינ, וווּ מע זינגט, אינ קאָנטערװאַטאָריע, וואָלסט
פֿון דיר אַרויס א גרויסע זינגערקע, און דאָס גאַנצע לאַנד וואָלסט
דיכ געהערט דורכ ראַדיאָ.

זאָגט די מאַמע:

— זיאַמע, דו ביסט אזוי פאַרטראַכט אינ דיניע ליאַלקעס, אז דו
ווייסט ניט, אפּ וועלכער וועלט דו ביסט. איכ קאָן פֿון שטוב ניט
אָפּטרעטן, ווייל דו ביסט שטענדיק פאַרכאַלעמט, און אפּ דיר קאָן
מען די קינדער ניט לאָזן. שלאָג זיכ אַרויס פֿון קאַפּ די ליאַלקעס,
יועל איכ זיכ גיינ לערנען זינגען.

נאָר דער טאַטע טראַכט שוין ווידער און ענטפּערט ניט.

זאָגט די מאַמע צו דער עלטערער שוועסטער:

— דו מאָלסט אזוי שיינ. דו מאָלסט שוין א פּאָר כאַדאַשימ א בילד
פֿון ווינטער, און דו ענדיקסט עס אלץ ניט. וואָלסט שוין געדאַרפט
ענדיקן.

זאָגט די שוועסטער:

— אז שטענדיק הער איכ פֿון דיר נאָר טראַכטראַכ. קעדיי צו
מאָלן, דאַרפּ זיינ שטיל, איכ דאַרפּ אָנמאָלן א שטילן שניי און שטילע
ביימער. און דאָ איז אזא טומל.

דערנאָכ זאָגט די שוועסטער צום מיטעלן ברודער:

— פאַרוואָס איז באַ דיר אלץ אפּ „באַפּרידיקט“, וואָלסט געקענט
האַבן „גוט“.

זאָגט דער מיטעלער ברודער:

— אז אינ שטוב איז טראַכטראַכ-טראַכ, א טומל. שויער צו גרויסן
די לעקציעס.

זאָגט דער מיטעלער ברודער צו מייעטשקען:

— פאַרוואָס וויינטו קעסיידער? שטענדיק וויינטו.

ענטפּערט מייעטשקען:

— ווייל איכ וויל, אז די ליאַקע זאָל גיינ, אז די ליאַקע זאָל
גיינ, וויל איכ.

און עס הייבט זיך ווידער אָן. די מאמע איז אינקאס אפן טאטן דערפאר, וואָס ער טראכט נאָר וועגן זײַנע ליאלקעס, דער טאטע איז נישט צופרידן מיט דער מאמע, וואָס זי גייט נישט אינ קאָנסערוואַטאָריע לערנען, די מאמע איז נישט צופרידן מיט דער עלטערער שוועסטער, דערפאר וואָס זי ענדיקט נישט איר בילד. די עלטערע שוועסטער איז נישט צופרידן מיטן מיטעלן ברודער, דערפאר וואָס ער לערנט זיך נאָר אפ „באפרידיקט“, דער מיטעלער ברודער איז נישט צופרידן מיט מײַעטשקע, דערפאר וואָס זי וויינט אָפּט. מײַעטשקע איז נישט צופרידן פון דער ליאלקע, דערפאר וואָס זי גייט נישט.

אַבער די שכײַנימ ווייסן דערפון נישט. אלע שכײַנימ פלעגן זאָגן: ווי פריילעך ס׳איז בא זיאמען און זלאטען אינ שטוב. ווייל זיי פלעגן נאָר הערב, ווי זלאטע זינגט. און אז זלאטע נעמט זינגען, פארלעשט אלע שכײַנימ די פרימוסן, מע הערט אופ איינהאקן די פיש, מע צעעפנט די פענצטער און מע הערט זיך צו.

און דערנאָך זאָגן זיי:

ס׳א ווילער מענטש אָט דער זיאמע.

ס׳ארא פינן קאָל בא דער זלאטען.

-- ס׳ארא שייב מידעלע איז די מײַעטשקע.

אין די שכײַנימ ווייסן נישט, אז בא מײַעטשקען איז דאָ א ליאלקע. יאָס וויל נישט גיין, דערפאר וויינט זי, מײַעטשקע. און זיי ווייסן נישט, אז זיאמע האלט אין איין טראכטן וועגן ליאלקע, אז זי זאָל דאפקע נעמען גיין... טראכט און טראכט, טראכט און טראכט, און דערפאר גייט ארום זלאטע, און דאכט זיך, אז זי שיסט מיטן מויל.

טראַטראַכ-טראַכ.

איינמאָל שטייען איע אופ אינדערפרי, זעט מען, אז אפן טאטן איז אן אנדער פאָנעם, גאָר נישט דער זעלבער טאטע פון נעכטן און פון אייערנעכטן. ווי א נייע הויט וואָלט אפ אימ אויסגעוואקסן.

ער איז צוגעגאנגען צו דער מאמע און געזאָגט:

זלאטע, איך האָב געטראכט איך געטראכט און סאָפּקאלטאָפּ

האַב איך זיך באטראכט, אז איך קאָן גאַרניט צוטראכטן, האָב איך באשטימט אופהערן טראכטן.

אַפגעזאָגט און שמייכלט.

זײַנען בא אלעמען געוואָרן אזעלכע אומעטיקע פענעמער, און די מאמע זלאטע האָט געזאָגט:

— זיאמע, דו האָסט געטראכט און געטראכט און געטראכט, מוזטו זיצן נאָך און טראכטן און טראכטן, אז מע טראכט, מוז מען עפעס צוטראכטן.

און דער מיטעלער ברודער, וואָס האָט אויך געהאלטן, אז דער טאטע וועט גאַרניט צוטראכטן, האָט אויך געזאָגט:

— טאטע, טראכט נאָך אביסל. דו האָסט אויפיל געטראכט, טאָ טראכט נאָך א טאָג, נאָך א וואָך. טראכט, טאטע, טראכט.

און מײעטשקע האָט זיך ווידער פאנאנדערגעוויינט:

— טראכט, טאטע, די ליאלקע מוז גיין. מוז, מוז, מוז.

איך קען שוין מער ניט טראכטן, האָט דער טאטע געזאָגט. עס מוז דאָך נעמען א סאָפּ.

נאָר די מאמע און אלע קינדער האָבן איצטער דאָס געוואָלט, אז דער טאטע זאָל טראכטן. אויפיל געטראכט, דארף מען נאָך אביסל, עפעס וועט ארויס, עפעס מוז ארויס.

און דער טאטע שמייכלט אלץ, לאכט זיך פאנאנדער, פירט אלעמען אריין צו זיך אין צימער און נעמט אראָפּ דעם צודעק פון זײַן ליאלקע:

— אז מע טראכט, דערטראכט מען זיך, זאָגט דער טאטע,

אז מע ארבעט, קומט עפעס ארויס. אָט איז זי, מײַן גייענדיקע ליאלקע. קוקט נאָר אפּ דער שיינהייט, וואָס איז שענער פון אלע ליאלקעס פון דער וועלט פון אלע צײַטן און פון אלע לענדער.

ער טוט א דריי אָן די ליאלקע, ווי מע דרייט אָן א זייגער, און די ליאלקע נעמט שטעלן טריט. דערנאָך צעעפנט ער די ליאלקע

אינעווייניק זײַנען שרויפן, פרוזשינעס און רעדלעך, א גאנצע מאשינעריע אינעווייניק. דערנאָך שטעלט ער זי צונויף צוריק, און די

ליאלקע גייט, ווי א מענטש, ווי א פאלנער מענטש. א פרייד איז
אין שטוב געווארן. איז די מאמע האָט גענומען באקן לאַסקעס.
און מייעטשקע האָט געמיינט, אז ס'איז ווידער א יאַנטעו, ווי דער
ערשטער מיין, האָט זי אָנגעטשעפעט אפ זיך א רויט בענדל. די מאמע
האָט געזונגען, און אלע שכינים זיינען זיך אָנגעלאָפן. מייעטשקע
האָט געמיינט, אז די ליאלקע וועט זיך שעמען פאר די שכינים צו
גיין, נאָר זי האָט זיך ניט געשעמט. זי איז העלדיש ארומגעגאנגען.

מענטשן זיינען געקומען פון דער צענטער גאס א קוק טאָן אפ דער
ליאלקע. דער מיליציאָנער איז אפילו אראָפּ פונ פּאָסט א קוק טאָן אפ
דער ליאלקע. דערנאָך האָט ער גענומען היטן די אָרדענונג אין שטוב,
עס זאָלן ניט אַנלויפן צופיל מענטשן. דערנאָך איז די ליאלקע
ארויס אפן גאס, אראָפּ-א-באָרג, און קוימ וואָס מייעטשקע האָט זי
דעריאָגט. אלע מענטשן איז גאס האָבן זיך אָפגעשטעלט און געמאכט
איר א וועג. ווען זי איז דורכ די גאס, האָבן זיך די טראַמוויען
אָפגעשטעלט, קעדיי ניט אויבערפאָרן זי.

און עס האָט זיך גענומען קערן די וועלט מיטן טאטן. עס זיינען
געקומען כאוויירן פון פאבריק באגריסן דעם טאטן. עס זיינען
געקומען פאטאָגראַפן אראָפּגעמען פון אים א בילד. דער טאטע האָט
געמוזט גיין אין יאנטעווידיקן קאסטיוו, ווייל מע האָט אים געהאלטן
אין איין אראָפּגעמען.

דערנאָך האָט די פאבריק אַינגעארדנט אין קלוב אן אָונט, ווי
מע האָט פרעמירט דעם טאטן. מיט אלע לענינס ווערק האָט מען אים
פרעמירט, מיט א פאטעפּאָן און מיט גאָס זיבן גוטע זאכען. אין
ציטונג האָט מען וועגן אים געשריבן, אז ער האָט אויסגעטראכט
א גייענדיקע ליאלקע, איז אז זיין טעכטערל מייעטשקע שפילט זיך
שוין מיט אוא ליאלקע, און מייעטשקעס בילד צוזאמען מיט דער
ליאלקע איז אויך געווען אין ציטונג. נאָר ניט אלע שכינים האָבן
געקענט אפן בילד אינטערשיידן, ווער איז דאָ מייעטשקע און ווער
איז דאָ די ליאלקע.

און איינמאָל איז געקומען א גאנצער קינדער-גאַרטן צוזאמען מיט

די לערערקעס א קוק טאָן אפ דער ליאלקע. אונ מײַעטשקע האָט געוווּן אונ געזאָגט, אז דער טאטע וועט מאכנ פאר אלע קינדער אזעלכע ליאלקעס.

איצט גייט שוין דער טאטע ניט ארום פארטראכט, נאָר ער זאָגט, אז אינ א כוידעש ארום וועט ער ווידער נעמען טראכטן. ער וויל נאָכ, — זאָגט ער, — צוטראכטן אזא קליינעם אווטאָמאָביל פאר דער ליאלקע, זי זאָל קענען ארוםפאָרן, ווי עס פאסט פאר אזא ליאלקע. די מאמע זאָגט, אז דער טאטע, ווען ער זאָגט עפעס, וועט ער עס זיכער אויספילן. ער איז גערעכט, ער האָט מיר שטענדיק געזאָגט, איך זאָל גיין זינגען. היינט האָט מען מיך אויסגעהערט, האָט מען מיר געזאָגט, אז בא מיר איז זייער א גוטע שטימ, וועל איך זיך טאקע נעמען לערנען.

די עלטערע שוועסטער זאָגט:

די מאמע איז גערעכט. מע דארף פארענדיקן מײַן בילד פונעם ווינטער.

זי האָט טאקע פארענדיקט. אונ אפ אן אויסשטעלונג פון קינדערישע געמעלן האָט זי געקראָגן א פרעמיע פארן בילד. דער מיטעלער ברודער זאָגט:

די עלטערע שוועסטער איז גערעכט, אָט האָב איך היינט אָפגעגעבן אריפמעטיק אפ „גוט“, מע דארף זיך נאָר נעמען, איז שוין אלץ גוט.

די מאמע האלט זייער פון טאטן. די עלטערע שוועסטער פאָלגט די מאמע. דער מיטעלער ברודער פארשטייט, אז די שוועסטער ווייסט מער פון אימ. די יינגערע שוועסטער טשעפעט זיך ניט מיטן מיטעלן ברודער. מײַעטשקע קריגט זיך ניט מיטן ברודער. די ליאלקע פאָלגט מײַעטשקען.

ד י ג ר ו י ס ע ס ר י י פ ע

אינ מינסק זײַנען היינט אריינגעהאנגען אלע פּאָנען. א פּאָלק
יאַנטעוון. דאָס פּאָלק פארפּלייצט די גאסן, און אלע זעען אויס ווי
אַרדענטרעגער. וויסרוסלאַנד האָט באקומען א לענין-אַרדען, כאפט עס
אפּ יעדערן א געוויסער כּיילעק. און היינט איז עלפטער יול דער
טאָג, ווען וויסרוסלאַנד איז באפּרײט געוואָרן פּונ די וויספּאָליאקן.
ווען דער ווינט ווייעט איבער די רויטע פּאָנען, רופט עס ארויס
דערמאָנונגען. שטענדיק, ווען דער ווינט וועט ווייען איבער די
רויטע פּאָנען, וועלן מיר האָבן וועגן וואָס צו דערמאָנען זיך.
די דאָזיקע אלע (אויבנגעבראכטע) פּאָקען רופּן בא מיר ארויס
דערמאָנונגען. ווי א ווינטל וואָלט אומגעבלעטערט לאנג פארמאכטע
בלעטלעך. אינ מיין עלטער פארנעמען נאָכ געוויינלעך די טרוימען
דאָס אָרט פּונ די דערמאָנונגען, אָבער אינ אלע אנקעטעס שרייבן מיר
ואיך און די, וואָס אינ איינ עלטער מיט מיר, אז מיר האָבן אינ
בירגער-קריג ניט אַנטיילגענומען. לאַמיר זיך דערמאָנען. עפּשער יאָ.
מיר האָבן ניט געקעמפט מיטן בויקס אינ האנט. מיר האָבן ניט
געוואָרפּן קיינ גראנאטעס. מיר זײַנען אָבער געווען קינדער, אַרעפּע
קינדער. מיר זײַנען געגאנגען באַרויעס, אינ ס'האָט געטראַפּן, אז מיר
פלעגן אריינטרעטן מיט די פּיס אינ בלוט.

איך האָב זיך געשראָקן פארן טויט. דער טויט די טיפּע
שוואַרצקייט מיט די פּייער-קרייזן, מיט די פּלענדיקע פינטעלעך, מיט
פאלן אָן אַן אַנעם אינ א טיפּן אָפּגרוני, און דאָס וועלן שרייען און
ניט קאָנען וועט זיך אריינכאַפּן אינ מיר...

א קליינינק, דארינק האלב גרעשעלע, וואָס ציטערט איבער זיין קליינ לעבנדל. גאָר ניט קינדיש האָב איכ אויסגעלעטערט מיניע פרייקע קינדער־יאָרן (ביז 10 יאָר), די קינדער־יאָרן, וואָס דארפן זיין קלאָר, וואָס האָבן זיך (אלפֿי-יוישער) געדארפט ציען, ווי א לאנגער שיינער כאַלעם, פון וועלכן מע כאפט זיך אופ אינ דער יוגנט און מע פארגעסט שטיקער פון אימ.

שרעק פארן טויט. ווייל ארום איז געווען די מילכאָמע. מענטשן האָבן געהארגעט איינע די אנדערע, מע האָט געמיימעסט, שלאָגנדיק. און אונדז האָט מען עס ניט געוווּזן. דער טויט איז זייער שרעקלעך. מיר האָבן אָבער געמיינט, אז ער איז שרעקלעכער.

איך און מיין כאווער בוליע מיר האָבן געציטערט פארן טויט. פארן גענעם האָבן מיר ניט אזוי מוירע געהאט. איך גענעם לעבט מען דאָך. עמעס, איך גענעם כאפט מען קלעפּ. וואָסי, איך מיר כאפן ניט קיינ קלעפּ?

מיר, צוויי קליינע מורעשקעס, האָבן זיך אָנגעשטויסן אפ א פליג פון מאלכאמאָועס.

אונדזערע טאטעס פלעגן אונדז נעמען איך קלויז. נאָך מירעוון פלעגן זיי זיך אוועקשטעלן ריידן וועגן דער מילכאָמע. דארדאנעלן. קאָנסטאנטינאָפּאָל. דער טאטע זאָגט אזוי, בוליעס טאטע זאָגט פידרעך. אזוי פידרעך, אזוי פידרעך, ביז מיר נעמט דוכטן, אז עפעס האָט זיך אינווייניק אָפּגעריסן באַם טאטן, ער קאָן דאָס מויל ניט צומאכן, און ער וועט שוין אזוי ריידן און ריידן. מיר פאלט צו א טיפע כאַלאַשעס צום הארצן און מיר נעמט דוכטן, אז איך שטארב בא זיי אונטער די הענט.

אינדערהיים אייך בילד: וויאזוי די שכינע מענוכע, אָנגעטאָן איך אלע אירע צען קליידלעך און פאטשיילעס (מע זאָל זי ניט באַגאנווענען), שפרייט אירע אָדלער־פליגל איבער איר זון נאָכעם און רייסט איך ארויס פון די נעגל פונעם טויט. זי איז דאָס אויסג געווען. אז מע זאָל בא איר ניט צונעמען אפ מילכאָמע איר איינציקע קרוין פון קאָפּ, איר ציפליא נאָכעם. זי האָט פאר איך א טיפע גרוב איך

פיררהויו אויסגעגראָבן, באַגראָבן לעבעדיקערהייט. זי האָט אימ אינ
די ווענט פארמויערט, זי האָט אימ אפ בוידעמס געהאלטן. ווי עס
שיצט א לייביכע אירע קינדער, אזוי האָט זי אימ געשיצט.

מענוכע שטעלט באַנקעס אינ קליסטירן. זי פארהיט אלע כאלאָיִם
פונ טויט, זי קאָן אויב שפרעכט אונ פארקויפן הינער אונ ציפליאטעס.
בא מיר האָט זיב געשאפן אַן אינערלעכע זיכערקייט, אַז זי אונ
איר זונ נאָכעם וועלט לעבן אייביק. ווי די זונ פונ הימל, ווי די
לעוואָנע אונ ווי די שטערן. וואָרעם מענוכע עסט באָב פונ א גרויסן
טשוהוב. קיינער קאָן אזוי ניט. אינ טרינקט זאטירקע פונ א גרויסן
קאד. אונ שלאָפט אינ די זאכט. אונ איז אפ גאַרנישט ניט קראַנק,
אויסער אפ א ריוו, ווען מע ניט איר אַן איינהאַרע. זי וועט אלעמען
איבערלעבן אפ אייבדאייביק.

אונ אפ איר פאָנעם איסן פאָנעם פונ דער אייביק-לעבעדיקער
מעסושעלעכטע דערזע איב דעם שרעק פארן טויט, דאן ווען זי
נעמט ריוונ וועגן איר זונ נאָכעם. אינ די פאלדן פונ איר
אייבערשטער שייארצער פאטשיילע לייגט זיב אויס דער שרעק. בא
מיר פארהאקט זיב דער אָטעם, אונ איב האָב מוירע צו קוקן אפ די
שאַטנס, וואָס רייסן זיב פונ אלע ווינקלען.

אפן גאס פארישפיל איב זיב אינ פארגעס וועגן דעם. נאָר אָס
פארגייט די זונ, זי פאלט אריין אינ טויב אונ פארגעלט דאָרטן די
זיב, אינ עס כאפט מיב אַן די הינער-בלינדקייט. ווי א ליכטל לעשט
זיב פאר מיר אויס די וועלט, אינ מיב, דאָס קליינע שפענדעלע,
וויקלט אריין די פינגערקייט אינ עסט זיב מיר אריין אינ די אויגן.
עפעס פונקט ווי די גאנצע וועלט וואָלט ניט ייערן, אונ מיב האָט
מען געלאָזט שטיין אפ א הויכט דאכ. איב כאפ די לופט, ס'וויגט זיב
אונטער מיר די ערד. ביז עמעצער נעמט מיב אונטער דער האנט
אונ פירט מיב אַפ אהיים. ס'איז בוליע.

דערנאָכ קען איב ניט אַינגשלאָפן. דער קאָפ ווערט אלץ איבער-
געלייגט פונ איינ טייל קישן, וואָס איז שוין אַנגעווארעמט, אפ דער
אנדער טייל, וואָס איז קייל. די קישן איז אַבער קליינ אונ ווארעם,

דאן לייג איך אוועק דעם קאפ צופוסנס. סייזיינ שווימען אָן די פייער-
דערער מיט די פינטעלעך.

פון אלע אונדזעריקע שטויסט זיך נאָר אָן דער שוועסטערקינד
בעניע אָן דעם או מיטן קינד איז עפעס ניט דאָס. ער פלעגט מיר
ברענגען פערדלעך. וועלנדיק דערגיין דעם סאָד פון לעבן, פלעג איך
זיי עפענען די בייכלעך.

וואָס טוט בעניע, האָב איך ניט געוואוסט, נאָר ווען ס'האָט
אויסגעבראָכן די רעוואָלוציע, איז ער נעלעם געוואָרן. און אנדערש
מאָל פלעגט ער קומען אין א שניעל, און אין די אויגן
איז עפעס געווען א קאלטער גלאַנץ פון ווייטע מעקוימעס, וועלכע
ער האָט צופעליק פארשלאָפּט אהער. עטלעכע מאָל האָט מען אפּן
הויפּט שוין שטארק גערעדט פון דעם, אז ער איז שוין ניטאָ אפּ דער
וועלט. וווּ וועט ער זיך דאָס אהינטאָן אפּ יענער וועלט, דעם גענעם
הייצט מען ניט, קיין האַלץ ניטאָ, און אין גאנדידן איז געוויס ניטאָ
וואָס צו עסן. מיטאמאָל פלעגט ער זיך א באווייזן טאָן. און אפילו
ווען ער פלעגט זיך ווייזן, האָט קיינער ניט געגלויבט אינעם
לאנגדויער פון זיינ לעבן. עפעס איז א קאלטער בליאסק אין זיינע
אויגן. ניט קיין היגער. ניט צום לעבן איז דער דאָזיקער מענטש.
עפעס ווי א באבעלע פלייט ער ארום, ער וועט אָפּברענען א פליגעלע
אפּ דער זונ. דער דאָזיקער מענטש גייט זיך איינשטעלן אין קאָן
פאר אנדערע, איז שוין בעמייילע זיינ לעבן העפקערציבעלע. עפעס
שפילט ער זיך מיט זיינ לעבן, און ער וועט עס פארשפילן פאר
א דרייער. ניט צום לעבן איז דער דאָזיקער מענטש.

באוונדערס האָט ניט געהאלטן פון זיינ לעבן די שכינע מענוכע
די מעסושעלעכטע. פון אימ שמעקט מיט פולווער, זאָגט זי, און
מיט הוישיינעס-בלעטלעך. ער איז שוין צען מאָל באשאַסן געוואָרן
און צען פּאָל געשלאָגן געוואָרן. ריזיקאנטן. גיין, אוועלע קאָן מען
קיין געלט ניט אנטלייען אפילו אפּן גרעסטן פראָצענט. קיין
יאָרשימ, בא וועמען צו מאַנען, האָבן זיי ניט.
דערנאָך, אז די ווייטפּאָליאָקן זיינען אריין, איז ער גאָר ניט געוואָרן.

ס'איז געקומען אפן הויף אן אפיצער און איינגעשטעפעט זיך, אז פון
אונדזער הויף האָט מען געוואָרפֿן א באַזבע. ער איז זייער נייגעריק
צו וויסן, ווער האָט געוואָרפֿן די באַמבע, זאָל מען אים אפ
טשיקאוועס ווייזן, ווער האָט עס געוואָרפֿן, אז ניט — נעמט ער און
שיכט באַכעמען, מענוכעס זון, דאָ אפֿן אָרט.

אַבער מענוכע מיט איר זון נאָכעם וועלן לעבן אייביק.
„פאנאוויץ, האָט זי אים געזאָגט, איך בין א מינ פעלדשעריצע,
איך שטעל באַנקעס און קליסטערן, באַרוקט זיך, איך וועל אייך עפעס
געבן אפֿ באַרוקט זיך. איך האָט אים אריינגערופֿן צו זיך אין קאמער.
דער אָפיצער איז געווען א בייזער, מיט א פּאַר בלוטיקע אויגן
און מיט א פֿלאַמיקער נאָז פֿון זינפֿארגאנגיקאָליר.

איך א שיינע זומערטאג זינען די וויספּאַליאָקן אָפּגעטראַטן פֿון
מוסק. זיי האָבן אינטערגעצונדן די שטאָט פֿון אלע עקן. איך יענעם
טאָג האָט זיך געדוכט, אז די זון פֿאַרגייט פֿון אלע זייטן.

אנטקעגן דעם העלישן פֿיער בין איך געשטאנען, דאָס פינפֿער
לעמפעלע, איך ווייזט זיך ארויס איך האָב זיך ניט דערשראָקן. עס
ברענט די שטאָט אין אלע אירע עקן.

איך האָב געקוקט מיט מיינע קינדערשע אויגן אפֿ דער גרויסער
סרייפע. אן אַנגעצונדענע שטאָט, פֿלאמען, רייך פֿונקען, וואסער-
שטראַמען, מענטשנבעלאַפֿ, ס'ארא הערלעך בילדן קנולן פֿיער
זיקלען זיך איינע אין די אנדערע און וויקלען זיך פֿאַנאנדער, אָט
שפּרינגען פֿיערדיקע לייבן, לעמפערטן, טיגערן מיט פֿיערדיקע
גרוועס, אָט גיט א שפּאַר א גרויסער הויך, באַגילט מיט אסאך,
אסאך פֿונקען, ווי אין די כאלוימעס, ווי די קאָנפּעטי אפֿ מיין רייכער
מומעס כאסענע. אָבער איך קליינעם מויעכל אַרבעט שוין אויך דער
פֿיטשינקער געוויסן. אָט שלעפט ארויס א פֿיערלעשער א פֿאַרברענט
קינד. פֿאַרקלעמט דאן דאָס הערצל.

איך שטיי אָבער מיט אן אָפענעם מויל.
און מענטשן שרייען דאָך. די ווייבער קלאָגן מיט אזא קענטשאפט
פֿון דער זאך, אז עס דוכט זיך, אז זיי האָבן זיך לאַנג געגרייט

דערצו, אינגערעפעטירט זיך. אָבער אינעם מאָנאָטאָנעם געוויינט בייס זיך איינ אומגעריכטע הארצפלאצנדיקע טענער. נאָך די געשרייען קאָן מען ערשט זען, וויפל קראפט, ס'ארא גרויסע פארפלייצנדיקע קראפט זיי האָבן צום לעבן, און דאָס לעבן ברענט פאר זייערע אויגן. אינ די מענער זיינען שטאַק־הייזעריק, לוידיג, וואָס זייערע אויגן אליינ האָבן זיך אָנגעכאפט, ברענט נאָך די שטאַט־סרײַפע אינ זייערע אויגן. עפעס דוכט מיר, אז באלד וועלן בא זיי נעמען שפּריצן פונקען פון די אויגן, און א רויך וועט א זעצ טאָן פון מויל.

אָבער אָט שרייט דאָך אויך מיין מאמע.
ס'פארגייט די זון און איך זע ניט, די מאמע פירט מיך אהיים.
אָבער איך זע פּייערן און פּייערן, און באנאכט פלאמט אונטער מיין קאָפּ די קישן, פונקט ווי אינעווייניק וואָלטן ניט פעדערן, נאָר הייסע קוילן געלעגן.

אפן סרייפע־פלאצ שלאָגן מיר זיך מיט שטיינער. א שלאכט־פעלד.
דאָ שלאָגן זיך קאצאנס כעוורע מיט ניאָניעס. קאצאן און ניאָניע
פאָרן אפּ אייגענע פערד. פערד האָט מען דאן געקאָנט קריגן אומזיסט,
איבערן שטאַט האָבן געבלאָנדזשעט פערד.

אפּ דער סרייפע זיינען אויך ארויס די ווייבער. די סרייפע איז געוואָרן
א פארזיי־שעטעכ פון מעציעס. האָבן זיך די ווייבער ארויסגעשאָטן אפּ דער
סרייפע. גענישטערט אפּן סרייפע־פלאצ. איך אליינ האָב געפונען א ליאלקע
מיט אָפּגעסמאליעטע האָר און א פאָר שיינע פארפורקעס. אָבער נעכט
די געלערקע האָט געפונען א זייגער מיט גאָלדענע ווייזערס, אינ
זייוול דער שמיר האָט געפונען א לעבעדיקן אינדיק. ס'האָט זיך
ארום און ארום געברענט די סרייפע, און דער אינדיק האָט זיך
ערגעצ פארשארט און געבליבן לעבן. אן אינדיק וויל אויך לעבן.

די אָפּגעברענטע באלעבאָסטעס האָבן געשאָלטן אינ ביינ אריין,
און דערנאָך איז בא אסאך ווייבער געבליבן לעזיקאָרן, אז א קלאָע
איז פאָרט א קלאָע, ווער רעדט, אז מע פאלט אריין אינ
א פארסאמטן מויל. עטלעכע ווייבער זיינען פארן טאָג אריינגעפאלן
אינ די גריבער, וועלכע זיינען נאָך דער סרייפע פארוואַלגערט

געוואָרן מיט האַלעוועשקעס און ציגל. זיי זיינען אריינגעפאלן, ווי
אינ די וועלפֿגריבער.

די שכינע מענוכע, וואָס האָט לויט מיין האשפּאַרע געזאָלט לעבן אייביק,
וואָס האָט זיך מיט אירע שווארצע נעגל אזוי איינגעקלאַמערט אין
לעבן, איז געשטאַרבן מיטן מיַעססן טויט, אזוי ניט איידל, מיט אזא
טויט, וואָס דערמאַנענדיק זיך אין אים, האָב איך ניט געקאַנט עסן,
און ניט געהאט אפּילע מיט וואָס צו ברעכן. און איר זון — איר
קרוין פון קאַפּ — איז אין א כוידעש ארום געשטאַרבן. פון גרויל
און פון שווינדזוכט. זי האָט אים פאַרמאַרעט אין די גריבער.

אפן הויפּ האָבן די שכינימ גערעדט וועגן דעם, אז די פּוילישע
האַבן דערהאַרגעט דעם שוועסטערקינד בעניע. א גאַנצע ראָטע קאַמ־
יוגיסטן האָבן די פּוילישע אויסגעשאַכטן, און בעניען אויך צווישן זיי.
אַבער אין א פּאַר טעג ארום איז אפּ א פאַרפּינעטן פּערד מיט
ווייסע ארבל איבער די טלאָען און מיט פונקען פון הינטער די
פּאַדקעוועס געקומען צו פּליען בעניע. ס'האַט פון אים געשמעקט, ווי
שטענדיק, מיט פולווער און מאכאַרקע. דער שלעם איז געווען אין
עטלעכע ערטער דורכגעשאַסן, און די שינעל דורכגעלעכערט. אַבער
ער איז געווען גאַנץ — א האָר האָט אפּ אים ניט געפּעלט. און אפּן
פּערד איז ער געזעסן הויך, שטאַלטנע און צוגעזאַטלט.

איך האָב אפּ אים געקוקט מיט פאַנאַנדערגעריסענע אויגן. אָט
דער צייטווייליקער מענטש לעבט. און מעסושעלעכטע, די אייביק־
לעבעדיקע, איז געשטאַרבן.

די ערשטע זאך האָט ער בא מיר געפּרעגט, וווּ איז די שכינע
מענוכע. די שכינע מענוכע, — האָב איך אים געזאָגט, — איז
דערטרונקען געוואָרן אין א מיַעסער זאך אפּ דער סרייפּע.
ער האָט אויסגעשפּיגן.

כאַטש ער האָט ניט געהאט קיין גרויס אכטונג צום אַנדענק פון
דער שכינע מענוכע, געדענק איך, אז ער האָט מאַביליזירט אלע
שכינימ-בורזשויען אפּ פּרינדילאָוקע. ער האָט זיי אוועקגעשטעלט
אַפּראַמען די גריבער, וואָס אפּ דער סרייפּע.

אָט יענע אלע, וואָס האָבן נישט געוואָלט געבן קיין האַרטן
זעקסער, קיין אויסגעבלאָזן איי פאַר זײַן לעבן, וועמען ס'האָט
געדוכט, אז בעניע איז אַן איבערגייענדיקער שאַטן, א צײַטווײַליק
לעבן, וואָס האַלט זיך אַפּ א האָר, — זײ האָבן ערשט איצטער
דערפילט די לעבעדיקע האַנט פון אָס דעם מענטשן, וואָס צווינגט
זײ ראַמען די אָפּטריטן. זײ האָבן אים געשאַלטן מיט טויטע קלאַלעס
און כאַראַמעס פון זײערע פאַרסאַמטע מײַלער. און ערשט דאָ האָבן
זיך די ווייבער געכאַפט, און נישט נאָר די קויל כאַפט אים נישט, קיין
קלאַלע נעמט אים אויך נישט.

צום לעבן — ווייזט זיך אַרויס — איז דער דאָזיקער מענטש מיט
זײַן שלעם, מיט זײַן שינעל און פערד.

אינא א פאָר טעג אַרום איז ער אוועקגעפאָרן מיט א פאַנצער-צוג
און האָט מיר איבערגעגעבן זײַן פערד, איך זאָל אים אָפּפירן אין
„טראַמאָס“. ער האָט מיך אַרופגעזעצט אפּן פערד.

פון שטוב הער איך מײַן טאַטנס קאָל. ער רופט מיך דאווענען.
אָבער איך זיצ דאָך אפּן פערד.

ער גייט אַרויס אפּן גאַס מיך רופּן. אָבער איך הער אים נישט.
דער טאַטע האָט טוירע צו מיר צוגײן. דאָס ערשטע מאָל אין
לעבן, וואָס ער האָט טוירע צו מיר צוגײן.

געבנדיק א טרײַב דעם פערד, דערפיל איך פּלוצים אוא פּרײַקײַט,
ווי איך וואָלט זיך פון עפעס אָפּגעריסן.

איך דערפיל זיך דאָס ערשטע מאָל פאַר א קינד.

איך זיצ אפּן פערד, און צו מיר רײַסן זיך פון אלע זײַטן און
בלאָזן אין פּאַנעם די ווינטן.
די ווינטן פון לעבן.

דריי נאָוועלן וועגן דער לעוואָנע

1

קינדער

לעבן דעם זילבערנעם טײַכל שטייט א גאָלדענע שיפל. ניט קיין גאָלדענע, אָבער ס'דוכט זיך אויס אזוי. קריכן קינדער אריין אין שיפל, און מיכעלע ווערט דער קאפיטאן. זאָגט מיכעלע, אז מיר זאָלן פאָרן גלייך און גלייך און ניט פארקרימען זיך, וועלן מיר דערפאָרן ביז דער לעוואָנע.

פאָרט מען. כאוועלע די קליינע האָט אביסל מוירע, נעמט זי זיך קרימען. זאָגט מיכעלע נאָכאמאָל: מיר דארפן פאָרן גלייך און ניט פארקרימען זיך.

קלאפן די וועסלעס, פליעסקעט דאָס וואסער, אין טײַך כאפן זיך אופ די פישעלעך. די שטערן און די לעוואָנע פון הימל שפיגלען זיך אָפּ אין די וואסערן. שווימען פישעלעך צווישן די שטערן. זאָל מען נאָר אריינשטעקן א לעפל אין טײַך, קאָן מען אָנעמען א גאָלדן פישעלע מיט א פאָר שטערן און אביסעלע לעוואָנע-זופּ.

פאָרט מען, און די לעוואָנע רוקט זיך אָפּ אלץ ווייטער, רוקט זיך קעטיידער אָפּ און מע קאָן מיט איר גאָרנישט ניט מאכן. נעמט כאוועלע וויינען.

זאָגט צו איר מיכעלע דער קאפיטאן:

דו האָסט אריין אופגעטאָן פאָרן צו דער לעוואָנע און איצטער וויינסטו. ווען עס וואָלט געווען גרינג דערפאָרן צו דער לעוואָנע — וואָלסטו אהין געפאָרן מיט א טראַמוווי. מע דארט פאָרן און ניט סארקרימען זיך.

אפן הימל איז פלוצים פינצטער געוואָרן, און די לעוואָנע איז ניט געוואָרן.

דאן האָט מיכעלע געוואָנט:

— מע קען פאָרן צוריק. מיר מיט אונדזער וויסנשאפט, וואָס מיר האָבן, קאָנען נאָך ניט דערפאָרן צו דער לעוואָנע. ווען אלע קינדער וואָלטן געקאָנט אפ שיפעלעך דערפאָרן צו דער לעוואָנע, וואָלט מען שוין לאנג אהינ אלע קינדער-גערטנער איבערגעפירט, וואָדעם אינ שטאָט איז ענג.

— פארקערעוועט צוריק!

פלוצים האָט כאַוועלע א געשריי געטאָן:

— מיר זיינען שוין דערפאָרן צו דער לעוואָנע, אָט איז זי! אלע האָבן א קוק געטאָן אפן ברעג. טאקע, אָט ליגט די לעוואָנע, א געלע און א גרויסע.

מען איז אראָפ אפן ברעג באטראכטן די לעוואָנע. די קינדער האָבן גענומען טאפן די לעוואָנע פונ אלע זייטן. מער ניט, מיכעלע איז געשטאנען אָנאזייט. — אלץ איז פאר זיי א שפיל, פאר די קליינע, — האָט ער שטאַלץ א טראכט געטאָן.

די לעוואָנע איז צוגעוואקסן געווען צו דער ערד, האָט מען זי קוימ אָפגעריסן.

פלוצים איז אָנגעגאנגען א וועכטער מיט א לאנגער באָרד און מיט א לאנגן שטעקן:

— גאנאָווימ! — האָט ער אויסגעשריען, — אינגאנצן איינ קירבעס, אזא גרויסער איז אויסגעוואקסן, און איר האָט אָפגעריסן! וואָס וועט זאָגן דער דירעקטאָר? איר ווייסט, וואָס דאָס איז פאר א קירבעס? דאָס איז א וויסנשאפטלעכער קירבעס! פארוואָס האָט איר אויסגעריסן דעם קירבעס?!

שווייגן די קינדער. זיי שעמען זיך איצטער אויסצוואָגן, אז זיי האָבן געמיינט, אז דאָס איז די לעוואָנע. וואָס, ווער ווייס ניט, אז די לעוואָנע זעט גאָר אויס ווי א קירבעס, אָבער אינדערעמעסן איז זי עפּשער אינ מיליאָנען מאָל גרעסער פאר א קירבעס. מע האָט

זיך פארשפילט און גאָר פארגעסן, אז דאָס איז א סעלד פונ דער פרוורסטאנציע, אז דאָס איז א וויסנשאַפֿטלעכער קירבעס. ס'איז גאָר איצטער מיַעס אויסצוזאָגן. שווינגן אלע.

אפן וועכטערס געשריי איז אָנגעגאנגען דער דירעקטאָר. ער האָט געהייסן דעם וועכטער מער ניט שרייען. גאנאָווימ? פּיאָנערן קאָנען קיינ גאנאָווימ ניט זיין. ער איז אָבער געשטאנען זייער אומעטיק, דער דירעקטאָר. דאָס איז געוואקסן באַ אימ א וויסנשאַפֿטלעכער קירבעס און מע האָט אימ אָפּגעריסן, און די קינדער זיינען אויך אומעטיק געשטאנען. זיי זיינען פּיאָנערן, און דער וועכטער האָט אפ זיי געזאָגט — גאנאָווימ. אלע זיינען געשטאנען אזוי אומעטיק, פונקט ווי די לעוואָנע וואָלט געשטאָרבן.

פארוואָס האָט איר אויסגעריסן דעם קירבעס? — האָט דער דירעקטאָר הייזעריק געפרעגט. (אז ער איז אומעטיק, רעדט ער הייזעריק).

שווינגט מען. וועט ער דעם פארשטיין, דער גרויסער דירעקטאָר, אז מע וועט אימ זאָגן, אז דאָס איז מען געפאָרן צו דער לעוואָנע, דאָס איז מען געפאָרן העלדיש, מע איז געפאָרן גלייך, גלייך און ניט פארקדימט זיך, געוואָלט אופטאָן זייער א שיינע זאך, א שיינע און א גלייכע, און אויסגעלאָזט האָט זיך גאָר, אז מע איז גאנאָווימ, שעדיקער פונ א וויסנשאַפֿטלעכע קירבעס.

אָבער כאוועלע איז גאָר א קליינע, און זי האָט מיט אַן עמעס געמיינט, אז מע פאָרט צו דער לעוואָנע, דערפאר האָט זי זיך ניט געשעמט און געזאָגט:

— מיר האָבן געמיינט, אז ס'איז די ליוואָנע. — אווי האָט זי געזאָגט: ליוואָנע. בעסער קאָן זי ניט. דאָן איז באַם דירעקטאָר געוואָרן מיטאמאָל א פריילעכער פּאָנעם. מיסטאָמע האָט ער זיך אינ דער מינוט דערמאָנט, אז ער איז אמאָל געווען א קליינער און ער איז אויך געפאָרן נאָך דער לעוואָנע, אָפּגעריסן אויכעט א קירבעס, און דער וועכטער האָט אימ דאָן שטארק געשלאַגן דערפאר. מיסטאָמע האָט ער טאקע אינ דער מינוט

א טראכט געטאָן וועגן דעם. ער איז זייער א פארנומענער מענטש,
ער טראכט קעסיידער וועגן וויסנשאפט, און קיין אנדער צייט, ווי
איצטער, אפ דערמאָנען וועגן דעם, האָט ער געוויס ניט.

ער האָט געמאכט זייער אן ערנסטן פּאָנעם, דער דירעקטאָר, און
האָט געזאָגט ניט הייזעריק:

— דער וועכטער האָט א טאָעס געהאט, דאָס איז טאקע די
לעוואָנע, עסט זי אופעט.

דאן האָבן די קינדער מיטן דירעקטאָר און מיטן וועכטער אופגע-
געסן די לעוואָנע. געגעסן, געגעסן, און א העלפט איז נאָכ געבליבן.
און אפן וועג האָט ער זיי געגעבן עפל און בארן.

די קליינע כאוועלע האָט שוין גענומען מיינען, אז זיי האָבן
טאקע אופגעגעסן איין העלפט לעוואָנע — און איצטער וועט אפן
הימל נאָר א האַלבע לעוואָנע שיינען.

אָבער פּאָרנדיק צוריק, האָט ווייטער א גאנצע לעוואָנע געשיינט
איבער זייער שיפל.

א גאנצע לעוואָנע איז געשווומען איבערן הימל, און אלע קינדער
האָט זיך געדוכט, אז זיי פילן נאָכ אלץ אינ מויל דער טאם פון דער
לעוואָנע.

2

א יונגע פאָר

— סארא שיינע לעוואָנע היינט איז הייבט ער אָן דעם געשפרעכ,
זעצנדיק זיך מיט איר אפ דער באַנק.

די לעוואָנע האָט טאקע אויסגעלייגט פענצטער אפ די אינוויי-
ניקסטע ווענט פון די פארשלאָפענע הייזער, אויסגעלייגט ליכטיקע
שטעגלעך אפ די אָפגעקילטע דילן. איבערטעטנדיק די דאָזיקע
ליכטיקע שטעגלעך, זיינען זיי ארויס אינ עטוואָס קילן דרויסן, ווו
די בלעכענע הינטערשטאָטישע דעכער גלאַנצן אָפ מיט לעוואָנע-שיין
און זעען אויס באגילדט ווי קופאָלן פון קלויסטערס, און אפילע די

— לױשעס אונטער דער לעױאָנע זענן אויס װי עפעס רעכטס, אמוי—
ניקסטנס — װי טײ מיט לימענע.

זײ זענן זיך אפ דער באַנק. זי פארהייבט עטױאָס דאָס קליידל
און זעצט זיך אפ די װעש. דער יאט — מיט אָן איינ קנייטש אפן
פּאָנעם — קוקט אופּמערקזאם אפן קנייטש פון זײנע הויזן. דער יאט
טראכט ניט פון קיינע כאטענעס און קיינע גליקן, אָבער זי דערווארט
יעדע מינוט, אָט-אָט װעט ער אויסדריקן זײנע געפילן, און װאָס זאָל
זי אים דעמאָלסט ענטפערן, װאָרעם עפעס קאָן זי זיך ניט פאנאנדער-
קלייבן — צי איז ער דער ריכטיקער יאט, צי ניט.

אנטקעגן דער לעױאָנע װערט בא יעדערנ א פארטראכטער פּאָנעם,
אָבער זי איז טאקע פארטראכט.

ער זיצט און רעדט גלאט, װי פאר אן אוילעם:

— מײנסט, איך װעל זיך נאָך לאנג דרייען בא דער מאשין און
האַבן דעם דריטן ראזריאד? מע האלט מיך בא ארויסרוקן, און איך
װעל װערן דער קולט-טוער פון זאווקאָם. פון דאָרטן װעל איך אוועק
אפ די קורסן פון פּראָפ-טוער, װאָס עפענען זיך אינ מאַסקווע. פון
די קורסן װעל איך זיך קאָנען אריבערכאפן אינ אינסטיטוט פאר
פּראָפ-באוועגונג. ענדיק איך דעם אינסטיטוט, בלייב איך אפ װיסן-
שאפטלעכער ארבעט...

זיצנדיק דאָ אינ הינטערשטאָט, אפ דער באַנק, שטעלט ער אזוי
אוועק, װי א פוס-בענקל, די גאנצע װעלט אונטער זײנע פיס.
זי זיצט פארטראכט, און ער נעמט זי אָן שולדיקלעך פארן האנט,
און ער קריגט דאן דעם אויסזען פון א מענטשן, װאָס אנטשולדיקט
זיך נאָכן ארופטרעטן יענעם אפן פוס.

זי זיצט און טראכט, צי איז ער דער ריכטיקער יאט, צי ניט?
װאָס איז ער—אן ענטװיאסט אָדער א קאריעריסט? עפעס פארדעקט
ער זיך מיט פראזן, און דאן איז שווער צו דערקענען א מענטשן, ער
דריקט זיך אויס שיינ, אָבער זי געפילן דריקט ער ניט אויס.

— ס'ארא מיך לעױאָנע היינט איז! — דערמאָנט ער װידער, און
ער מאָלט װײטער זײנע פלענער, ער מוז האָבן אן אווטאָמאָביל, בא

אימ רייטן זיך זייער די שיכ, אן אוטאָמאָביל קען אימ אויסמאכן ביליקער.

זי טראכט אלץ, וואָס איז ער — א ליגנער, צי א פאנטאזיאָר? אויב א פאנטאזיאָר, מאכט ניט אויס — אָבער אויב א ליגנער, מאכט יאָ אויס. אז ס'איז אפ אימ ניט צו דערקענען, צי איז ער דער ריכטיקער יאט, צי ניט?

אנדערע מייסעס ציעג זיך בא אימ אזוי לאנג און זיינען אזוי פארפלאַנטערט, ווי א גאנצער טאָפּ לאַקשן. דאָס זיינען די מייסעס וועגן דעם, ווי אזוי ער דעקט אופ אוועק, לאנגע אינטריגעס. און זי טראכט אלץ וועגן דעם, צי איז ער אן אינטריגאנט, צי א יוישער-זוכער.

ער געהערט צו די מענטשן, וואָס אפילע זיצנדיק מיט א מיידל, קאָנען זיי טראכטן און דערציילן נאָר וועגן זיך. אָבער די לעוואָנע טוט זיך אירס. זי פלייצט מיט שיינ און רופט ארויס איידעלע געפילן. און די שטערן אין הימל זיינען עפעס ווי ליכטיקע אויסזעלעך, ווי א ליכטיקער שריפט צעשאַטן איבערן הימל, עפעס ווינקען זיי, רופן, לערנען, און ווער ווייסט וואָס, עפשער וועלן מיר זיך אפ דער עלטער דערווייטן, וואָס זיי לאָזן אונדז צו הערן.

א רייע פון א ליפע פארגייט אהער. עפעס ווי מיט גוואַלד רייסט ער זיך אָפּ פון די אייגענע געדאנקען און דערפילט מיטאמאָל, אז ער זיצט נעבן א שיינ מיידל, מע דארפ עפעס זאָגן דער מיידל, פונקט ווי ער וואָלט זי ערשט דערזען — אזוי זעט זי אויס פריש פאר זיינע אויגן. עפעס גיבן זיך א הוידע פאר זיינע אויגן אין הימל די שטערן, עפעס גיט אימ א ברי די לעוואָנע-שיין, דאן נעמט ער זי ארום מיט ביידע הענט — ווי מע נעמט אָן א קול שטרוי — און זאָגט:

— מאשע, מעגסט מיר גלויבן, אז איך האָב דיך ליב.
עפעס האָט זיך א ריס געטאָן בא איר אין הארצן... טויזנטער געדאנקען פליען איר אָן ווי א מעטעליצע אין קאָפּ.
— וואָס ענטפערן אימ? — צי איז ער דער ריכטיקער יאט? —

וואָס וועט זײַן מיט א צימער? — גײענ דענ שױנ אוועק די
מײדלשע יאָרנ? — וואָס וועלן זאָגן מיליע און ציליע? — איז ער
דער ריכטיקער יאט?..

זי ענטפערט גאָרניט. אָבער זי טויליעט זיכ צו צו אימ. זי קוקט
אפן הימל — אפן הימל זײנען אָנגעקראַכנ שווארצע וואַלקנס. בא
אימ צינדט זיכ אָן דער פּאָנעם מיט אײדעלן פלאמ פון ליבע. צום
ערשטן מאל האָט ער זיכ אויסגעטשוכעט פון זײנע מיסעס און
דערפילט נעבן זיכ א שײנ מײדל, גאָר א שײנ מײדל, א וויל
מײדל מיט שײנע אויגן, און סארא שײנע נאָז, און ס'ארא שײנע
פיס און הענט און אקסל!

ער האָט בעזעמעס דערפילט א נײ געפיל, אָבער ער האָט אימ
נאָכ ניט געקאָנט אויסדריקן. ביז איצט האָט זיכ בא אימ גערעדט
אזוי גלאט, און איצט גײט ניט, פונקט ווי ער וואָלט פארדירן די
טעױסן.

קעדיי איבערכאפן דעם אָטעם און כאַטש עפעס זאָגן, האָט ער
א זאָג געטאָן, קוקנדיק גאָר אָנאױט.
ס'ארא מיין לעוואָנע ס'איז איצט!

עס האָט א רױס געטאָן בא איר אין הארצן, זי האָט א קוק געטאָן
אפן הימל. וואַלקנס, ווי נאסע גרעט, הענגענ איבערן קאָפּ, קײנ
זײכער פון קײנ לעוואָנע. ער דריקט זיכ שײנ אויס, אָבער ער
דריקט ניט אויס זײנע געפילן. פראזן, שײנע פראזן.

מיטאמאל זײנען אלע טויזנט געדאנקען אנטרונען פון איר קאָפּ.
פון זיי איז קײנ געדעכעניש ניט געבליבן. איר איז פלוצױם קלאָר
געוואָרן, אז ניט פון הארצן רעדט ער, נאָר גלאט ער דעקלאמירט,
ניט קײנ פאנטאזיאָר איז ער — א לינגער איז ער, ניט קײנ
ענטוואַסט איז ער — א קאריעריסט, ניט קײנ יושער-זוכער — אן
אינטריגאנט.

זי האָט שײר ניט א געשרײ געטאָן:

— וואָסער לעוואָנע? וועלכע לעוואָנע?..

אָבער אופגעהויבן זיכ און אָפגעוואָגט הויך:

— א גוטע נאכט.

און אוועק מיט אן איילנדיקן גאנג, וואָס לויט דעם שטעל פון די קנאפל איז קאָנטיק, אז אזוי אוועקגייענדיק, קומט מען שוין ניט צוריק.

3

א ל ט ע

פינף אלטע יידן מיט כאָרעווע מילער און אָפגעטופעטע פיס. אז זיי גייען אלע פינף צוזאמען אונטער דער לעוואָנע — דוכט זיך, אז אן אלטע כורוועלע פון הינטער-שטאָט האָט זיך אַ לאָז געטאָן שפאצירן.

אפ דעם אָרט איז טאקע מיט-א פאָר טעג צוריק געשטאנען אַ כאָרעווע שטיבל. זי איז מיטאמאָל ניט געוואָרן. איצט איז דער פלאצ אָפגעצאמט, און א העלער מאטאָווער עלעקטרישער לאמטערן באלייכט די אָנגעהרובעטע רויטע ציגל.

אונטער דער שיין פון דעם דאָזיקן לאמטערן גייען זיי, די דאָזיקע פינף אלטע יידן, און ס'דוכט זיך, אז דאָס דוכט זיך גאָר אויס, וואָרעם זיי זעען אויס ווי ניט היגע, ווי אופגעשטאנענע פון קוואַרימ, און אפילע ריזשיק, דער שטילסטער הונט אינ גאס, בילט אפ זיי. זיי זעען פאר אימ אויס מעשונע פרעמד.

פון דעם כאָרעוון בעסמערדעש גייען זיי — מעכאדעש זיין די לעוואָנע. גייען פאמעלעך, דערנאָך שטעלן זיי זיך אָפ הארט נעבן א פלויט, שטייען און שאַקלען זיך צו אביסל, שטייען גאנצ לאנג, אז עס נעמט דוכטן, אז זיי שטייען שימענעסרע נעבן פארקאן. זיי ווארטן, קאָנטיק, אויס אפן ראָוו, ביז ער וועט ענדיקן, פונקט ווי מע ווארט אפ אימ אויס מיט דער הויכער שימענעסרע.

דערנאָך גייען זיי זיך פאמעלעך ווייטער. זיי גייען צו צום טייל און וואשן די הענט אין לעוואָנע-וואסער, און אנטקעגן לעוואָנע דוכט אויס, אז אפ די נאסע פינגער איז בא זיי געבליבן לעוואָנע-פארב. דאָס גלאנצן די שפורן פון פארגעלטן שמעק-טאבעק אס די פינגער.

דערנאָכ שטעלנ זיי זיך אוועק שפּרינגענ אנטקעגנ דער לעוואָנע.
בא די קינדער, וואָס גייענ פארביי, איז רעכט, אז זיי טאנצנ עס.
דערנאָכ שטעקנ זיי איינע די אנדערע די הענט. שאַלעמ־אלייכעם,
אלייכעם־שאַלעם. דערנאָכ שמעקנ אלע טאבעק פונ פּושקעלע, ניסנ
אונ זאָגנ זיך „צו געזונט“.

שטעקנ אריין די נעזער אינ גרויסע נאָז־טיכער, ווישנ זיך אויס
די שפּאקולנ.

נאָכנ אויסווישנ די שפּאקילנ, גיט דער ראָוו ווידער א קוק אפּן
הימל, קוקט לאנג, אונ דערנאָכ זאָגט ער פּאמעלעך אָפּ:

— ייִדנ, עפעס זע איך, ווי עס ווייזט זיך נאָך א לעוואָנע אפּן
הימל, קאָנ עס געמאָלט זיין צוויי לעוואָנעס?

זיי פארשטעקנ אלע די בערדלעך צום הימל. די בערדלעך, ווי
טעלעסקאָפּן, קוקנ אפּן הימל. איינער א טאמעוואטער ייִדל גיט זיך
א זאָג:

— מאשמאָעס, אז ס'איז צוויי לעוואָנעס.

— אָט האָסטע דיר, גיט א מאכ דער ראָוו מיטן האנט — דאָס,
וואָס מיר האָבנ מעכאדעש געווענ, איז גאָר די נייע עלעקטריטשעסקע
לאמטערנע פונ דער פּאסטראַיקע.

די בערדלעך שטעקנ נאָך אלע צום הימל.

— א בראָכע לעוואטאָלע, האָט דער ראָוו א מאכ געטאָנ מיט ביידע
הענט, אונ די שווער טראכטנדיקע אויסגעדארטע מויכעס האָבנ דאָסמאָל, ווי
אלע מיטאמאָל, פילדייטיק א טראכט געטאָנ, יעדערער אינ זיך, אז
דער ראָוו מיינט דערמיט אי זיך, אי זיי אינ זייער גאנצער
עקויסטענציע.

א ל א ק ש א פ ד ע ר ב א ר ד

(א מיסע פֿינ אמאָליקע יאָרן)

אליין געדענק איכ ניט די דאָזיקע מיסע, ווייל זי איז פּאָרגע-
קומען מיט הונדערט יאָר צוריק, און עפּשער נאָכ מער. און דאָס
האָט מיר מיין עלטער-באָבע דערציילט, און מיסטאָמע איז עס אַן
עמעס, ווייל מיין עלטער-באָבע איז געווען 105 יאָר, ביים זי האָט
מיר דערציילט די דאָזיקע מיסע. עפעס שטעל איכ זיכ ניט פּאָר, און
אז אַן אלטע באָבע זאָל גיין א יאָר פארן שטארבן אויסטראכטן ניט
געשטויגענע באָבע-מיסעס.

געשען איז עס אינעם שטעטל ביבעטשקע. דאָרט האָט מיין באָבע
אליין געלעבט. די, וואָס האָבן געלעבט אין ביבעטשקע, האָט מען
גערופן „ביבעטשקער נאראַנים“ — דערפאר, ווייל דאָס שטעטל
שטייט אפּ בערג — און דער ברונעם מיט וואסער שטייט אונטן.
(אין די בערג קען מען ניט גראָבן קיין ברונעם, ווייל מע וואָלט
דארפן גראָבן זייער טיפּ). האָט מען די ביבעטשקער אָנגערופן
נאראַנים דערפאר, וואָס מיט די ליידיקע עמער, ווען ס'איז גרינג צו
גיין, גייען זיי אראָפּ א בארג, און מיט פולע שווערע עמער גייען
זיי ארום א בארג.

מיסטאָמע זיינען זיי טאקע ניט געווען קיין גרויסע כאכאָמימ,
אויסער מיין עלטער-באָבע, פארשטייט זי. זי איז טאקע געווען
א קלוגע יודענע. אפּ אָפּלעבן 106 יאָר באדארפּ מען האָבן סייכל.
אז זיי זיינען טאקע געווען נאראַנים, וועט איר אליין דערזען
פון דער מיסע, וואָס איכ דערצייל אייך.

אין ביבעטשקע האָט געלעבט איינער א יוד, האָט ער געהייסן
יעקל דער קלוגער, ווייל ער איז געווען דער קליגטער אין שטעטל
און האָט געקענט כעושבן, וויפל איז דרין מאָל פיר. דערפאר איז ער

טאקע ארומגעגאנגען מיט א זעקל סכורעס האנדלען איבער די דערפער. פינגערלעך פלעגט ער פארקויפן, נאָדלען, מעסערלעך, טיכלעך און נאָך אזעלכע זאכן.

איינמאָל איז ער אַוועק צופוס, פופציק ווערסט וקיינ באַן איז נאָך נישט געגאנגען) איז דער נאָענטער שטאָט איינקויפן סכורעס.

— איך האָב פאַר אייך א שפּאַגל-נייע זאך, — האָט אים געזאָגט מיכל, דער קרעמער פון דער גרויסער שטאָט, — קוקט נאָר אָן. יעקל האָט אָנגענומען אין האַנט א זאך, עפעס ווי א גלעזערנער טאָול. ער האָט אַפּ דעם א קוק געטאָן און א כאַפּ געטאָן זיך פאַרן קאַפּ:

— אוי, רעב מיכל, ס'איז דאָך מײַן טאַטע!

ער האָט טאקע דערזען אינעם גלעזערנעם טאָול א ייִדן מיט א גרויסער, לאַנגער באַרד, פונקט זײַן טאַטע, ס'זאָל פּעלן א האָר. ער האָט נאָך אַפּ זײַן לעבן קיינ שפּיגל נישט געזען, דערפאַר האָט ער אפּילע נישט געוויסט, וויאָזוי ער אליין זעט אויס. זײַן טאַטן האָט ער אָבער פאַרגעדענקט, און ער האָט געכאַפּט דעם אָנבליק ווי זײַן טאַטע. דער קרעמער האָט גלייך פאַרשטאַנען, אז ער האָט צו טאָן מיט א ייִדן פון ביבעטשקע, האָט ער א שמייכל געטאָן.

— איר הערט, רעב מיכל, — האָט זיך יעקל א כאַפּ געטאָן, — איר מוזט מיר פאַרקויפן מײַן טאַטן, ס'וועט מיר אַפּ אייביק בלייבן אַן אַנדענק פון אים. זאָגט מיר, וויאָזוי האָט איר דאָס פון אים א צורע? (אינ ביבעטשקע זאָגט מען אַפּ א פּאַנעם צורע).

א כיטרער איז געווען דער קרעמער — דערפאַר האָט ער אים גלייך אָפּגעהאַקט א ליגן:

— איר פאַרשטייט, רעב יעקל, — האָט געזאָגט דער קרעמער, — אייער פּאָטער, אונדז צו לאַנגע יאָר, (אזוי פלעגט מען זאָגן, בייס מע פלעגט דערמאָנען א געשטאַרבּענעם) פלעגט פאַרפאַרן צו אונדז אין שטאָט, און באַ אונדז איז דאָ פאַראַן רעב שמעלקע, זאָל לעבן, איז ער א גרויסער בעריע אַפּ אראָפּמאַלן מענטשן, האָט ער אראָפּגעמאַלט אייער טאַטן.

— איך גיב אייך א רובל און גיט מיר אָפּ מיין טאטן (דאָס שפּיגעלע האָט דעמאָלט געקאָסט אינגאנצן צוויי קאָפּיקעס).

— וואָס רעדט איר, א רובל, דאָס האָט דאָך רעב שמעלקע א גאנצן יאָר געארבעט אפּ דעם, יעדער האָר פון באָרד דארפּ מען דאָך אראָפּמאַלן באַזונדער. וואָס רעדט איר, איר האָט גאָר קיין האַסאָגע ניט, וואָס דאָס איז ווערט!

— צוויי רובל!

— אז איר ווייסט ניט קיין מעקעכ.

— פינף רובל!

— וואָס רעדט איר, אז איר האָט קיין באַגריפּ ניט, וואָס פּארא טייערע זאך דאָס איז!

פּופּצן רובל האָט דער קרעמער באַ אימ אויסגענארט פּארא דעם 2-קאָפּיקענעם שפּיגעלע.

פּאראן אוועקגיין האָט אימ דער קרעמער פּאראזאָנט, ער זאָל עס קיינעם ניט ווייזן, ווייל אז מען קוקט אסאך אפּ דעם, קוקט זיך עס אָפּ. א כּיטערער קרעמער— אז נאָך מענטשן וועלן אימ דערזען, קאָן מען זיך נאָך כאַפּן, אז ער האָט אָפּגענארט יעקלען.

דעם גאנצן וועג איז יעקל געגאנגען און געכאַפּט א קוק — קיינער זאָל ניט זען — אפּן שפּיגל. דער טאַטע, מיט אלע זיינע פּיטשעווקעס.

אז ער איז געקומען אהיים, האָט ער עס פּאראבאהאלטן אינ קאָמאָד, און דעם שליסל האָט ער געהאלטן באַ זיך. אלע טאָג פּלעגט ער זיך צוגאנווענען און כאַפּן א קוק אפּן טאַטן. ער האָט זיך גאָרניט געקענט אָנקוקן. יעדער האָר איז אָנגעמאָלט באַזונדער, זאָל פעלן א האָר! און איינמאָל האָט ער אפּילע באַמערקט, אז אפּילע די לאַקש אפּן באָרד איז אויך פּאראן. ער געדענקט טאַקע, אז זיין טאַטע האָט זייער ליב געהאַט לאַקשן, און שטענדיק פּלעגט ער ארומגיין מיט א לאַקש אפּן באָרד.

ביו זיין ווייב, נעכע די קלוגע (איר האָט מען גערופּן קלוגע נאָר דערפּאַר, ווייל דער מאַן האָט געהייסן קלוגער), האָט גענומען

באמערקן, אז יעקל פֿאַרעט זיך עפעס אלע טאָג באַם קאַמאָד, שלעפט
עפעס פֿונ דאָרט אַרויס און קוקט אַפֿ דעם, פֿאַר באַהאַלטענער הייט. זי
האַט זיך זייער פֿאַרטשיקאָועט וואָס קען עס זײַן. אז ער ווײַזט ניט,
דאַרפֿ מען אלייך אַ קוק טאָג וואָס פֿאַראַ סוידעס קען עס האָבן
אַ מאַן פֿונ דער ווײַב?

זי האָט אַרויסגעשלעפט דעם טאָוול פֿונ קאַמאָד און גענומען קוקן.
אזווייז זי האָט גענומען קוקן, אזוי האָט זי שוין געקוקט און
געקוקט. יעקל האָט זיך שוין לאַנג אָפֿגעכאַפט, און זי קוקט נאָך אַלץ.
— וואָס קוקסטו אזויפֿיל? — האָט זיך יעקל אַ כאַפֿ געטאָן גלײַך
פֿונ שלאָפֿ, קאַנסט דאָך גאָר אינגאַנצן אויסקוקן!

— אַ שיינער מאַן, — האָט זיך געכע אָנגעצונדן, און דער פֿאַנעם
איז באַ איר געוואָרן רויט ווי אַ בורעק — אַ מאַן פֿונ אַ ווײַב מיט
קינדער האָט זיך אַראָפֿגעבראַכט פֿונ שטאָס אַ פרעמד ווײַבל און
קוקט טאָג־אײַן טאָג־אײַן אַפֿ דעם! אוי, קינדער־לעך מײַנע, האָט
זיך געכע פֿאַנאַנדערגעוויינט. — יעסוימילעך זײַט איר געבליבן, איר
האַט שוין קײן טאַטן ניט, אַ פינצטערן לעבן האָט איר שוין. גיט
נאָר אַ קוק און זעט, וואָס פֿאַר אַ ווײַבל ער האָט זיך אַראָפֿגעבראַכט!
— וואָס פֿאַר אַ ווײַבל, וואָס פֿאַר אַ קאָטשערעס, וואָס פֿאַר
אַ פֿאַמעלעס, — האָט זיך יעקל פֿאַנאַנדערגעשרייען, — ס'איז דאָך מײַן
טאַטע אָנגעמאָלט!

— ס'איז דײַן טאַטע? — האָט זיך געכע נאָך מער אָנגעצונדן און
געכאַפט יעקלען פֿאַרן באָרד, — אַ טאַטע אָן אַ באָרד און אָן
וואָנצעס און מיט אַוירינגלעך אַפֿ די אַויערן און מיט אַ טיכל
איבערן קאָפֿ. אָך און ווי צו דײַן טאַטן, אַ שיינעם פֿאַנעם האָט דײַן
טאַטע, ווי איז מיר, ווינד איז מיר!

— וואָס, די אויגן זײַנען מיר אַרויסגעקראָכן, האָט זיך צעקאַעסט
יעקל, — וואָס איך זע ניט? מיט אַ באָרד און מיט וואָנצן, און
אַ סימען האָסטע, אַ לאָקש אַפֿ דער באָרד!

— לאָקש, בוידעם, ציבעלע, איך ווייס ניט, ווער איז מעשווע:
איך, צי מײַנע סאָנימ, איכל לויפֿן צו מענטשן, זאָלן מענטשן זאָלן!

נעכע האָט גענומען קלאפן אין וואנט צו דער שכינע:
— זלאטע, זלאטע לעבן, קומט אריין, האָט גאָט אין הארצן,
קומט אריין.

די שכינע זלאטע, וואָס האָט א גרויסע גוליע אין שטערן, איז
אריינגעקומען.

— זלאטע לעבן, א וויסטע, פינצטערע אלמאָנע בין איך געבליבן,
איך האָב שוין קיין מאן ניט, א פינצטערן לעבן האָב איך שוין, גיט
נאָר א קוק אהער און זאָגט מיר, צי ס'איז מיט וואָנצן, צי אָן וואָנצן,
צי ס'איז א טאטע, צי א ווייבל, טוט נאָר א קוק אפ דער יידענע,
וואָס מײַן שיינער מאן האָט זיך אויסגעזוכט.

זלאטע האָט א קוק געטאָן אין שפיגל און האָט זיך גלייך
דערקענט, וואָרעם זי האָט גאנצ גוט געוויסט, אז אויסער איר האָט
קייןער ניט אין שטעטל אזא גוליע אפן שטערן. אפרער איז זי
געוואָרן בלייך, דערנאָכדעם רויט, דערנאָכדעם געל, דערנאָך גרינ.
דערנאָך האָט זי זיך פאנאנדערגעוויינט:

— אז איך ווייס ניט פון וואָס צו זאָגן, וואָס האָט איר צו מיר,
איך האָב זיך מיט אייער מאן קיינמאָל גיט געטראָפן און וויל זיך
ניט טרעפן, וואָס פארא שפיל פראוועט מען דאָס מיט מיר, ווי קומט
עס צו איך מײַן צורע, וואָס איזדעקעוועט ער זיך איבער אן ערלעכער
יידענע. איר פארשווארצט דאָך מיר די צורע, ווי איז מיר.
און אזויווי זי איז אן אָנגעצונדענע יידענע, ווערט גיך אינקאעס,
האָט זי זיך געוואָרפן שלאָגן.

— א, האָט זיך נעכע א כאפ געטאָן—אפן גאנעו ברענט דאָס
היטל — איך האָב גאָרניט דערקענט, איך האָב זיך גאָרניט געכאפט,
אז דאָס ביסטו, האָסטו זיך אליין ארויסגעגעבן, נא, וועסטו זען, וואָס
מע כאפט פאר אָפּשלאָגן א מאן פון א ווייב מיט קינדער!
די ווייבער האָבן זיך אָנגעכאפט אייגע די אנדערע פאר די פאריקן
(אמאָל פלעגן די ווייבער אָפּשערן די אייגענע האָר און טראָגן
פאריקן), אָפּגעריסן זיי און געבליבן מיט היילע קעפ. דערנאָך האָבן
זיי זיך געכאפט פאר די נעזער, דערנאָך האָבן זיי זיך געביסן,

געדראפעט און געפיצלט. יעקל האָט זיך אויך אריינגעמישט אין געשלעג און געכאפט קלעפּ. און נאָכן געשלעג זיינען באַ נעכען געבליבן צוויי גרויסע גוליעס אפּן שטערן, און באַ יעקלען אַ גרויסע מאַקע אפּן נאָז.

דאָס שפיגעלע האָט זיך צעבראָכן אפּ שטיקלעך בייסן געשלעג. נאָך אַז נעכע האָט דערנאָך אופּגעהויבן אַ שטיקל שפיגל, האָט זי דאָרטן דערזען זיך, איצט האָט זי זיך גוט דערקענט: צוויי גוליעס אפּן שטערן האָט קיינער נישט אין שטעטל. יעקל האָט אויך אופּגעהויבן אַ שטיקל שפיגל און האָט זיך אויך דערקענט — קיינער אין שטעטל האָט נישט אזא מאַקע אפּן נאָז.

דאן האָבן זיי באשטימט, אַז דאָס אלץ וואָס געווען איז פאַרפאַלן, מיטן ווינט אוועק, מיטן וואסער פאַרשווענקט. דאָס איז געווען, גאָט באַהיט, קישעפּ, מע דאַרפּ עס אפּ ווייטער גאַרנישט אויסברענגען איבער די ליפּן.

יעקל מיט נעכען האָבן שוין דערנאָך אויסגעלעבט דאָס לעבן גוט איינע מיט די אנדערע, יעקל האָט טאַקע אויך אָפּגעלעבט באַ אַ יאָר ניינציק, נאָך קליגער איז ער נישט געוואָרן. אמאָליקע יאָרן, אינעם שטעטל ביבעטטקע, האָט מען געקאַנט אָפּלעבן הונדערט יאָר און ערשט אוועקשטאַרבן ווי אַ נאַר.

דאָס איז נאָך מייַן באַבע האָט זיך צופּעליק איינגעגעבן אַ קלוגע.

ט י מ א כ פ א ד א ב ע ד

אָבער אָט האָט געטראָפּן באַ דעם אלטן טימאָכ פּאָדאָבעד דאָס, וואָס ערגער קאָן ניט זײַן. דעם 16-טן סענטיאבער האָט מען רעקוויר- זירט זײַן איינציק בעהיימעלע, וועלכע ער האָט געהאָדעוועט מיט גאָטס ניסים. מע האָט זי איבערגעטריבן אינ פּאַרעס שטאַל, וווּ עס שטייען אסאך רעקווירטע בעהיימעלעכ.

א גאנצן אָונט האָט זיכ טימאָכ פּאָדאָבעד געדרייט ארום שטאַל. עפּשער גאָר אונטערצינדן אימ. זאָל עכ אפּברענען מיט א העלישן פייער. אזא פינצטערער לעבן, זאָל כאָטע אַ א וויילע ליכטיק ווערן. א וויילע וועט ליכטיק זײַן, דערנאָך וועט אָנקומען דער אפּ שטענדיק פינצטערער סאָפּ. דערנאָך האָט ער א טראכט געטאָן ניט וועגן דעם, אז ער איז שוין שטאַרק אַלט, אויסגעדייווערט און אויסגעמאַטערט און אז ער וואָלט קיינמאָל נישט געקאָנט אופּקלעבן אינ זײַן כאָרעוון קערפער כאָטש א ביסעלע מוט אפּ אויספירן זײַן נעקאָמע-אקט-ער האָט א טראכט געטאָן וועגן דעם, אז שוין מער וזי א וואָכ, אז ער האָט ניט קיינ איינ שוועבעלע.

ער האָט זיכ אוועקגעלייגט אינ בעט און געקרעכצט ווי א מענטש, וואָס האלט באַ שטאַרבן. און ארום האָבן די יינגערע זינ, טעכטער, שניר, מעכטאָנימ געוויינט. עפּשער צוואנציק מענטשן זײַנען געווען אינ שטוב, און אלע זײַנען זיי געזען עלנט, באזונדער און אלעמען האָט דער עלנט פארבונדן צוזאמען. די גאנצע כאטע איז פול ווי א בעכער מיט אומגליק סונ מענטשן. צעעפענען די פענצטער, ער זאָל זיכ צעגייסן, דער אומגליק, אפּן ארום, איז איבעריק. ארום זײַנען

געשטאנען נאָך כאַסקעלעך, אויך פאַרפּולטע, ווי קאַנסערוו-שאַכטלעך,
מיט מענטשלעכע אומגליק.

אינ דער נאכט האָט זיך טימאָכע אויסגעוויזן, אז דער הימל לייגט
זיך שוין אפּ דער ערד. באַ אַן אָרעמע מענטשן טרעפט אַפּט מאַמענט, ווען
עס דוכט זיך, אז מע איז אָנגעגאַנגען אפּ אַ הויכער שוואַרצער
וואנט און מע כּוּו זיך צעקלאַפּן דעם קאַפּ.

ערשט מיט אַ פּאַר טעג צוריק האָט מען קאַנסיסקירט זיינ קליינע
גערעטעניש פּונ די מאָגדע צוויי העקטאַר.

דערנאָך האָט מען מאָביליזירט זיינע דריי עלטערע זינ. ס'איז נאָך
עלנטער געוואָרן אינ שטוב.

נאָר ערגער ווי איצטער קאַן שוין ניט זיינ. איצט בלייבט טימאָכ
פּאָדאַבעדן נאָר באַכע אַ סאָס צום לעבן. וואָסי, מע קאַן לעבן אַן ערד,
אַן די זי, וואָס זיינען די איינציקע פּאָדפּאַרע, אַן דער בעהיימעלע?
אזוי איז ער געלעגן אינ בעט און איז אביסל אנדרימלט געוואָרן. און
אַ שווערער כאַלעם האָט זיך אימ געכאַלעמט: אז ער ליגט אינ בעט שוין
עטלעכע יאָר און קאַן ניט שטאַרבן. ווי ער האַלט שוין נאָר באַ שטאַרבן,
דערפילט ער זיך זייער שלעכט און שוואַכ און האָט קיינ קויעכ
ניט צו שטאַרבן. און דערנאָך ווערט אימ ווידער בעסער, און ווען
עס ווערט אימ בעסער, פאַרלירט ער ווידער דעם קויעכ.

נאָר מיסטאַמע, טראַכט ער, וועל איך אינגיכען שטאַרבן, וואָרעם
דאָס גאַנצע לעבן נעמט דורכגיין פאַר זיינע אויגן דאָס
טרעפט נאָר פאַרן טויט. און ער כאַפט זיך, אז דאָס גאַנצע לעבן
זיינס איז געווען איינ שטיק עלנטקייט.

ער האָט געהאַט אַ ווייב, קינדער, שניר, איידעם, מעכוטאַנימ,
קריווימ, באַקאַנטע, כּוּוועס, שטייערן, אויפיל לעבעדיקע און
טויטע זאַכע זיינען געווען ארום אימ, אינ דאָך איז ער געווען עלנט,
זייער עלנט...

עלנט ליגט ער איצטער אינ בעט. אַן אנדערשמאַל,
דערמאַנט ער זיך, פלעגט ער אפילע אַ לאַכ טאַן, ווען מע
פלעגט דערציילן אַ וויצ וועגן קסיאַנדו. וועגן קסיאַנדו און

ווייבער זיינען פאראן אסאך וויצן. אן אנדערשמאָל פלעגט ער אפילע א וויינ טאָן, ווען ס'פלעגט שטארבן א קאָרעוו. ער איז שוין אן עלטערער מענטש, און זיינ גאנצער דאָר האָט גענומען אויסשטארבן פאר זיינע אויגן. ער האָט, דאכט זיך, געהאט אלע געפילן פון א מענטשן, נאָר איינ געפיל האָט געהערשט איבער אלע.

אָט דער זעלבער געפיל פון עלנטקייט, וועלכע ער פילט איצט, ליגנדיק אינ בעט.

אז ער איז געווען א באַכער, איז ער געווען עלנט. דערנאָך האָט ער כאסענע געהאט און געבליבן עלנט. די ווייב מאלאניע איז נאָך פון אמאָל א גרויסע שווינגערן. דער פאָרעצ האָט זי זייער באליידיקט פאר דער כאסענע, און ער אליין האָט זי דערפאר זייער באליידיקט נאָך דער כאסענע. שווינגנדיק, האָט זי פארשאָטן די ענגע, בידנע, קליינע כאטע מיט שרייענדיקע קינדער. און ער איז געבליבן עלנט אפילע, ווען זיי זיינען אביסל אונטערגעוואקסן, וואָרעם ער איז שטענדיק געווען אן אָרעם-פויער. און איידער קינדער דערוויסן זיך ווער איז שולדיק אין זייער אָרעמקייט, מיינען זיי, אז דער טאטע איז שולדיק, וואָס ער האָט נאָר צוויי העקטאר ערב און צאָלט עטלעכע צענדליק סאָרטן שטייערן.

ער ליגט אינ בעט, קוקט זיך ארום אפ אלע באקאנטע פענעמער, און עס דוכט זיך אימ, אז אלץ איז אימ אזוי אומקלאָר און אומבאוויסט. דאכט זיך, ס'איז מאלאניע, פאלאשקע, אנאטע. ווער ווייס, צי ס'איז מאלאניע, פאלאשקע, אנאטע. וואָס, די אויגן זעען צי ניט? האָבן די אויגן אמאָל געזען צי ניט?..

ווי שוואכ עס ארבעט ניט זיינ געדאנק, אָבער דאָך כאפט ער זיך, אז זיינ גאנצ לעבן איז געווען פאר אימ אומקלאָר און אומבאוויסט. ער האָט אפילע ניט געוויסט, צי איז ער טאקע א ווייסרוס; דער פאָרעצ האָט געזאָגט, אז קיינ ווייסרוסן זיינען ביכלאל ניטאָ. צי איז ער א פויל: דער שאַכט, דער אָסאדניק, זאָגט, אז אזא פינצטערער נעפעש ווי ער, קאָן ניט זיינ קיינ עמעסער פויל. צי איז ער א פראוואָסלאוונער, צי איז ער א קאטויל. ער איז

געגאנגען אין קאָסטאַל, נאָר דאכט זיך, אז זײַן טאטע און ער
זײַנען אמאָל געווען פראוואַסלאַונע; אפּ וואָס פאר א שפראַך האָט
ער גערעדט, ווייט ער אויך ניט. א גאַנצע וואָך איז עס ענלעך געווען
אפּ וויסרוסיש, זונטיק כאַפט עס אביסל ענלעך אפּ פּויליש. און צי
איז דאָס גאַנצע לעבן זײַנס א לעבן, צי א וויסטע אָפּקומעניש?
דאָרט הינטער דער סאָוועטישער גרענעצ, זאָגט מען, לעבן די
פּויערימ א לעבן.

איצט, ליגנדיק אין בעט, אין פיבער, ווערן אסאך בילדער פאר
זײַנע אויגן געדיכטער און בילעטער. טויזנטער פאַנעס, פּריצימ,
אַסאַדניקעס, קסיאַנדזן הייבן זיך אופּ פאר זײַנע אויגן. מיט ווילדע
קוילעס און מיט גרויזאמע פענעמער שטעלן זיי זיך אויס אנטקעגן
דעם דארן, אויסגעמאַטערטן פּויער טימאַך און פאַרשטעלן פאר אים
די זון פון מיזרעכ. זיי שרײַען און ליאַרעמען: ס'איז א ליגן, א ליגן,
ניט פון מיזרעכ גייט אופּ די זון.

באַנאַכט האָט מען גענומען שטאַרק קלאַפּן אין טיר. די טיר האָט
מען אופּגעריסן, איידער מע האָט באוויזן עפענען, און עס זײַנען
אַרײַן עטלעכע פעלדזשאַנדאַרמען. די עלטערע זינ זײַנען אנטלאָפּן
פון פּראָנט. דעזערטירן פון דער „העלדישער“ אַרמיי, וועלכע טרעט
אזוי רומפּול אָפּ, וואָס האָט צו זיך קײַן גלײַכּן אין דער געשיכטע.
צי באהאַלטן זיך דאָ ניט די זינ?

מע האָט אים, טימאַכּן, א צי געטאַן פאַרן באָרד, צי איז ער ניט
קײַן פאַרגרימירטער זעלנער, און מע האָט אים געהייסן אופּשטיינ.
האַט ער געזאָגט, אז ער האָט קײַן קויעכ ניט. האָבן זיי ארויסגעשלעפּט
פון שטוב די צוויי ינגערע זינ, און טימאַך איז געבליבן אין בעט.
א מינוט צום טויט.

און פאַרטאַג האָבן זיך דערהערט הוראַגעשרײַען. די שניר
זײַנען ארויסגעלאָפּן אסן גאַס. זיי זײַנען באַלד ארײַנגעלאָפּן אסאך
שענערע ווי מיט א מינוט צוריק -- קײַנער וואָלט זיך גאַרניט גע-
ריכט, אז זיי קאַנען גאָר אויסזען שענער -- און אין איינ קאָל
אויסגעשרײַען:

— די רויטע ארמיי איז געקומען

איז איינ מינוט זיינען אלע זייערע קעפ פארבונדן געוואָרן אינ רויטע טיכלעך. קיינער וואָלט גאָר קיינמאָל ניט געוואוסט, אז זיי האָבן רויטע טיכלעך.

און קיינער וואָלט זיך גאָרניט געריכט, אז אינ טימאָכט שטארק אלטן, אויסגעדארטן און אויסגעמאטערטן קערפער האָט זיך פארוואַל- גערט אביסל קויעכ און מרט, און אז ער זאָל אזוי בליצשנעל, קימאט יונג, קאָנען זיך אופהייבן פונ זיינ טויטן בעט. ער איז באלד ארויס- געלאָפן נאָך די דריי רויטע טיכלעך, און אנטקעגן די רויטע טיכלעך זיינען געפאָרן עסקאדראָנען רויטע קאוואַלעריע.

און אנטקעגן דער רויטער קאוואַלעריע זיינען ארויס אסאך, אסאך פרויען אינ רויטע טיכלעך און מענער מיט רויטע סטענגעס אפ די העמדער, אפ די צעלעכערטע קורטקעס. און עס זיינען אָנגעקומען די הייליקע, איינציקע אינ לעבן מינוטן, ווען מיטאמאָל פליט אָן דער טרוים פונדערווייט אפ הייסע פערד. און ס'ווייזט זיך ארויס, אז ס'איז וואָר. די אומ- שטערבלעכע מינוטן, ווען דאָס הארץ באוואשט זיך מיט גליק און די אויגן מיט לויטערע טרערן. די איבערפולטע מינוטן, ווען מע טוט זיך אויס פונ א שמאטאָוון, פארברודיקט, פארפּיניקט לעבן און מע דערפילט, אז מע וועט באלד אָנטאָן אפ זיך א ני, א זויבער, ליכטיק לעבן.

און די מענטשן אינ שינעלען זיינען אראָפ פונ די פערד, און די פרויען אינ רויטע טיכלעך האָבן זיי געהאלדוט און געקושט, ווי ברידער-באפרייער.

די רויטארמיייער אפן וואָר האָבן געטאנצט מיט די רויטע-טיכלעך און דערציילט, און נאָכגעטרעגט, און גענומען קווייטן, און ווער עס האָט געהאט אן איבעריקן שטערנדל, האָט אימ אָפגעגעבן, און געשמייכלט און געלאכט.

טימאָך איז גלייך אוועק זוכן דעם הויפט-קאָמאנדיר. ער מוז אימ גלייך דערציילן, אז ער איז אזוי אלט און ער האָט נאָך ניט געלעבט.

ער מוו זיכ בא אימ דערוויסנ, צי ס'איז דאָ א האַפענונג אפ וויטער צו לעבנ.

— ווו איז דער הויפט־קאָמאנדיר? — האָט ער געפרעגט באמ נאָענטסטן רויטארמייער.

— אָט זיצט ער! — האָט אימ דער רויטארמייער געוויזן אפ איינעם צווישן א גרופע רייטער.

ער איז געבליבן אפ אן אָרט און ט'זיכ מער ניט דערנענטערט צו דער דאָזיקער גרופע. עפעס האָט זיכ אימ אויסגעדוכט, אז דער קאָמאנדיר טיילט זיכ מיט גאָרנישט ניט אויס פונ די רויטארמייער, וואָס ארום אימ. עפעס האָט זיכ אימ אויסגעדוכט, אז דער הויט־ארמייער, וואָס שטייט הארט לעבן אימ, האָט גאָר א מער פריצישן פאָנעם, און ס'קאָן זיך, אז יענער איז דער קאָמאנדיר.

ער האָט זיכ אָנגענומען מיט מיט אינ איז דאָכ צוגעגאנגען. ער האָט געוואָלט גלייך זאָגן, אז ער איז שוין אזוי אַלט און האָט נאָכ קיינמאָל ניט געלעבט, און צי איז פאראן א האַפענונג אפ לעבן וויטער, נאָר אַנשטאָט דעם האָט זיכ בא אימ ארויסגעריסן פונ מויל:

— דאָס איינציקע בעהיימעלע האָט מען בא מיר נעכטן צוגענומען.

— ווו איז זי? — האָט שמייכלענדיק געפרעגט דער קאָמאנדיר.

— באמ פאָרעצ אינ שטאל, אָט איז די שטאל, דאָ אנטקעגן.

— טאָ גיי און נעם זי צו, — האָט געזאָגט דער קאָמאנדיר.

דאן האָט טימאָכ באשטימט, אז ס'איז געוויס ניט דער קאָמאנדיר.

א גרויסער קאָמאנדיר וועט ניט גיין שפאסן פונ אן אַלטן מענטשן. דער רויטארמייער, וואָס שטייט לעבן אימ, האָט שוין א מער פריצישן פאָנעם.

— עפשער לאכסטו, יונגערמאן, איכ'ל גיין פרעגן באמ גלאוונעם קאָמאנדיר.

— איכ בין דער גלאוונער קאָמאנדיר, — האָט ער ווידער

געשמייכלט, — גלייבסט מיר ניט, אלטינקער, עפעס זע איכ אויס צו פאָשעט, יאָ?

און פלוצים האָט זיך צעטרָאָגן א קאָמאנדע פון דעם דאָזיקן קאָמאנדיר:

— עסקאדראָנען, אפּ די סערד!

אינ אײַן אויגנבליק האָבן זיך הונדערטער רויטארמייער ארוּפגע- כאַפט אפּ די פּערד און אויסגעשטעלט זיך אינ גלייכע רײען. אנטקעגן זײ איז געבליבן נאָר דער קאָמאנדיר און דער אלטינקער טימאָכ. א פאראד פון דער ארבעטער־פּויערישער רויטער ארמײ פּוּן באַפּרײונג האָט זיך אויסגעשטעלט אנטקעגן דעם אלטן טימאָכ. ווען ער איז ניט אזוי אלט, אויסגעדארט און פּאַרפּײניקט, וואָלט זיך אים אויסגעדוכט, אז ער, דער אלטער טימאָכ, נעמט אופּ א פאראד פון דער רויטער ארמײ, וואָס איז דער ווירקלעכקײט איז דאָך עס טאקע אזוי. — גײ און נעם אָפּ דינן בעהיימעלע, — האָט זיך ווידער געווענדט צו אים דער קאָמאנדיר, שוין זיצנדיק אפּן פּערד, — נאָך אסאך פּויערימ נעמען דאָרט צו זײערע בעהיימעלעכ.

דער אלטער טימאָכ איז אזעק נאָך זײַן בעהיימעלע.

אינ א מינוט פּינפּ ארום האָט ער זיך אומגעקערט מיט זײַן בעהיימעלע צוריק אפּן פּלאַצ. ער האָט זיך ארומגעקוקט, — ערשט ניטאָ, אוועקגעריטן די רויטע עסקאדראָנען.

פלוצים איז אים אײַנגעפאלן, אז אפּ אײביק זײַנען אוועקגעריטן די רויטע עסקאדראָנען, און דאָס בעהיימעלע וועט מען צוריק צונעמען.

איז דאָס געווען א כּאָלעם? וווּ זײַנען זײ, די רויטע עסקאדראָנען? ווידער האָט אים ארומגעכאַפט זײַן אײביקער עלנט. עלנט געווען און עלנט געבליבן.

אימ איז אָבער אײַנגעסאלן צוגײן צו דער גמינע. דאָרט וועט ער זיך דערוויסן. ס'איז עפּשער א רײזיקע צוגײן אהינז מע וועט צונעמען גלייך דאָס בעהיימעלע און די האָפּענונג. נײַן, מע מוז אָבער צוגײן. ער איז צוגעגאנגען און דערהערט קוילעס פּוּן יענער זײַט סיר. אפּרײער האָט ער דערהערט דעם קאָל פּונעם ווויט. אים האָט אָפּגעריסן אײַן האַרצן: דער אלטער ווויט. דערנאָך האָט ער אָבער

דערהערט פון יענער זיט טיר אן אומבאקאנטע שטימ. דערנאָך האָט זיך אַרויסגערוקט א האנט פון דעם צעבראָכענעם פענצטערל פון איבער דער טיר און ארויסגעהאנגען א רויטע פאָן, אָנשטאַט דער ווייטער פאָן מיטן אָדלער.

טימאָך האָט א קוק געטאָן אס דער רויטער פאָן. די רויטע עסקאדראָנען זינען אוועקגעריטן. אָבער אָט איז ארויסגעהאנגען א רויטע פאָן.

די פארב פון בלוט, ברידערלעכקייט און קרויוועשאפט. פיל טויזנטער זאכן האָט דער אלטער טימאָך ניט געוואוסט, נאָר די איינ זאך האָט ער גראדע געוואוסט — מע קאָן ניט זיין עלנט אונטער דער רויטער פאָן.

אזוי איז עס, ברידער, מע קאָן ניט זיין עלנט אונטער דער רויטער פאָן. און א בארויקטער האָט ער אוועקגעטריבן דאָס בעהיימעלע אהייב.

אינהאלט

I

אלט און ני

זיטל		
5	.	א הארץ אם וועלעט
18	.	די ליימענע קאלע
43	.	בא מיר אינ שפינדל
60	.	א יקר מיט א האָב
64	.	אונדזערע זיב פאר אַזערע טעכטער
67	.	די זיגער איב געפענקעניש

II

נייע שטעט

75	.	א שטאָט אָן קלויסטערס
92	.	וועגן אַזויק קארפּ
105	.	דריי טרעפּלעכ

III

טארשיי דענע דערציי לונגען

115	.	א לעבעדיק געזינד
123	.	די גרויסע טרויע
131	.	דריי באַזעלנ וועגן דער לעוואַנע
140	.	א לאַקש אפּ דער באַרד
146	.	טימאָכ פּאַראַבער

НА БИРЖИНСКОМ ЯЗЫКЕ

Э. Каган. Разные рассказы

Государственное Издательство при СНК БССР. Минск 1940 г.

רעדאקטאר—ו. צירלינג סעכערעדאקטאר—י. קארמינאוויטש

אָנגעגעבן אין דרוק V 29—40 י. אונטערגעשריבן צום דרוק XI 19—40 י.
צאָל דרוק-בלינג 5. פּאָפּיר 108 1/2. צאָל צייכנס אין א דרוק-
בלינג 52000. טיראזש 2000 עקז. באשט. נומ. 2481 אוי. 565.

דרוקערן און סטאלין—מינסק.

